

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หลักสูตรสถานศึกษา

ฉบับปรับปรุง ปีการศึกษา 2565

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม

primary.sd.ssru.ac.th

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ประถม)
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2565

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฉบับนี้ เป็นเอกสารประกอบ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พุทธศักราช 2566 จัดทำเพื่อเป็นกรอบ และทิศทางในการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ตรงตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยพิจารณาตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับ ปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

- วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์
- สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
- คุณภาพผู้เรียน
- ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
- โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- คำอธิบายรายวิชา
- โครงสร้างรายวิชา
- สื่อ/แหล่งเรียนรู้
- แผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
ความสำคัญของการงานอาชีพ	1
สาระสำคัญ	1
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	2
คุณภาพผู้เรียน	5
โครงสร้างเวลาเรียน	6
คำอธิบายรายวิชา	7
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง	26
โครงสร้างรายวิชาการงานอาชีพ	94
อภิธานศัพท์	144
คำสั่งโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	174
เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระสำคัญ

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พุทธศักราช 2565 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดี มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่รวมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอรวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อปลูกฝังค่านิยมตามประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีตความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอ ข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์

วิสัยทัศน์

จัดการเรียนรู่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะในความเปนพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเปนประมุข สืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเปนแนวทางในการดำเนินชีวิต

พันธกิจ

1. จัดการเรียนรูสงเสริมและพัฒนาศัภพของผูเรียนใม่มีความรูทางวิชาการ และคุณธรรมจริยธรรมตามหลักสูตร
2. สนับสนุนการรวมมือกับวัดและชุมชน พัฒนากิจกรรมและแหล่งเรียนรูภูมิปัญญาทางพุทธศาสนา
3. จัดกิจกรรมสงเสริมผูเรียนใม่ตระหนักรูคุณค่าและดำรงตนบนพื้นฐานวิธั้ไทย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. สงเสริมกิจกรรมปลูกจิตสำนึกใม่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ใม่ความรับผิดชอบต่อสังคม

เป้าประสงค์

1. ผูเรียนมีศัภพทั้งดานความรูควบคูคุณธรรม จริยธรรม สอดคลองตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ผูเรียนใม่ความเปนพลเมืองดีมีจิตสาธารณะ และสามารถอยูรวมในสังคมใม่อย่างมีความสุข
3. ผูเรียนใม่ความรัก ภาคภูมิใจ และหวงแหนชุมชนของตนเอง
4. ผูเรียนนำความรูดานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ตลอดจนแนวคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใม่ให้เกิดประโยชน์

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและสื่อสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและ ประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลด ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการ เลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อ การตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้ อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการ เปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การมีเหตุผล กตัญญูกตเวที การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จัก หลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น การรักและภูมิใจในความเป็นไทยและรักษาทองถิ่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การ ทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสนกษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สามารถเข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันในแผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูล ตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนรวมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. ไต่เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง

2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่รวมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนรวมในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ

3. ไต่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการบูรณาการ ผู้เรียนได้

เขาใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ขอคิดเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว เขาใจถึงการเป็นพลเมืองดี ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้นและวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง

4. ได้รับการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

5. มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและชุมชน และสามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และมีส่วนรวมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ไต่เรียนรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็นประเทศไทย

2. ได้รับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลัก คำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

3. ไต่ศึกษาและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่นจังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

4. ไต่ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจในภูมิภาคทั่วโลกตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

5. มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ภัยพิบัติ ลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ในจังหวัด ภาค และประเทศไทย สามารถเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพกับภัยพิบัติต่าง ๆ ในประเทศไทยและหาแนวทางในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

โครงสร้างเวลาเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนี้

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตลอด ปี	ชั้น			ตลอดปี	ชั้น		
		ป.1	ป.2	ป.3		ป.4	ป.5	ป.6
สังคมศึกษา - ศาสนา ศีลธรรมจรรยา - หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม - เศรษฐศาสตร์ - ภูมิศาสตร์	80	2	2	2	80	2	2	2
ประวัติศาสตร์	40	1	1	1	80	2	2	2
รวม	120	3	3	3	10	6	6	6

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 11101 วิชาสังคมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เวลา 40 ชั่วโมง

ศึกษาคนควา การรวบรวมข้อมูล อภิปรายประวัติของศาสนาที่ตนนับถือ การดำเนินชีวิตและขอคิด จากประวัติสาวก ชาตค/เรื่องเลาและศาสนิกชนตัวอย่าง ความสำคัญและหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เห็นคุณค่าขอการปฏิบัติตามหลักธรรม การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ การบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ การแสดงตนเปนศาสนิกชนของศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนา ของประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียน การปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ฝึก ปฏิบัติการบริหารจิต การเจริญปัญญาเบื้องต้น คุณลักษณะของการเปนพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตยความกล้าหาญ ความเสียสละ การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประโยชน์ของรายรับ- รายจ่าย ตนทุน ผลประโยชน์ที่ได้รับทรัพยากรในท้องถิ่น ระบบเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพของครอบครัวและ ชุมชน การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อมรอบตัวโรงเรียนและชุมชนที่ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ตำแหน่งทิศทางของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การเขียนแผนผังแสดงตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ในห้องเรียน สภาพอากาศในรอบวัน สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติกับการดำเนินชีวิตของ ตนเอง ครอบครัว และชุมชน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผลเสียการทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การ ดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียน

โดยใชการเรียนรู้เชิงรุกผานทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการสืบคน กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก ปัญหา และกระบวนการพัฒนาคานิยม ผานสถานการณ์จริง รวมทั้งใชวิธีการสืบสอบหรือวิธีสอนแบบโครงการ (กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 5 STEPs) การตั้งคำถาม การแสวงหาสารสนเทศ การสร้างความรู้ การสื่อสาร และการตอบแทนสังคม นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ดาน ไดแก มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มี งานทำ-มีอาชีพ และเปนพลเมืองดี รวมกับหลักสูตรตานทุจริต การแยกแยะระหวางผลประโยชน์สวนตนกับผล ประโยชน์สวนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงตอตานการทุจริต รุหนาที่ ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการตอตานการทุจริต

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผูกพันต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย รักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ไทย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการตอตานและการป้องกัน การทุจริต ตลอดจนสามารถนำความรู้ ทักษะ/กระบวนการต่าง ๆ ไปใชในชีวิตประจำวัน การทำงาน และอยู่ ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม ทนกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

รหัสตัวชีวิต

ส 1.1 ป.1/1 , ป.1/2 , ป.1/3 , ป.1/4

ส 1.2 ป.1/1 , ป.1/2 , ป.1/3

ส 2.1 ป.1/1 , ป.1/2

ส 2.2 ป.1/1 , ป.1/2 , ป.1/3

ส 3.1 ป.1/1 , ป.1/2 , ป.1/3

ส 3.2 ป.1/1

ส 5.1 ป.1/1 , ป.1/2 , ป.1/3 , ป.1/4 , ป.1/5

ส 5.2 ป.1/1 , ป.1/2 , ป.1/3

รวมทั้งหมด 24 ตัวชีวิต

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 12101 วิชาสังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เวลา 40 ชั่วโมง

ศึกษาคนควา การรวบรวมข้อมูล อภิปรายความสำคัญศาสนา ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ การดำเนินชีวิตและขอคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัวและในโรงเรียน เห็นคุณค่าของการปฏิบัติธรรม พัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ บอกชื่อศาสนา ศาสดา และความสำคัญของคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น ๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียน การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา เขาใจเห็นคุณค่าและปฏิบัติเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในฐานะสมาชิกที่ดีของโรงเรียนและชุมชนที่อยู่อาศัย ปฏิบัติตามบทบาทสิทธิเสรีภาพหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ยอมรับความเป็นอยู่ในครอบครัวและดำรงชีวิตตามสิทธิของตนเอง ปฏิบัติตามกติการะเบียบของชุมชน เคารพความคิดความเชื่อของบุคคลอื่น รูและเขาใจโครงสร้างการบริหารตามกระบวนการประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้าน บทบาทผู้นำท้องถิ่น มีส่วนรวมปฏิบัติกิจกรรมตามหลักประชาธิปไตย เคารพ กฎ กติกา ตามหลักรัฐธรรมนูญ เขาใจการกระจายได้ รายรับ รายจ่ายของครอบครัว มีส่วนรวมในการผลิตการบริโภคอย่างมีคุณค่าและคุณธรรม เขาใจการใช้ทรัพยากรธรรมชาติแบบเศรษฐกิจพอเพียง นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รูและเขาใจความหมายของการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า สิ่งแวดล้อมที่พบเห็นระหว่างบ้านและโรงเรียน ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น องค์ประกอบของแผนผัง แผนที่ ตำแหน่ง ระยะทิศทาง และลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในแผนผัง แผนที่ รูปถ่ายและลูกโลก ปรากฏการณ์สุริยุปราคาและจันทรุปราคา การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรูดคุณค่า ฤดูกาลกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนและท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้น กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา และกระบวนการพัฒนาค่านิยม ผ่านสถานการณ์จริง รวมทั้งใช้วิธีการสืบสอบหรือวิธีสอนแบบโครงการ (กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 5 STEPs) การตั้งคำถาม การแสวงหาสารสนเทศ การสร้างความรู การสื่อสาร และการตอบแทนสังคม นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี ร่วมกับหลักสูตรแกนกลาง การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อทานการทุจริต รุหนาที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

เพื่อใหม่มีความรู ความเขาใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผูกพันต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกัน

การทุจริต ตลอดจนสามารถนำความรู้ ทักษะ/กระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม ท้นกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

รหัสตัวชี้วัด

ส 1.1 ป.2/1, ป.2/2, ป.2/3, ป.2/4, ป.2/5, ป.2/6, ป.2/7

ส 1.2 ป.2/1, ป.2/2

ส 2.1 ป.2/1, ป.2/2, ป.2/3, ป.2/4

ส 2.2 ป.2/1, ป.2/2

ส 3.1 ป.2/1, ป.2/2, ป.2/3, ป.2/4

ส 3.2 ป.2/1, ป.2/2

ส 5.1 ป.2/1, ป.2/2, ป.2/3

ส 5.2 ป.2/1, ป.2/2, ป.2/3, ป.2/4

รวมทั้งหมด 28 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 13101 วิชาสังคมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

เวลา 40 ชั่วโมง

ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล อภิปราย แสดงความคิดเห็น สรุปความสำคัญความสำคัญของศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย ประวัติของศาสนาที่ตนนับถือ การดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาตค/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง คัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เห็นคุณค่าของการสวดมนต์ การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ การปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนพิธีพิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา และการแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น การขัดเกลาของสังคม คานियม ความเชื่อ ประเพณี การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น การปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตของบุคคลที่มีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่วรรณกรรมในท้องถิ่น มีส่วนรวมประเพณีวัฒนธรรม ต่อโรงเรียน ครอบครัว ท้องถิ่น และปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญสูงสุดของประเทศ ราชรับ-รายจ่ายของครอบครัวตนเอง ผลประโยชน์ที่ผู้บริหารได้จากการตัดสินใจเลือกอย่างเหมาะสม ระบบเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพในชุมชนการแลกเปลี่ยน สินค้าและบริการ ความสำคัญของธนาคาร ภาษีที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน การสำรวจข้อมูลทางภูมิศาสตร์ตำแหน่ง ระยะ ทิศทาง ในโรงเรียนและชุมชนโดยใช้แผนผังและแผนที่ การวาดภาพแผนผังแสดงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมของชุมชนในอดีตและปัจจุบัน การใช้ประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพของมนุษย์ และมลพิษที่เกิดขึ้น ความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมในเมืองและชนบท ความสัมพันธ์ทางกายภาพในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้น กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา และกระบวนการพัฒนาคานियม ผ่านสถานการณ์จริง รวมทั้งใช้วิธีการสืบสอบหรือวิธีสอนแบบโครงการ (กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 5 STEPs) การตั้งคำถาม การแสวงหาสารสนเทศ การสร้างความรู้ การสื่อสาร และการตอบแทนสังคม นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี ร่วมกับหลักสูตรตามทฤษฎี การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รุหนาทือของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผูกพันต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกัน

การทุจริต ตลอดจนสามารถนำความรู้ ทักษะ/กระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

รหัสตัวชี้วัด

ส 1.1 ป.3/1 , ป.3/2 , ป.3/3 , ป.3/4 , ป.3/5 , ป.3/6 , ป.3/7

ส 1.2 ป.3/1 , ป.3/2 , ป.3/3

ส 2.1 ป.3/1 , ป.3/2 , ป.3/3 , ป.3/4

ส 2.2 ป.3/1 , ป.3/2 , ป.3/3

ส 3.1 ป.3/1 , ป.3/2 , ป.3/3

ส 3.2 ป.3/1 , ป.3/2 , ป.3/3

ส 5.1 ป.3/1 , ป.3/2 , ป.3/3

ส 5.2 ป.3/1 , ป.3/2 , ป.3/3 , ป.3/4 , ป.3/5 , ป.3/6

รวมทั้งหมด 31 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 14103 วิชาสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 80 ชั่วโมง

ศึกษาคนควา อภิปราย สรุปเกี่ยวกับความสำคัญทางศาสนา และศาสดาของศาสนาพุทธ คัมภีร์ทางศาสนาที่ตนนับถือ หลักธรรมของศาสนา การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ชื่นชม การทำความดีของบุคคลากรในสังคม แปลความหมายในคัมภีร์ของศาสนา การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ มรรยาทของความเป้นศาสนิกชนที่ดี การปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา รวมทั้งศาสนาต่าง ๆ ในประเทศสมาชิกอาเซียน การปฏิบัติตนเป้นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนการเป้นผู้นำและ ผู้ตามที่ดี สิทธิเด็กเพื่อป้องกันตัวเอง ความแตกต่างของวัฒนธรรมในท้องถิ่น การยอมรับคุณค่าของกันและกัน ชื่นชมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป้นประมุข การรวมกลุ่มภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น การปฏิบัติตามกฎหมายในชีวิตประจำวัน ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเองในฐานะผู้บริโภค หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน หน้าที่เบื้องต้นของเงินในระบบเศรษฐกิจ การธนาคาร สถาบันการเงินอื่น ๆ ภาษีที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน การพึ่งพา การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ การอ่านแผนที่ สัญลักษณ์ ข้อมูลที่ตั้ง สภาพพื้นที่ และลักษณะอากาศของจังหวัดตน ลักษณะทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรทางธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง ป่าไม้ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดของตน การเปลี่ยนของสิ่งแวดล้อมในชุมชน ผลกระทบ และแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อม

โดยใช่การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้น กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา และกระบวนการพัฒนาค่านิยม ผ่านสถานการณ์จริง รวมทั้งใช้วิธีการสืบสอบหรือวิธีสอนแบบโครงการ (กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 5 STEPs) การตั้งคำถาม การแสวงหาสารสนเทศ การสร้างความรู้ การสื่อสาร และการตอบแทนสังคม นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ดาน ไต่แก มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี ร่วมกับหลักสูตรแกนทุจริต การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อทานการทุจริต รุหนาที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผูกพันต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง มีจิตสาธารณะ ตระหนักและ เห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต ตลอดจนสามารถนำความรู้ ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน การทำงาน และอยู่รวมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม ทันทับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ
สภาพแวดล้อม

รหัสตัวชี้วัด

ส 1.1 ป.4/1 , ป.4/2 , ป.4/3 , ป.4/4 , ป.4/5 , ป.4/6 , ป.4/7, ป.4/8

ส 1.2 ป.4/1 , ป.4/2 , ป.4/3

ส 2.1 ป.4/1 , ป.4/2 , ป.4/3 , ป.4/4 , ป.4/5

ส 2.2 ป.4/1 , ป.4/2 , ป.4/3

ส 3.1 ป.4/1 , ป.4/2 , ป.4/3

ส 3.2 ป.4/1 , ป.4/2

ส 5.1 ป.4/1 , ป.4/2 , ป.4/3

ส 5.2 ป.4/1 , ป.4/2 , ป.4/3

รวมทั้งหมด 30 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 15103 วิชาสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 80 ชั่วโมง

ศึกษา วิเคราะห์ อภิปรายความสำคัญและประวัติของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ หรือของศาสนาที่ตนนับถือ การดำเนินชีวิตและความคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเลาและศาสนิกชนตัวอย่าง องค์ประกอบและความสำคัญของพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตน นับถือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นที่ตนนับถือ การสวดมนต์ แผ่เมตตา ทำสมาธิ การปฏิบัติตนเพื่อการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อม พิธีกรรมทางศาสนาและการปฏิบัติตนตามหลัก ศาสนพิธี ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา บทบาทหน้าที่และสิทธิ เสรีภาพของตนเองในฐานะเป็นพลเมืองที่ดีใน ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม การปกป้องคุ้มครองตนเองและผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก การดำเนินชีวิตและความแตกต่างของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มคนในภูมิภาค แนวทางในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ความสำคัญของ การปกครองส่วนท้องถิ่น โครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ ดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น ความหมายและประเภทของปัจจัยการผลิตประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ทุนและผู้ประกอบการ แหล่งผลิตสินค้าและบริการในชุมชน หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปประยุกต์ใช้ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ระบบสหกรณ์ หลักการสำคัญและประโยชน์ของสหกรณ์ การประยุกต์หลักการของสหกรณ์มาใช้ในชีวิตประจำวัน บทบาทหน้าที่ของธนาคาร ดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยกู้ยืม การฝากเงิน / การถอนเงิน ผลเสียของการกู้ยืมเงินที่นำไปสู่ความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย การอ่านแผนที่ สัญลักษณ์ ข้อมูลที่ตั้ง สภาพพื้นที่ และลักษณะอากาศในภูมิภาคของตน ลักษณะทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรทางธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง ป่าไม้ และสถานที่สำคัญในภาคกลางหรือภูมิภาคของตน ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพทางภูมิศาสตร์กับลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐาน และการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีต่อวิถีชีวิตและ การสร้างสรรค์วัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น ผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้น กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา และกระบวนการพัฒนาคานิยม ผ่านสถานการณ์จริง รวมทั้งใช้วิธีการสืบสอบหรือวิธีสอนแบบโครงการ (กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 5 STEPs) การตั้งคำถาม การแสวงหาสารสนเทศ การสร้างความรู้ การสื่อสาร และการตอบแทนสังคม นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี ร่วมกับหลักสูตรแกนกลาง การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผล

ประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รุหนาทิ
ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มี
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผูกพันต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม
ไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง มีจิตสาธารณะ ตระหนักและเห็น
ความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต ตลอดจนสามารถนำความรู้ ทักษะกระบวนการต่าง ๆ
ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน และอยู่รวมกันเป็นสังคมได้อย่างเหมาะสม ทันทับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
และสภาพแวดล้อม

รหัสตัวชี้วัด

ส 1.1 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3 , ป.5/4 , ป.5/5 , ป.5/6 , ป.5/7

ส 1.2 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3

ส 2.1 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3 , ป. 5/4

ส 2.2 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3

ส.3.1 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3

ส 3.2 ป.5/1 , ป.5/2

ส 5.1 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3

ส 5.2 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3

รวมทั้งหมด 28 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 16103 วิชาสังคมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เวลา 80 ชั่วโมง

ศึกษา วิเคราะห์ อภิปราย ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ พุทธประวัติ ปลงอายุสังขาร ปจฉิมสาวก ปรีนิพพาน ถวายพระเพลิง แจกพระบรมสารีริกธาตุ สังเวชนียสถาน 4 และประวัติศาสตร์ของศาสนาที่ตนนับถือ แบบอย่างการดำเนินชีวิตและความคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ความสำคัญหลักธรรม พระรัตนตรัย ไตรสิกขา หลักธรรมโอวาท 3 พุทธศาสนสุภาษิต การทำความดีของบุคคลในประเทศ การสวดมนต์ แผเมตตา ผกการย่น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ ผกใหม่สมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อริยสัจ 4 หลักกรรม โอวาท 3 เบญจศีลเบญจธรรม อบายมุข 6 อกุศลมูล 3 กุศลมูล 3 และหลักธรรมสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ศาสนพิธีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา บรรพชา อุปสมบท ทำบุญพิธีเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา และพิธีกรรมของศาสนาอื่น ๆ การละหมาด การถือศีลอด ศีลกลางบาป ศีลอภัยบาป ศีลกำลัง ศีลมหาสนิท พิธีศราทธ พิธีบูชาเทวดา การปฏิบัติตนที่เหมาะสมภายในสถานที่ต่าง ๆ ในศาสนสถาน การถวายของแก่พระภิกษุและมรยาทในขณะที่ ฟังธรรม การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม และอาราธนาพระปริตร พิธีทอดผาปา พิธีทอดกฐิน และกิจกรรมและประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ กฎหมายในชีวิตประจำวันและประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามกฎหมาย วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาที่มีผลต่อตนเองและสังคมไทย มารยาทไทยและมารยาทสังคม การแสดงความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การรับของสงฆ์ การรับประทานอาหาร การแสดงกิริยาอาการ การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ออกัสชน คานิยม ประเพณี ในท้องถิ่น ระหว่างกลุ่มคนภาคต่าง ๆ การเลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารจากวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวต่าง ๆ ในการเรียนรู้ บทบาท หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล การมีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน บทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณภาพ และประโยชน์ของการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ บทบาทและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่รู้เท่าทันที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม การใช้ทรัพยากรในการผลิตและบริโภคให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ และทันกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รายได้และรายจ่าย การออมกับธนาคาร การลงทุน ภาษีและหน่วยงานที่จัดเก็บภาษี สิทธิของผู้บริโภค และสิทธิของผู้ใช้แรงงาน ประโยชน์ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กองทุนหมู่บ้านการกระทำที่ส่งผลดีและผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งผลกระทบจากการที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในด้านบวกและด้านลบ การกระทำที่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาและเสริมสภาพแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น แผนที่และการใช้แผนที่ระบุลักษณะสำคัญทางกายภาพและสังคมของประเทศ ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพกับภัยพิบัติ อุทกภัย แผ่นดินไหว และวาตภัยในประเทศไทย ภูมิลักษณะที่มีต่อภูมิสังคมของประเทศไทย การ

เปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศไทย ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ประชากร เศรษฐกิจ สังคม อาชีพ วัฒนธรรม และแนวทางการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

โดยใช่การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้น กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา และกระบวนการพัฒนาคานิยม ผ่านสถานการณ์จริง รวมทั้งใช้วิธีการสืบสอบหรือวิธีสอนแบบโครงการ (กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 5 STEPs) การตั้งคำถาม การแสวงหาสารสนเทศ การสร้างความรู้ การสื่อสาร และการตอบสนองสังคม นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ดาน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี ร่วมกับหลักสูตรตามทฤษฎี การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อสถานการณ์ทุจริต รุหนาทิของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผูกพันต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต ตลอดจนสามารถนำความรู้ ทักษะ/กระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน การทำงาน และอยู่รวมกัน ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ทนกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

รหัสตัวชี้วัด

ส 1.1 ป.6/1 , ป.6/2 , ป.6/3 , ป.6/4 , ป.6/5 , ป.6/6 , ป.6/7 , ป.6/8 , ป.6/9

ส 1.2 ป.6/1 , ป.6/2 , ป.6/3 , ป.6/4

ส 2.1 ป.6/1 , ป.6/2 , ป.6/3 , ป.6/4 , ป.6/5

ส 2.2 ป.6/1 , ป.6/2 , ป.6/3

ส 3.1 ป.6/1 , ป.6/2 , ป.6/3

ส 3.2 ป.6/1 , ป.6/2

ส 5.1 ป.6/1 , ป.6/2

ส 5.2 ป.6/1 , ป.6/2 , ป.6/3

รวมทั้งหมด 31 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส 11103 หน้าที่พลเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทยในเรื่องการแสดงความเคารพ การรับประทานอาหาร การทักทายด้วยวาจาและยิ้ม แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงต่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ เห็นความสำคัญของภาษาไทยปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เขารวมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทในเรื่องการออมและการประหยัด หลักการทำงาน ในเรื่องการประหยัด ความเรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุด ความซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจต่อกัน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนตามข้อตกลงกติกาและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียนในเรื่องการรักษาความสะอาด การรักษาของใช้ร่วมกันและการส่งงานปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัวและห้องเรียนในเรื่องการเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่และครูยอมรับความเหมือนและความแตกต่างของตนเองและผู้อื่นในเรื่อง เชื้อชาติ ภาษา เพศสุขภาพ ความพิการ ความสามารถ ถิ่นกำเนิด ฯลฯ ยกตัวอย่างความขัดแย้งในห้องเรียน ในกรณีความคิดเห็นไม่ตรงกัน การละเมิดสิทธิของผู้อื่น และเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา กระบวนการพัฒนาคานิยม ผ่านสถานการณ์จริง นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดีร่วมกับหลักสูตรตามทฤษฎีการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รุหนาคีของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย เป็นพลเมืองดี ภาคภูมิใจและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทยแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
2. แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงต่อบุคคลในครอบครัว
3. เห็นความสำคัญของภาษาไทย
4. เขารวมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์

5. ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตามข้อตกลงกติกาและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียน
7. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัวและห้องเรียน
8. ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น
9. ยกตัวอย่างความซื่อสัตย์ในห้องเรียนและเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส 12103 หน้าที่พลเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทยในเรื่องการพูดด้วยถ้อยคำไพเราะ และการมีกิริยาสุภาพ อ่อนน้อม แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงต่อบุคคลในโรงเรียน เห็นประโยชน์ของการแต่งกายด้วยผ้าไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เขารวมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทในเรื่องความขยัน และความอดทน หลักการทรงงาน ในเรื่องการพึ่งตนเอง และรู้จักสามัคคีและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในโรงเรียนในเรื่องการแต่งกาย การเขาแถว การดูแลพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของห้องเรียนและโรงเรียน ในเรื่องการเป็นผู้นำ และการเป็นสมาชิกที่ดีหน้าที่และความรับผิดชอบ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างของตนเองและผู้อื่นในเรื่อง เชื้อชาติ ภาษา เพศสุภาพ ความพิการ ความสามารถถิ่นกำเนิด ฯลฯ ยกตัวอย่างความขัดแย้งในโรงเรียนในกรณีหน้าที่และความรับผิดชอบ และการไขของสวนรวม เสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

โดยไขการเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา กระบวนการพัฒนาค่านิยม ผ่านสถานการณ์จริง นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดีร่วมกับหลักสูตรตานทุจริต การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์สวนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อตานการทุจริต ภูหน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อตานการทุจริต เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย เป็นพลเมืองดี ภาคภูมิใจและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทยแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่รวมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
2. แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงต่อบุคคลในโรงเรียน
3. เห็นประโยชน์ของการแต่งกายด้วยผ้าไทย
4. เขารวมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. ปฏิบัติตามกฎระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในโรงเรียน
7. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของห้องเรียนและโรงเรียน
8. ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น
9. ยกตัวอย่างความซื่อสัตย์ในโรงเรียนและเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส 13103 หน้าที่พลเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทยในเรื่องการต้อนรับผู้มาเยือนและการปฏิบัติตนตามกาลเทศะแสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงที่ต่อบุคคลในชุมชน เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทนและยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทในเรื่องความซื่อสัตย์และความเสียสละ หลักการทรงงานในเรื่องการมีส่วนร่วมและความเพียร และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนตามข้อตกลงกติกากฎระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในโรงเรียนและโรงเรียนในเรื่องการใช้และการดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้และสถานที่ของส่วนรวม ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของโรงเรียนและโรงเรียนในเรื่องการใช้สิทธิและหน้าที่ และการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ มีส่วนรวมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและโรงเรียน ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องเชื้อชาติภาษาเพศ สุขภาพ ความพิการ ความสามารถ ถิ่นกำเนิดสถานะของบุคคล ฯลฯ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน ด้วยการไม่รังแก ไม่ทำร้าย ไม่ล้อเลียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแบ่งปันยกตัวอย่างความขัดแย้งในชุมชนในกรณีการใช้สาธารณสมบัติและการรักษาสิ่งแวดล้อม และเสนอวิธีการปัญหาโดยสันติวิธี

โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา กระบวนการพัฒนานาณานิยม ผ่านสถานการณ์จริง นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดีร่วมกับหลักสูตรต้านทุจริต การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รุหนาท้องพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย เป็นพลเมืองดี ภาคภูมิใจและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทยแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
2. แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงที่ต่อบุคคลในโรงเรียน
3. เห็นประโยชน์ของการแต่งกายด้วยผ้าไทย

4. เขารวมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตามกฎระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในโรงเรียน
7. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของห้องเรียนและโรงเรียน
8. ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น
9. ยกตัวอย่างความซื่อสัตย์ในโรงเรียนและเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส 14103 หน้าที่พลเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา

เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทยในพิธีการต่างๆ ในเรื่องการกล่าวคำต้อนรับ การแนะนำตัวเอง และแนะนำสถานที่ แสดงออกถึงความกตัญญูแก่ผู้ที่ต่อผู้ทำประโยชน์ในสังคม มีส่วนรวมในขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในท้องถิ่น ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทนและยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เห็นความสำคัญและแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์การใช้สินค้าไทย การดูแลรักษาโบราณสถานโบราณวัตถุและสาธารณสมบัติ ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีปฏิบัติตนตามพระราชจริยวัตร และพระบรมราโชวาทในเรื่องการมีวินัยและการข่มใจ หลักการทรงงานในเรื่องประโยชน์ส่วนรวมและพออยู่พอกิน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนรวมในการสร้างและปฏิบัติตามข้อตกลงกติกาของห้องเรียน ในเรื่องการรักษาความสะอาดการรักษาของใช้ร่วมกันและการสงวน มีส่วนรวมในการสร้างข้อตกลงกติกาด้วยหลักเหตุผลและยึดถือประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและห้องเรียนในเรื่องการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดีการมีเหตุผลยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและการปฏิบัติตามเสียงข้างมากและยอมรับเสียงข้างน้อยมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของครอบครัวและห้องเรียน ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องเชื้อชาติภาษา เพศ สุขภาพ ความพิการความสามารถ ถิ่นกำเนิด สถานะของบุคคล ฯลฯ อยู่รวมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกันด้วยการไม่รังแก ไม่ทำร้าย ไม่ล้อเลียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแบ่งปัน ยกตัวอย่างความขัดแย้งในชุมชนในกรณีการใช้สาธารณสมบัติ และการรักษาสิ่งแวดล้อม และเสนอวิธีการปัญหาโดยสันติวิธี

โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา กระบวนการพัฒนาคานิยม ผ่านสถานการณ์จริง นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดีร่วมกับหลักสูตรต้านทุจริต การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รุหนาทึบของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย เป็นพลเมืองดี ภาคภูมิใจและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่รวมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
2. แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงต่อผู้ทำประโยชน์ในสังคม
3. มีส่วนรวมในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
4. เห็นความสำคัญและแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. มีส่วนรวมในการสร้างและปฏิบัติตามข้อตกลงกติกาของห้องเรียน
7. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่มีส่วนรวมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของครอบครัวและห้องเรียน
8. ยอมรับและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึงพาซึ่งกันและกัน
9. วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่นและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส 15103 หน้าที่พลเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา

เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทยในการสนทนาการปฏิบัติตนตามกาลเทศะและ การตอนรับผู้มาเยือน รู้คุณค่าใซอย่างประหยัดคุมคาคและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีส่วนรวมในศิลปวัฒนธรรมไทย ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เห็นคุณค่าและแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยการใช้สินค้าไทย ดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุและสาธารณสมบัติปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีปฏิบัติตนตามพระราชจริยวัตรและพระบรมราโชวาทในเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความสามัคคีหลักการทรงงานในเรื่องการทำตามลำดับขั้นและทำงานอย่างมีความสุข และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้มีส่วนร่วมในการสร้างและปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียนในการรักษาความสะอาด การรักษาของใช้รวมกันและการดูแลพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างกฎระเบียบด้วยหลักเหตุผล และยึดถือประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียนและโรงเรียนในเรื่องการยึดถือหลัก ความจริง ความดีงาม ความถูกต้อง และหลักเหตุผล การยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ การยึดหลักความเสมอภาคและความยุติธรรม มีส่วนรวมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในท้องถิ่นในเรื่องวิถีชีวิตวัฒนธรรม ศาสนา และสิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึ่งพากันด้วยการเคารพซึ่งกัน และกัน ไม่แสดงกิริยาว่าจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแบ่งปันวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคของตนเองในเรื่องการจัดการทรัพยากร และการขัดแย้งทางความคิดและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

โดยใซการเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา กระบวนการพัฒนานาณิคม ผ่านสถานการณ์จริง นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ดาน ไดแก มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดีร่วมกับหลักสูตรต้านทุจริตการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รุหนาทึของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย เป็นพลเมืองดี ภาคภูมิใจและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
2. รู้คุณค่าและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. มีส่วนรวมในศิลปวัฒนธรรมไทย
4. เห็นคุณค่าและแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. มีส่วนรวมในการสร้างและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
7. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่มีส่วนรวมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน
8. ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในท้องถิ่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน
9. วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคของตนเองและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส 16103 หน้าที่พลเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา

ปฏิบัติตนและชักชวนผู้อื่นใหม่มีมารยาทไทยในเรื่องการแสดงความเคารพ การสนทนา การปฏิบัติตนตามกาลเทศะและการต้อนรับผู้มาเยือน มีส่วนรวมและชักชวนผู้อื่นให้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีส่วนรวมในขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เห็นคุณค่าและแนะนำผู้อื่นให้แสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยการใช้สินค้าไทย ดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุและสาธารณสมบัติ ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีปฏิบัติตนตามพระราชจริยวัตรและพระจริยวัตรปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทในเรื่องความใฝ่รู้ความกตัญญูหลักการทรงงานในเรื่ององครวมและทำให้ง่าย และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนและแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามข้อตกลงกติกากฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียนในการใช้และดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ของส่วนรวมเห็นคุณค่าและปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียนและโรงเรียนด้วยการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดีการยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญการใช้สิทธิและหน้าที่การใชเสรีภาพอย่างรับผิดชอบมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อในการตัดสินใจในกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในประเทศไทยในเรื่องวิถีชีวิตวัฒนธรรม ศาสนาและสิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึ่งพากันในเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาจากดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแบ่งปัน วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในประเทศไทยในเรื่องการละเมิดสิทธิการรักษาสิ่งแวดล้อมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา กระบวนการพัฒนาคานิยม ผ่านสถานการณ์จริง นำการเรียนรู้ไปรวมสร้างผลงานเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์โดยบูรณาการกับสภาพภูมิสังคม เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบานเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดีร่วมกับหลักสูตรต้านทุจริต การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG/จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รุหนาทึบของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย เป็นพลเมืองดี ภาคภูมิใจและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. ปฏิบัติตนและชักชวนผู้อื่นให้มีมารยาทไทย
2. มีส่วนรวมและชักชวนผู้อื่นให้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. มีส่วนรวมในขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
4. เห็นคุณค่าและแนะนำผู้อื่นให้แสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตนและแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามข้อตกลงกติกากฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน
7. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่มีส่วนรวมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน
8. ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในประเทศไทยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน
9. วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในประเทศไทยและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 11102 **วิชาประวัติศาสตร์**

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เวลา 40 ชั่วโมง

ศึกษาและใช้ปฏิทินในการบอกวัน เดือน ปี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีทั้งระบบสุริยคติ และจันทรคติ คำที่แสดงช่วงเวลาเพื่อใช้เวลาเหตุการณ์ปัจจุบัน วันนี้ เดือนนี้ ตอนเช้า ตอนกลางวัน ตอนเย็น ตอนค่ำ และเรียงลำดับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันตามวันเวลาที่เกิดขึ้น โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสังเกต การบอกเล่า การเชื่อมโยง เพื่อให้สามารถใช้เวลาตามปฏิทินแสดงเหตุการณ์ในปัจจุบันและใช้คำแสดงช่วงเวลาเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

รู้วิธีสืบค้นประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวอย่างง่ายโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้องและการบอกเล่าเรื่องราวที่สืบคนได้ โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสอบถาม การรวบรวมข้อมูล การสรุปความ การเล่าเรื่อง เพื่อฝึกทักษะพื้นฐานของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการสืบค้นเรื่องราวจากแหล่งข้อมูล (เช่น บุคคล) และบอกเล่าขอเท็จจริงที่คนพบได้อย่างน่าสนใจ

ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมสิ่งของเครื่องใช้หรือการดำเนินชีวิตของตนเองในสมัยปัจจุบัน กับสมัยของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายที่เป็นรูปธรรมและใกล้ตัวผู้เรียน เตาเรีด (การรีดผาดวยเตาถ่านกับเตาไฟฟ้า) หมอหุงข้าว (การหุงข้าวที่เข้ดน้ำด้วยพนหรือถ่านกับหมอหุงข้าวไฟฟ้า) เกรียนกับรถยนต์(การเดินทาง) ถนน บ้านเรือน การใช้ควายไถนากับรถไถนา รวมทั้งเหตุการณ์สำคัญของครอบครัวที่เกิดขึ้นในอดีตที่มีผลกระทบต่อตนเอง ในปัจจุบัน (การย้ายบ้าน การย้ายโรงเรียน การเลื่อนชั้นเรียน การได้รับรางวัล การสูญเสียบุคคลสำคัญของครอบครัว) เกิดขึ้น โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสังเกต การใช้เหตุผล การเปรียบเทียบ การแยกแยะ การยกตัวอย่าง และการบอกเล่า เพื่อให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและความสำคัญของอดีตที่มีต่อปัจจุบันและอนาคต สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศึกษาความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์ของชาติไทย ไตแก ธงชาติ เพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี ภาษาไทย อักษรไทย มารยาทไทย อาหารไทย การแต่งกายแบบไทย วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และการปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ รวมทั้งรู้จักสถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน ศาสนสถาน ตลาด พิพิธภัณฑ์ และสิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ที่ใกล้ตัวผู้เรียนและเห็นเป็นรูปธรรม เกิดขึ้น โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสังเกต การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การอธิบาย การปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เพื่อก่อให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ท้องถิ่น และประเทศชาติ ภูมิใจในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตระหนักและเห็นคุณค่าที่จะธำรงรักษาและสืบทอดต่อไป

รหัสตัวชี้วัด

ส 4.1 ป 1/1 , ป 1/2 , ป 1/3

ส 4.2 ป 1/1, ป 1/2

ส 4.3 ป 1/1 , ป 1/2 , ป 1/3

รวมทั้งหมด 8 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 12102 **วิชาประวัติศาสตร์**

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 40 ชั่วโมง

รู้จักวันเวลาตามระบบสุริยคติและจันทรคติที่ปรากฏในปฏิทินที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้ง การใช้คำที่แสดงช่วงเวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต วันนี้ เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้, เดือนนี้ เดือนก่อน เดือนหน้า, ปนี้ ปก่อน ปหน้า ในการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการการสังเกต การสอบถาม เชื่อมโยง เรียงลำดับ การเล่าเรื่อง การรวบรวมข้อมูล การอธิบาย เพื่อให้สามารถใช้เวลาเรียงลำดับเหตุการณ์สำคัญได้ถูกต้อง ว่าเหตุการณ์ใดเกิดก่อน เหตุการณ์ใดเกิดหลัง

รู้วิธีสืบค้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้องของ โดแก ภาพถ่าย สื่อบัตร ทะเบียนบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ มาอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ และวิธีสืบคนข้อมูลในชุมชนอย่างง่าย ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนในชุมชนในด้านต่างๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน ทางด้านการประกอบอาชีพ การแต่งกาย การสื่อสาร ขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชน เขาใจสาเหตุและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ที่สืบคนได้โดยใช้เส้นเวลา ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสอบถาม การสังเกต การวิเคราะห์ การอธิบายอย่างมีเหตุมีผล ทำฝั่งความคิด และการจัดนิทรรศการ เพื่อให้เขาใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์สืบคนเรื่องราวในอดีต และเขาใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามกาลเวลา อย่างต่อเนื่อง มีความเขาใจชุมชนที่มีความแตกต่างและสามารถปรับตัวอยู่ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศึกษา สืบคนประวัติ และผลงานของบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือประเทศชาติ ในด้านการสร้างสรรค์วัฒนธรรม /การสร้างความสำเร็จรุ่งเรืองและความมั่นคงโดยสังเขป รวมทั้งวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย และภูมิปัญญาไทยที่ภาคภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้ การทำความเคารพแบบไทย ประเพณีไทย ศิลปะไทยดนตรีไทย โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสืบคน การสังเกต การอ่าน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การใช้เหตุผล การอธิบาย และการนำเสนอ เพื่อให้เห็นคุณค่าและแบบอย่างการกระทำความดีของบรรพบุรุษที่ได้สร้างประโยชน์ให้ท้องถิ่นและประเทศ เกิดความรัก และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย และอ้างความเป็นไทย

รหัสตัวชี้วัด

ส 4.1 ป 2/1 , ป 2/2

ส 4.2 ป 2/1 , ป 2/2

ส 4.3 ป 2/1 , ป 2/2

รวมทั้งหมด 6 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 13102 **วิชาประวัติศาสตร์**
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง

ศึกษาความหมายและที่มาของศักราชที่ปรากฏในปฏิทิน ไตแก พุทธศักราช คริสตศักราช (ถ้าเป็นชาวมุสลิม ให้ศึกษาฮิจเราะห์ศักราชด้วย) วิธีการเทียบคริสตศักราชกับพุทธศักราช และใช้ศักราชในการบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องของกับตนเองและครอบครัว ปกเกิดของผู้เรียน เหตุการณ์สำคัญของตนเอง และครอบครัว โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการเปรียบเทียบ การคำนวณ การเชื่อมโยง การอธิบาย เพื่อใหม่พื้นฐานในการศึกษาเอกสารที่แสดงเหตุการณ์ตามกาลเวลา สามารถเรียง ลำดับเหตุการณ์ได้ถูกต้องว่าเหตุการณ์ใดเกิดก่อน เหตุการณ์ใดเกิดหลังอันเป็นทักษะที่จำเป็นในการศึกษาประวัติศาสตร์

รวีวิธีสืบคนเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยใช้หลักฐานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องของ รูปภาพ แผ่นผังโรงเรียน แผนที่ชุมชน หอสมุดโรงเรียน แหล่งโบราณคดี - ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น สามารถใช้เส้นเวลา (Timeline) ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชน โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสำรวจ การสังเกต การสอบถาม การอ่าน การฟัง การเล่าเรื่อง การสรุปความ เพื่อฝึกทักษะพื้นฐานของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการสืบคนเรื่องราวรอบตัวอย่างง่าย ๆ โดยการให้หลักฐานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอเรื่องราวที่ค้นพบได้ตามลำดับเวลา

ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชน ปัจจัยที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมและประเพณีในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร) และปัจจัยทางสังคม (ความเจริญทางเทคโนโลยี เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ การคมนาคม ความปลอดภัย) ศึกษาและเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง และชุมชนใกล้เคียง ในเรื่องความเชื่อและการนับถือศาสนา อาหาร ภาษาถิ่น การแต่งกาย โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการอ่าน การสอบถาม การสังเกต การสำรวจ การฟัง การสรุปความ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและภูมิใจในชุมชนของตนเอง ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม เข้าใจพัฒนาการของชุมชน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข รวมอนุรักษ์สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทยศึกษาพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ โดยสังเขปของพระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ตามลำดับ ไตแก พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ศึกษาพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยสังเขป และศึกษาวีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ ไตแก สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ท้าวเทพกระษัตรี - ท้าวศรีสุนทร ชาวบ้านบางระจัน พระยาพิชัยดาบหัก ท้าวสุรนารี เป็นต้น โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการอ่าน และ

สอบถาม การฟัง การสรุปความ การเขียน การเล่าเรื่อง เพื่อให้เข้าใจความпенมาของชาติไทย เกิดความรัก
ความภูมิใจและเห็นแบบอย่างการเสียสละเพื่อชาติ และธำรงความпенไทย

รหัสตัวชี้วัด

ส 4.1 ป 3/1, ป 3/2, ป 3/3

ส 4.2 ป 3/1, ป 3/2

ส 4.3 ป 3/1, ป 3/2, ป 3/3

รวมทั้งหมด 8 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 14102 **วิชาประวัติศาสตร์**

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เวลา 40 ชั่วโมง

ศึกษาความหมาย วิธีการนับ และการใช้ช่วงเวลาเป็นทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ เหนือการแบ่งยุคสมัยในทางประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติที่แบ่งเป็นสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ รวมทั้งช่วงสมัยในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย สมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ ตัวอย่างการใช้ช่วงเวลาในเอกสารต่าง ๆ โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการอ่าน การสำรวจ การวิเคราะห์ การคำนวณ เพื่อให้ใช้เวลาในการบอกเล่าเรื่องราวได้ถูกต้อง และเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามเวลาที่ปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์

ศึกษาลักษณะสำคัญ และเหตุการณ์จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น อย่างง่าย ๆ ตัวอย่างของหลักฐานที่พบในท้องถิ่นทั้ง หลักฐานชั้นต้นกับชั้นรอง หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร กับไม่เป็น ลายลักษณ์อักษร โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสำรวจ การวิเคราะห์ การตรวจสอบข้อมูล การจำแนก การตีความ เพื่อฝึกทักษะการสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาปัจจัย การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของมนุษยชาติในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์ในดินแดนไทยโดยสังเขป การก่อตั้งอาณาจักรโบราณในดินแดนไทย ไทแก ทวารวดี ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ เป็นต้น โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสำรวจ การวิเคราะห์ การตีความ การสรุปความ เพื่อให้เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ศึกษาประวัติศาสตร์เป็นมาของชาติไทยในสมัยสุโขทัยโดยสังเขป ในเรื่องเกี่ยวกับการสถาปนาอาณาจักร พัฒนาการทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญ ไทแก พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระยาโลไทย) และภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัยที่นาภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นผลใหญ่ทวยานประวัติศาสตร์ในสุโขทัยและศรีสัชนาลัยได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลก โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการอ่าน การสำรวจ การสืบค้น การวิเคราะห์การตีความ เพื่อเข้าใจความเป็นมาของชาติไทยในสมัยสุโขทัย รวมทั้งวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย และบุคคลสำคัญในสมัยสุโขทัย เกิดความรักและความภูมิใจในความเป็นไทย ตระหนักถึงความภาคภูมิใจพยายามของบรรพบุรุษไทยที่ไดปกป้อง และสร้างสรรค์ความเจริญไอบานเมือง ตกทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อถึงปัจจุบัน

รหัสตัวชี้วัด

ส 4.1 ป 4/1, ป 4/2, ป 4/3

ส 4.2 ป 4/1, ป 4/2

ส 4.3 ป 4/1, ป 4/2, ป 4/3

รวมทั้งหมด 8 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 15102 **วิชาประวัติศาสตร์**

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เวลา 40 ชั่วโมง

สืบค้นความหมายของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานหลากหลาย ด้วยการตั้งประเด็นคำถามทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ชื่อตำบล ชื่อถนน ความหมายของสถานที่สำคัญ ความหมายของขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น รู้จักแหล่งข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในท้องถิ่น สามารถรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องของ รู้จักวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลอย่างง่าย ๆ เข้าใจความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในข้อมูลจากหลักฐาน ต่าง ๆ แยกแยะความคิดเห็นกับข้อเท็จจริงที่อยู่ในข้อมูลได้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสังเกต การสอบถาม การสำรวจ การเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ การเชื่อมโยง และการสังเคราะห์อย่างง่าย ๆ เพื่อฝึกฝนทักษะวิธีการทางประวัติศาสตร์วิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ สามารถใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศึกษาการเข้ามาและอิทธิพลของอารยธรรมอินเดีย และจีน ในดินแดนไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยสังเขป ไตแก การปกครอง การนับถือศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา อาหาร และการแต่งกาย ศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติ ทั้งตะวันตกและตะวันออกที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบันโดยสังเขป โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการอ่าน การสืบค้นข้อมูล การสังเกต การเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ การเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยในสังคมปัจจุบัน และวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่าง เพื่อให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ศึกษาพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรี ในเรื่องเกี่ยวกับการสถาปนาอาณาจักร ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครอง พัฒนาการทางการเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจ โดยสังเขป ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ไตแก สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ขาวบานบางระจัน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และภูมิปัญญาไทยในสมัยอยุธยา และธนบุรี ที่นาภาคภูมิใจ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ ซึ่งเป็นผลให้พระนครศรีอยุธยาได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลก ไตแก ทางदान ศิลปกรรม วรรณกรรม และการคา โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการอ่าน การสืบค้นข้อมูล การเชื่อมโยง การวิเคราะห์ การอธิบาย การสรุปความ การเรียงความ เพื่อให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในความเปนชาติไทย ตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะธำรงรักษาความเปนไทยสืบต่อไป

รหัสตัวชี้วัด

ส 4.1 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3

ส 4.2 ป.5/1, ป.5/2

ส 4.3 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3, ป.5/4

รวมทั้งหมด 9 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส 16102 **วิชาประวัติศาสตร์**

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เวลา 40 ชั่วโมง

ศึกษาความหมายและความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ และใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราว หรือเหตุการณ์สำคัญตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การตั้งประเด็นศึกษาเรื่องราวที่ตนสนใจ การสำรวจแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลาย การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล การตีความ การเรียบเรียงและนำเสนอความรู้ที่ค้นพบได้อ่างน่าสนใจ โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการสำรวจ การอ่าน การเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การอธิบาย การสรุปความ การเขียนเรียงความ การจัดทำโครงการและการจัดนิทรรศการ เพื่อฝึกทักษะการสืบค้นเหตุการณ์สำคัญด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบันโดยสังเขป เชื่อมโยง และเปรียบเทียบกับประเทศไทย ศึกษาความเป็นมา และความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการอ่าน การสำรวจ การเปรียบเทียบ การวิเคราะห์เพื่อให้เห็นพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์กับประเทศไทย เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และอยู่รวมกันได้อย่างสันติสุข

ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ในเรื่องเกี่ยวกับการสถาปนาอาณาจักร ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครอง พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ โดยสังเขป ผลงานของบุคคลสำคัญ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สมเด็จพระบรมราชเจามหาสุรสิงหนาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และภูมิปัญญาไทยที่สำคัญที่นาภาคภูมิใจ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกผ่านทักษะ/กระบวนการอ่าน การสืบค้นข้อมูล การเชื่อมโยง การวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย ตระหนักถึงความพากเพียรพยายามของบรรพบุรุษที่ไดปกป้อง และสร้างสรรค์ความเจริญให้บ้านเมืองตกทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อถึงปัจจุบัน

รหัสตัวชี้วัด

ส 4.1 ป 6/1, ป 6/2

ส 4.2 ป 6/1, ป 6/2

ส 4.3 ป 6/1, ป 6/2, ป 6/3, ป 6/4

รวมทั้งหมด 9 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกพุทธประวัติ หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือ โดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ➤ พุทธประวัติ ▪ ประสูติ ▪ ตรัสรู้ ▪ ปรีนิพพาน
2. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและขอคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สามเณรบัณฑิต ▪ วัณณุปถชาดก ▪ สุวัณณสามชาดก ▪ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ➤ เจาพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพยอม)

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>3. บอกความหมาย ความสำคัญ และเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ▪ ศรัทธา พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ ➤ โอวาท 3 <ul style="list-style-type: none"> ▪ ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจศีล ▪ ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจธรรม ○ สังคหวัตถุ 4 ○ กตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่ และครอบครัว ○ มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> - ทำตัวดี - วางาย - รับไซ้พ่อแม่ ▪ ทำจิตใจบริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา) ➤ พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> ▪ อตตาทิ อตตโน นาโถ ตนแลเปนที่พึ่งของตน ▪ มาตาทิ มิตตํ สเก ฆเร มารดาเปนมิตรในเรือนของตน
<p>4. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผเมตตา มีสติที่เป้นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ผกสวดมนต์และแผเมตตา <ul style="list-style-type: none"> ▪ รูความหมายและประโยชน์ของสติ ▪ ฟงเพลงและรองเพลงอย่างมีสติ ▪ เล่นและทำงานอย่างมีสติ ➤ ผกใหม่มีสติในการฟง การอ่าน การคิดการถาม และการเขียน

มาตรฐาน ส 1.2 เขาใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และอํารงรักษาพระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดหรือศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อวัด หรือ ศาสนสถาน <ul style="list-style-type: none"> ▪ การพัฒนาทำความสะอาด ▪ การบริจาค การรวมกิจกรรมทางศาสนา
2. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ <ul style="list-style-type: none"> ▪ ชั้นเตรียมการ ➢ ชั้นพิธีการ
3. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ประวัติดุโดยสังเขปของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> ▪ วันมาฆบูชา ▪ วันวิสาขบูชา ▪ วันอาสาฬหบูชา ▪ วันอัฐมีบูชา ➢ การบูชาพระรัตนตรัย

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เขาใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>1. บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัวและโรงเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - กตัญญูกตเวทีและเคารพรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่และครู - รู้จักกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษการไหว้ผู้ใหญ่ - ปฏิบัติตาม ขอดทกลง กตিকা กฎระเบียบ ของครอบครัวและโรงเรียน - มีส่วนรวมในกิจกรรมของครอบครัวและโรงเรียน - มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - มีระเบียบ วินัย มีน้ำใจประโยชน์ของการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน
<p>2. ยกตัวอย่างความสามารถและความคิดของตนเอง ผู้อื่น และบอกผลจากการกระทำนั้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ลักษณะความสามารถและลักษณะความคิดของตนเองและผู้อื่น เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ความกตัญญูกตเวที - ความมีระเบียบวินัย - ความรับผิดชอบ - ความขยัน - การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือผู้อื่น - ความซื่อสัตย์สุจริต - ความเมตตากรุณา ▪ ผลของการทำความดี เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ภาควุมิใจ - มีความสุข - ได้รับการชื่นชม ยกย่อง

มาตรฐาน ส 2.2 เขาใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกโครงสร้าง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวและโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ โครงสร้างของครอบครัวและความสัมพันธ์ของ บทบาท หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว โครงสร้างของโรงเรียน ความสัมพันธ์ของ บทบาท หน้าที่ของสมาชิกในโรงเรียน
2. ระบุบทบาท สิทธิหน้าที่ของตนเองในครอบครัวและโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและความแตกต่างของอำนาจตาม บทบาท สิทธิ หน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียน การใช้อำนาจในครอบครัวตามบทบาทสิทธิ หน้าที่
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมใน ครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ กิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตยใน ครอบครัว เช่น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ในครอบครัว การรับฟังและแสดงความคิดเห็น ▪ กิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตยใน โรงเรียน เช่น เลือกหัวหน้าห้อง ประธานชุมนุม ประธานนักเรียน

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เขาใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุสินค้าและบริการที่ใช่ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สินค้าและบริการที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอ กระดาษ ยาสีฟัน ▪ สินค้าและบริการที่ไดมาโดยไม่ใช้เงิน เช่น มีผู้ใหญ่หรือการใช้ของแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่ไดมาจากการใช้เงินซื้อประโยชน์จากสินค้าและบริการให้คุ้มค่า
2. ยกตัวอย่างการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันที่ไม่เกินตัวและเห็นประโยชน์ของการออม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันเพื่อซื้อสินค้าและบริการ ▪ ประโยชน์ของการใช้จ่ายเงินที่ไม่เกินตัว ▪ ประโยชน์ของการออม ▪ โทษของการใช้จ่ายเงินเกินตัว ▪ วางแผนการใช้จ่าย
3. ยกตัวอย่างการใช้ทรัพยากรในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ทรัพยากรที่ใชในชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอ กระดาษ เสื้อผ้า อาหาร ▪ ทรัพยากรสวนรวม เช่น โต๊ะ เก้าอี้ นักเรียน สาธารณูปโภคต่าง ๆ ▪ วิธีการใช้ทรัพยากรทั้งของส่วนตัว และสวนรวมอย่างถูกต้อง ประหยัด และคุ้มค่า

มาตรฐาน ส 3.2 เขาใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายเหตุผลความจำเป็นที่คนต้องทำงานอย่างสุจริต	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมาย ประเภทและความสำคัญของการทำงาน ▪ เหตุผลของการทำงาน ▪ ผลของการทำงานประเภทต่าง ๆ ที่มี ▪ ตอครอบครัวและสังคม ▪ การทำงานอย่างสุจริตทำให้สังคมสงบสุข

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เขาใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกวัน เดือน ปี และการนับช่วงเวลาตามปฏิทินที่ใชในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อ วัน เดือน ปี ตามระบบสุริยคติที่ปรากฏในปฏิทิน ▪ ชื่อ วัน เดือน ปี ตามระบบจันทรคติในปฏิทิน ▪ ช่วงเวลาที่ใชในชีวิตประจำวัน เช่น เช้าวันนี้ ตอนเย็น
2. เรียงลำดับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันตามวันเวลาที่เกิดขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น รับประทานอาหาร ตื่นนอน เข้านอน เรียนหนังสือ เล่นกีฬา ฯลฯ ▪ ใชคำบอกช่วงเวลา แสดงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
3. บอกประวัติความเปนมมาของตนเองและครอบครัว โดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วิธีการสืบคนประวัติความเปนมมาของตนเองและครอบครัวอย่างงาย ๆ ▪ การบอกเล่าประวัติความเปนมมาของตนเองและครอบครัวอย่างสั้น ๆ

มาตรฐาน ส 4.2 เขาใจพัฒนาการของมนุษย์ชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของตนเองกับสมัยของพ่อแม่ปู่ย่า ตายาย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของอดีตกับปัจจุบันที่เป็นรูปธรรมและใกล้ตัวเด็ก เช่น การใช้ควาย ไถนา รถไถนา เตารีด ถนน เกรวียน - รถอีแตน ▪ สาเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ตามกาลเวลา
2. บอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่มีผลกระทบต่อตนเองในปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในครอบครัว เช่น การย้ายบ้าน การหย่าร้าง การสูญเสียบุคคลในครอบครัว

มาตรฐาน ส 4.3 เขาใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและอ้าง
ความเป็นไทย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทย และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์ที่สำคัญของชาติไทย ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ธงชาติ เพลงชาติ พระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์) ▪ การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี เคารพศาสนวัตถุ ศาสนสถาน ▪ เอกลักษณ์อื่น ๆ เช่น แผนที่ประเทศไทย ประเพณีไทย อาหารไทย (อาหารไทยที่ต่างชาติยกย่อง เช่น ตมยำกุ้ง ผัดไทย) ที่มีความภาคภูมิใจ และมีส่วนรวมที่จะอนุรักษ์ไว้
2. บอกสถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ตัวอย่างของแหล่งวัฒนธรรมในชุมชนที่ใกล้ตัวนักเรียน เช่น วัด ตลาดพิพิธภัณฑฯ มัสยิด โบสถ์คริสต์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ▪ คุณค่าและความสำคัญของแหล่งวัฒนธรรมในชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นแหล่งเรียนรู้
3. ระบุสิ่งที่ตนรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ตัวอย่างสิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เช่น สิ่งของ สถานที่ ภาษาถิ่นประเพณี และวัฒนธรรม ฯลฯ ที่เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน และเป็นรูปธรรมชัดเจน ▪ คุณค่าและประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เขาใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันในแผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทาง ภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. จำแนกสิ่งต่างๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นที่บ้านและที่โรงเรียน
2. ระบุความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศของสิ่งต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ที่อยู่อาศัย บ้านของเพื่อน บ้าน ต้นไม้ ถนน พุงนา ไร่ สวน ที่ราบ ภูเขา แหล่งน้ำ ▪ ทิศหลัก (เหนือ ตะวันออก ไต ตะวันตก) และที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว
3. ไขแผนผังกาย ๑ ในการแสดงตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ในห้องเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ แผนผังแสดงตำแหน่งสิ่งต่าง ๆ ในห้องเรียน
4. สังเกตและบอกการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในรอบวัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ในรอบวัน เช่น กลางวัน กลางคืน ความร้อนของอากาศ ฝน-เมฆ-ลม

มาตรฐาน ส 5.2 เขาใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถี การดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนรวมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกสิ่งแวดล้อมที่เกิดตามธรรมชาติที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น ภูมิอากาศ มีผลต่อที่อยู่อาศัยและเครื่องแต่งกาย
2. สังเกตและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเพื่อการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ▪ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม
3. มีส่วนรวมในการดูแลสิ่งแวดล้อมที่บ้านและห้องเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การปฏิบัติตนในการรักษาสิ่งแวดล้อมในบ้านและห้องเรียน

**ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ	พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย
2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงการออกผนวชหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<p>➤ สรุปรูปพุทธประวัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ประสูติ <ul style="list-style-type: none"> ○ เหตุการณ์หลังประสูติ ○ แรกนาขวัญ ○ การศึกษา ○ การอภิเษกสมรส ○ เทวทูต 4 ○ การออกผนวช
3. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและขอคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สามเณรราहुล ▪ วรุณชาดก ▪ วานรินทชาดก ▪ สมเด็จพระญาณสังวร (ศุข โกเถื่อน) ▪ สมเด็จพระญาณสังวร ▪ สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฒโน)

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>4. บอกความหมาย ความสำคัญ และเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ▪ ศรัทธา ➤ โอวาท 3 <ul style="list-style-type: none"> ▪ ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจศีล ▪ ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจธรรม ○ หิริ-โอตตปปะ ○ สังคหวัตถุ 4 <ul style="list-style-type: none"> ○ ฆราวาสธรรม 4 ○ กตัญญูกตเวทิตอกฐ อัจฉริยะและโรงเรียน ○ มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> - กตัญญู - สงเคราะห์ญาติพี่น้อง ▪ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา) ➤ พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> ▪ นิमित्तํ สาธุรูปานํ กตญญู กตเวทิตา ความกตัญญู กตเวทิตาเป็นเครื่องหมายของคนดี พรหมาติ มาตาปตโร มารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร
<p>5. ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว และในโรงเรียน ตามหลักศาสนา</p>	<p>ตัวอย่างการทำความดีของตนเองและบุคคลในครอบครัว และในโรงเรียน (ตามสาระในข้อ 4)</p>

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
6. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตาที่มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธ-ศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผกสวดมนต์ไหวพระและแผ่เมตตา ▪ รูความหมายและประโยชน์ของสติและสมาธิ ▪ ผกสมาธิเบื้องต้น ▪ ผกสติเบื้องต้นด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างมีสติ ▪ ผกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่านการคิด การถาม และการเขียน

มาตรฐาน ส 1.2 เขาใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<p>➢ การฝกปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ การพนมมือ ▪ การไหว ▪ การกราบ <p>การนั่ง การยืน การเดิน</p>
2. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<p>➢ การเขารวมกิจกรรมและพิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ระเบียบพิธีการบูชาพระรัตนตรัย <p>➢ การทำบุญตักบาตร</p>

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เขาใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษา

ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติ ในครอบครัว โรงเรียน สถานที่สาธารณะ เช่น โรงภาพยนตร์ โบราณสถาน ฯลฯ
2. ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย	มารยาทไทย เช่น การแสดงความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การทักทาย การรับประทาน
3. แสดงพฤติกรรมในการยอมรับความคิดความเชื่อ และการปฏิบัติของบุคคลอื่นที่แตกต่างกันโดยปราศจากอคติ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การยอมรับความแตกต่างของคนในสังคม ในเรื่อง ความคิด ความเชื่อ ความสามารถและการปฏิบัติตนของบุคคลอื่นที่ แตกต่างกัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - บุคคลยอมรับความคิดที่มีเหตุผล - การปฏิบัติตนตามพิธีกรรมตามความเชื่อของบุคคล - บุคคลยอมรับความสามารถแตกต่างกัน - ไม่พูดหรือแสดงอาการดูถูกรังเกียจผู้อื่น ในเรื่องของรูปร่างหน้าตา สีผม สีผิว ที่แตกต่างกัน
4. เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิทธิส่วนบุคคล เช่น <ul style="list-style-type: none"> - สิทธิแสดงความคิดเห็น - สิทธิเสรีภาพในร่างกาย - สิทธิในทรัพย์สิน

มาตรฐาน ส 2.2 เขาใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความสัมพันธ์ของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	ความสัมพันธ์ของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวกับชุมชน เช่น การช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน
2. ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียน และชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียน และชุมชน เช่น ผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เขาใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเขาใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในครอบครัวและโรงเรียน เช่น ดินสอและกระดาษที่ผลิตจากไม้ รวมทั้งเครื่องจักรและแรงงานการผลิต ▪ ผลของการใช้ทรัพยากรในการผลิตที่หลากหลายที่มีต่อราคา คุณค่าและประโยชน์ของสินค้าและบริการ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม
2. บอกที่มาของรายได้และรายจ่ายของตนเองและครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การประกอบอาชีพของครอบครัว ▪ การแสวงหารายได้ที่สุจริตและเหมาะสม ▪ รายได้และรายจ่ายในภาพรวมของครอบครัว ▪ รายได้และรายจ่ายของตนเอง

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
3. บันทึกรายรับรายจ่ายของตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วิธีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองอย่างง่าย ๆ ▪ รายการของรายรับที่เป็นรายได้ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ▪ รายการของรายจ่ายที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม
4. สรุปผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้ออม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ที่มาของรายได้ที่สุจริต ▪ การใช้จ่ายที่เหมาะสม ▪ ผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้ออม ▪ การออมและผลดีของการออม ▪ การนำเงินที่เหลือมาใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือสาธารณกุศล

มาตรฐาน ส 3.2 เขาใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยวิธีต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและความสำคัญของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ▪ ลักษณะของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยไม่ใช้เงิน รวมทั้ง การแบ่งปัน การช่วยเหลือ ▪ ลักษณะการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยใช้เงิน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและบทบาทของผู้ซื้อ และผู้ขาย ผู้ผลิตและผู้บริโภคพอสังเขป ▪ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ▪ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายทำให้สังคมสงบสุข และประเทศมั่นคง

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ไขคำระบุเวลาที่แสดงเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต	<ul style="list-style-type: none"> ▪ คำที่แสดงช่วงเวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เช่น วันนี้ เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ เดือนนี้ เดือนหน้า เดือนก่อน ▪ วันสำคัญที่ปรากฏในปฏิทินที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในอดีตและปัจจุบัน ▪ ไขคำบอกช่วงเวลา อดีต ปัจจุบัน อนาคต แสดงเหตุการณ์ได้
2. ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว หรือในชีวิตของตนเองโดยไขหลักฐาน ที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วิธีการสืบค้นเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวโดยไขหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพถ่าย ▪ สื่อบันทึก ทะเบียนบ้าน ▪ ไขคำที่บอกช่วงเวลาแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตตนเอง ▪ ไขเส้นเวลา (Time Line) ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

มาตรฐาน ส 4.2 เขาใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. สืบค้นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชน ของตนจากอดีตถึงปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วิธีการสืบค้นข้อมูลอย่างง่าย ๆ เช่น การสอบถามพ่อแม่ ผู้รู้ ▪ วิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น การประกอบอาชีพ การแต่งกาย การสื่อสาร ประเพณีในชุมชนจากอดีต ถึงปัจจุบัน ▪ สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน
2. อธิบายผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนในชุมชนทางด้านต่าง ๆ ▪ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน

มาตรฐาน ส 4.3 เขาใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือประเทศชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ บุคคลในท้องถิ่นที่ทำคุณประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และความมั่นคงของท้องถิ่นและประเทศชาติในอดีตที่ควรนำไปเป็นแบบอย่าง ▪ ผลงานของบุคคลในท้องถิ่นที่น่าภาคภูมิใจ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. ยกตัวอย่างวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย ที่ภาคภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ตัวอย่างของวัฒนธรรมประเพณีไทย เช่น การทำความเคารพ อาหารไทย ภาษาไทย ประเพณี สงกรานต์ ฯลฯ ▪ คุณค่าของวัฒนธรรม และประเพณีไทยที่มีต่อสังคมไทย ▪ ภูมิปัญญาของคนไทยในท้องถิ่นของนักเรียน

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เขาใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันในแผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนไขภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์ สร้างขึ้น ซึ่งปรากฏระหว่างบ้านกับโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งปรากฏระหว่างบ้านกับโรงเรียน
2. ระบุตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในแผนผัง แผนที่ รูปถ่าย และลูกโลก	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในลูกโลก แผนที่ แผนผัง รูปถ่าย และลูกโลก เช่น ภูเขา ที่ราบ แม่น้ำ ต้นไม้ทะเล
3. สังเกตและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เช่น ขางขึ้น ขางแรม ฤดูกาลต่าง ๆ

มาตรฐาน ส 5.2 เขาใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถี การดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนรวมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ สร้างขึ้นในการดำเนินชีวิต
2. จำแนกและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้อย่างไม่หมดไปและที่ใช้อย่างหมดไปได้อย่างคุ้มค่า	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ประเภททรัพยากรธรรมชาติ <ul style="list-style-type: none"> - ใช้อย่างไม่หมดไป เช่น อากาศ แสงอาทิตย์ - ใช้อย่างหมดไป เช่น แร่ ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ - สร้างทดแทนขึ้นมาใหม่ได้เช่น น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า ▪ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า
3. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาล กับ การดำเนินชีวิตของมนุษย์
4. มีส่วนรวมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมที่มีต่อโรงเรียน ▪ การรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่รวมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่นการสวดมนต์ การทำบุญ ไส้บาตรการแสดงความเคารพ การใช้ภาษา ▪ พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทยอันเกิดจากความศรัทธา เช่น วัดภาพวาด พระพุทธรูป วรรณคดี สถาปัตยกรรมไทย
2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สรุปรูปพุทธประวัติ(ทบทวน) ▪ การบำเพ็ญเพียร ▪ ผจญมาร ▪ ตรัสรู้ ▪ ปฐมเทศนา ▪ ปรีนิพพาน
3. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและขอคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สามเณรสังกัจจายะ ▪ อารามทุสกชาดก ▪ มหาวาณิชชาดก ▪ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ▪ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
4. บอกความหมาย ความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือ คัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	ความสำคัญของพระไตรปิฎก เช่น เปนแหล่งอ้างอิง ของหลักธรรมคำสอน
5. แสดงความเคารพพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ➤ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ▪ ศรัทธา ➤ โอวาท 3 <ul style="list-style-type: none"> ▪ ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจศีล ▪ ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจธรรม ○ สติ-สัมปชัญญะ ○ สังคหวัตถุ 4 ○ ฆราวาสธรรม 4 ○ อตถะ 3 (อัตตตถะ, ปรัตถะ, อุภยัตถะ) ○ กัตถัญญกตเวทิต่อชุมชน, สิ่งแวดล้อม ○ มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> - รู้จักใจ - พุดไพเราะ - อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ▪ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา) ➤ พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> ▪ ทพมานโน ปโย โหติ ผู้หยอมเปนที่รัก ▪ โมกโข กลยาณียา สาธู เปลงวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
6. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่ไปนพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผกสวดมนต์ ไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัยและแผ่เมตตา ▪ รุคความหมายและประโยชน์ของสติและสมาธิ ▪ รู้ประโยชน์ของการฝึกสติ ▪ ผกสมาธิเบื้องต้นด้วยกรรมน้บลมหายใจ ▪ ผกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอน อย่างมีสติ ▪ ผกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน
7. บอกชื่อ ความสำคัญและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตฤศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อและความสำคัญของศาสนวัตฤศาสนสถาน และ ศาสนบุคคลในพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม คริสตศาสนา ศาสนาฮินดู ▪ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อศาสนวัตฤ ศาสนสถาน และศาสนบุคคล ในศาสนาอื่น ๆ

มาตรฐาน ส 1.2 เขาใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกศาสนสถาน ศาสนวัตฤของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<p>➤ ผกปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ การลุกขึ้นยืนรับ ▪ การตอนรับ ▪ การรับ – สงสิ่งของแก่พระภิกษุ ▪ มรรยาทในการสนทนา ▪ การสำรวมกิริยามารยาท การแต่งกาย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<p>ที่เหมาะสมเมื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ อยู่ในวัดและพุทธสถาน ▪ การดูแลรักษาศาสนวัตถุและ ศาสนสถาน
2. เห็นคุณค่า และปฏิบัติตนในศาสนพิธีพิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การอาราธนาศีล ▪ การสมาทานศีล <p>➢ เครื่องประกอบโตะหมูปูชา การจัดโตะหมูปูชา</p>
3. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	<p>➢ ความเปนมาของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ▪ ชั้นเตรียมการ <p>➢ ชั้นพิธีการ</p>

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เขาใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. สรุประโยชนและปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว เช่น การแสดงความเคารพและการเชื่อฟังผู้ใหญ่ การกระทำกิจกรรมรวมกันในครอบครัว ▪ ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประโยชนของการปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. บอกพฤติกรรมกรดำเนินชีวิตของตนเอง และผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พฤติกรรมของตนเองและเพื่อน ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การทำความเคารพ การปฏิบัติตาม ศาสนพิธี การรับประทานอาหาร การใช้ภาษา (ภาษาถิ่นกับภาษาราชการ และภาษาอื่น ๆ ฯลฯ) สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรมกรดำเนินชีวิตในปัจจุบันของนักเรียน และผู้อื่นแตกต่างกัน
3. อธิบายความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วันหยุดราชการที่สำคัญ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - วันหยุดเกี่ยวกับชาติ และพระมหากษัตริย์ เช่น วันจักรี วันรัฐธรรมนูญ วันฉัตรมงคล วันเฉลิมพระชนมพรรษา - วันหยุดราชการเกี่ยวกับศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา - วันหยุดราชการเกี่ยวกับประเพณี และวัฒนธรรม เช่น วันสงกรานต์ วันพืชมงคล
4. ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ บุคคลที่มีผลงานเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน ▪ ลักษณะผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่น

มาตรฐาน ส 2.2 เขาใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุบทบาทหน้าที่ของสมาชิกของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของกระบวนการการตัดสินใจในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชนโดยวิธีการออกเสียงโดยตรงและการเลือกตัวแทนออกเสียง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การออกเสียงโดยตรง และการเลือกตัวแทนออกเสียง
3. ยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชนที่เป็นผลจากการตัดสินใจของบุคคลและกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การตัดสินใจของบุคคลและกลุ่มที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน โรงเรียนและชุมชน <ul style="list-style-type: none"> - การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน เช่น การเลือกหัวหน้าห้อง การเลือกคณะกรรมการห้องเรียน - การเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน เช่น เลือกประธานนักเรียน เลือกคณะกรรมการนักเรียน การเปลี่ยนแปลงในชุมชน เช่น การเลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิก อบต. อบจ

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เขาใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. จำแนกความต้องการและความจำเป็นในการใช้สินค้าและบริการในการดำรงชีวิต	<ul style="list-style-type: none">▪ สินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่ เรียกว่าปัจจัย 4▪ สินค้าที่เป็นความต้องการของมนุษย์อาจเป็นสินค้าที่จำเป็นหรือไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต▪ ประโยชน์และคุณค่าของสินค้า และบริการ ที่สนองความต้องการของมนุษย์▪ หลักการเลือกสินค้าที่จำเป็นความหมายของผู้ผลิตและผู้บริโภค
2. วิเคราะห์การใช้จ่ายของตนเอง	<ul style="list-style-type: none">▪ ไขบัญชีรับจ่ายวิเคราะห์การใช้จ่ายที่จำเป็นและเหมาะสม▪ วางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง▪ วางแผนการแสวงหารายได้ที่สุจริตและเหมาะสมวางแผนการนำเงินที่เหลือจ่ายมาใช้ อย่างเหมาะสม
3. อธิบายได้ว่าทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมีผลต่อการผลิตและบริโภคสินค้าและบริการ	<ul style="list-style-type: none">▪ ความหมายของผู้ผลิตและผู้บริโภค▪ ความหมายของสินค้าและบริการ▪ ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความหายากของทรัพยากรกับความต้องการของมนุษย์ที่มีไม่จำกัด

มาตรฐาน ส 3.2 เขาใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกสินค้าและบริการที่รัฐจัดหาและให้บริการแก่ประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สินค้าและบริการที่ภาครัฐทุกระดับจัดหาและให้บริการแก่ประชาชน เช่น ถนน โรงเรียน สวนสาธารณะ การสาธารณสุข การบรรเทาสาธารณภัย
2. บอกความสำคัญของภาษีและบทบาทของประชาชนในการเสียภาษี	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและความสำคัญของภาษีที่รัฐนำมาสร้างความเจริญและให้บริการแก่ประชาชน ▪ ตัวอย่างของภาษี เช่น ภาษีรายได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ฯลฯ ▪ บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการเสียภาษี
3. อธิบายเหตุผลการแข่งขันทางการค้าที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความสำคัญและผลกระทบของการแข่งขันทางการค้าที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เขาใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. เทียบศักราชที่สำคัญตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ที่มาของศักราชที่ปรากฏในปฏิทิน เช่น พุทธศักราช คริสตศักราชอย่างสังเขป (ถ้าเปนนมัสลิมควรเรียนฮิจเราะห์ศักราช) ▪ วิธีการเทียบ พ.ศ. เป็น ค.ศ. หรือ ค.ศ. เป็น พ.ศ. ▪ ตัวอย่างการเทียบศักราช ในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ปกเกิดของนักเรียน เป็นต้น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. แสดงลำดับเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชน โดยระบุหลักฐานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วิธีการสืบคนเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยใช้หลักฐานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ▪ ไชเสนเวลา (Time Line) ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชน

มาตรฐาน ส 4.2 เขาใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของชุมชนซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยทางสังคม เช่น ความเจริญทางเทคโนโลยีการคมนาคมความปลอดภัย ▪ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของชุมชนทั้งปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยทางสังคม
2. สรุปลักษณะที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนของตนที่เกิดจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์และปัจจัยทางสังคม
3. เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองกับชุมชนอื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนอื่น ๆ ที่มีความเหมือนและความต่างกับชุมชนของตนเอง

มาตรฐาน ส 4.3 เขาใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและอ้าง
ความเป็นไทย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุพระนามและพระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรไทย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระราชประวัติพระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตามลำดับ ▪ อาณาจักรไทยอื่น ๆ ที่ผนวกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย เช่น ลานนา นครศรีธรรมราช
2. อธิบายพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบัน โดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระบรมราชินีนาถโดยสังเขป
3. เล่าวีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ เช่น ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร ชาวบ้านบางระจันพระยาพิชัยดาบหัก สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เขาใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันในแผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. สํารวจข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในโรงเรียนและชุมชน โดยใช้แผนผัง แผนที่ และ รูปถ่าย เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะทิศทาง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในชุมชน ▪ แผนที่แผนผัง และรูปถ่าย ▪ ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศทาง
2. วาดแผนผังเพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน เช่น สถานที่ราชการ ตลาด โรงพยาบาล ไปรษณีย์

มาตรฐาน ส 5.2 เขาใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนรวมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของชุมชนในอดีตกับปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิ่งแวดล้อมของชุมชนในอดีตกับปัจจุบัน <ul style="list-style-type: none"> - สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ - สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น
2. อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และการประกอบอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น การคมนาคม บ้านเรือน และการประกอบอาชีพ ในชุมชน ▪ การประกอบอาชีพที่เป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชน
3. อธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษ โดยมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและประเภทของมลพิษ โดยมนุษย์ ▪ สาเหตุของการเกิดมลพิษที่เกิดจาก การกระทำของมนุษย์

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
4. อธิบายความแตกต่างของลักษณะเมืองและชนบท	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ลักษณะของเมืองและชนบท เช่น สิ่งปลูกสร้าง การใช้ที่ดิน การประกอบอาชีพ
5. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิตของคน ในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ภูมิประเทศ และภูมิอากาศที่มีผลต่อ การดำเนินชีวิตของคนในชุมชน
6. มีส่วนรวมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชน ▪ การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา
ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่
รวมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ▪ เป็นศูนย์รวมการทำความดี และพัฒนาจิตใจ เช่น ฝึกสมาธิ สวดมนต์ ศึกษาหลักธรรม ▪ เป็นที่ประกอบศาสนพิธี (การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การเวียนเทียน การทำบุญ) ▪ เป็นแหล่งทำกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดประเพณีท้องถิ่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารชุมชน และการส่งเสริมพัฒนาชุมชน
2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่บรรลุนิพพานถึงประกาศธรรม หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สรุปรูปพุทธประวัติ (ทบทวน) ▪ ตรัสรู้ ▪ ประกาศธรรม ไตแก <ul style="list-style-type: none"> ○ โปรดชฎิล ○ โปรดพระเจ้าพิมพิสาร ○ พระอัครสาวก ○ แสดงโอวาทปาฏิโมกข์
3. เห็นคุณค่า และปฏิบัติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและขอคิดจากประวัติสาวกชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระอรุเวลกัสสปะ ▪ กุฎิพุทธชาดก ▪ มหาอุกกุสชาดก ▪ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดช วิกรม พระ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	บรมราชชนก <ul style="list-style-type: none"> ▪ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
4. แสดงความเคารพ พระรัตนตรัย ปฏิบัติตาม ไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ➤ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ○ ศรัทธา 4 ▪ พระพุทธ <ul style="list-style-type: none"> ○ พุทธคุณ 3 ▪ พระธรรม <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักกรรม ▪ พระสงฆ์ ➤ ไตรสิกขา <ul style="list-style-type: none"> ▪ ศีล สมาธิ ปัญญา ➤ โอวาท 3 <ul style="list-style-type: none"> ▪ ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจศีล ○ ทุจจริต 3 ▪ ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจธรรม ○ สุจจริต 3 ○ พรหมวิหาร 4 ○ กตัญญูกตเวทิต่อประเทศชาติ ○ มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> - เคารพ - ถ่อมตน - ทำความดีให้พอรอมไวก่อน ▪ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา) ➤ พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> ▪ สุขา สงฆสส สามัคคี ความปรอมเพรียงของหมู่

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<p>ใจเกิดสุข</p> <p>โลกใบตฤณภิกขา เมตตตา เมตตตาธรรม คำจุนโลก</p>
<p>5. ชื่นชมการทำความดีของตนเองบุคคลในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอก แนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต</p>	<p>➤ ตัวอย่างการทำความดีของตนเองและบุคคล ในครอบครัว ในโรงเรียนและในชุมชน</p>
<p>6. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผเมตตามีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สวดมนต์ไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และแผเมตตตา ▪ รู้ความหมายของสติสัมปชัญญะ สมาธิและปัญญา ▪ รูวิธีปฏิบัติของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ▪ ผกการยั้ง การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ ▪ ผกการกำหนดรู้ความรู้สึก เมื่อตาเห็น รูป หูฟัง เสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่งที่มากระทบ ใจรับรู้ ธรรมารมณ <p>➤ ผกใหม่สมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน</p>
<p>7. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ที่ตนนับถือ เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้อย่างสมานฉันท์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจศีล – เบญจธรรม ○ ทุจจริต 3 – สุจจริต 3 ○ พรหมวิหาร 4 ○ มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> - ถอมตน - ทำความดีให้พรอมไวคอน ○ พุทธศาสนสุภาษิต : ความพรอมเพริียงของ หมูใจเกิดสุข เมตตตาธรรมคำจุนโลก ▪ กตัญญูกตเวทิต่อประเทศชาติ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
8. อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นๆโดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ประวัติศาสตร์ <ul style="list-style-type: none"> ○ พระพุทธเจ้า ○ มุฮัมมัด ○ พระเยซู

มาตรฐาน ส 1.2 เขาใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อภิปรายความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการ บำรุงรักษาศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความรู้เบื้องต้นและความสำคัญของศาสนสถาน ▪ การแสดงความเคารพต่อศาสนสถาน ▪ การบำรุงรักษาศาสนสถาน
2. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระภิกษุ ➢ การยืน การเดิน และการนั่งที่เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ
3. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การอาราธนาศีล ▪ การอาราธนาธรรม ▪ การอาราธนาพระปริตร ➢ ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เขาใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษา

ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยของชุมชน เช่น การรณรงค์การเลือกตั้ง ▪ แนวทางการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สาธารณสมบัติ โบราณวัตถุและโบราณสถาน การพัฒนาชุมชน
2. ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี <ul style="list-style-type: none"> - บทบาทและความรับผิดชอบของผู้นำ - บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ตามหรือสมาชิก ▪ การทำงานกลุ่มใหม่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่ม
3. วิเคราะห์สิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิทธิพื้นฐานของเด็ก เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม
4. อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วัฒนธรรมในภาคต่าง ๆ ของไทยที่แตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหาร
5. เสนอวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุขในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ปัญหาและสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน ▪ แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

มาตรฐาน ส 2.2 เขาใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายอำนาจอธิปไตยและความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อำนาจอธิปไตยความสำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
2. อธิบายบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง ทั้งก่อนการเลือกตั้งระหว่างกาเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง
3. อธิบายความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย ▪ ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เขาใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาดที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ ▪ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ ผู้ขาย และ ตัวสินค้า เช่น ความพึงพอใจของผู้ซื้อ ราคาสินค้า การโฆษณาคุณภาพของสินค้า
2. บอกสิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ในฐานะผู้บริโภค	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค ▪ สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ ▪ หลักการและวิธีการเลือกบริโภค
3. อธิบายหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ▪ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต เช่น การแต่งกาย การกินอาหาร การใช้จ่าย

มาตรฐาน ส 3.2 เขาใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็น

ของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
-----------	------------------------

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อาชีพ สินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ผลิตในชุมชน ▪ การพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย การกุนี้ยืมสิน ▪ การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยการใช้สิ่งของที่ผลิตในชุมชน
2. อธิบายหน้าที่เบื้องต้นของเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและประเภทของเงิน ▪ หน้าที่เบื้องต้นของเงินในระบบเศรษฐกิจ ▪ สกุลเงินสำคัญที่ใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. นับขง เวลา เปนทศวรรษ ศตวรรษและสหัสวรรษ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและช่วงเวลาของทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ ▪ การใช้ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ เพื่อทำความเข้าใจช่วงเวลาในเอกสาร เช่น หนังสือพิมพ์
2. อธิบายยุคสมัยในการศึกษาประวัติของมนุษยชาติโดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เกณฑการแบ่งยุคสมัยในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ ▪ ยุคสมัยที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย เช่น สมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
3. แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป นมาของท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง ▪ ตัวอย่างหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป นมาของท้องถิ่นของตน ▪ การจำแนกหลักฐานของท้องถิ่นเป็นหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง

มาตรฐาน ส 4.2 เขาใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายการตั้งหลักแหล่งและพัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์โดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย โดยสังเขป ▪ หลักฐานการตั้งหลักแหล่งของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทยโดยสังเขป
2. ยกตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติในดินแดนไทยโดยสังเขป

มาตรฐาน ส 4.3 เขาใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรง
ความเป็นไทย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป ▪ พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยทางด้านการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจโดยสังเขป
2. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ประวัติ และผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย เช่น พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชพระมหาธรรมราชา ที่ 1 (พระยาลิไทยโดยสังเขป)
3. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยสุโขทัยที่นำภาคภูมิใจ และควรรักษาแกการอนุรักษ์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย ศิลปกรรมสุโขทัยที่ได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลก เครื่องสังคโลก ▪ คุณค่าของภูมิปัญญาไทยที่สืบตอถึงปัจจุบันที่นำภาคภูมิใจและควรรักษาแกการอนุรักษ์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เขาใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันในแผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. สืบค้นและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพของจังหวัดตนเองด้วยแผนที่ และรูปถ่าย	<ul style="list-style-type: none">▪ ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดตนเอง
2. ระบุแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัดของตนด้วยแผนที่และรูปถ่าย	<ul style="list-style-type: none">▪ ทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัดของตน
3. อธิบายลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none">▪ ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัด

มาตรฐาน ส 5.2 เขาใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนรวมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด	<ul style="list-style-type: none">▪ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อ การดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด
2. อธิบายการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้น	<ul style="list-style-type: none">▪ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัด และผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง เช่น การตั้งถิ่นฐาน การย้ายถิ่น
3. นำเสนอแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด	<ul style="list-style-type: none">▪ การจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและหลักในการพัฒนาชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับจากพระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> ○ มรดกทางด้านรูปธรรม เช่น ศาสนสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม ○ มรดกทางด้านจิตใจ เช่น หลักธรรม คำสั่งสอน ความเชื่อ และคุณธรรมต่าง ๆ ▪ การนำพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชาติไทย <ul style="list-style-type: none"> ○ พัฒนาด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อม เช่น ภาวนา 4 (กาย ศีล จิต ปัญญา) ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และอริยสัจสี่ ○ พัฒนาจิตใจ เช่น หลักโอวาท 3 (ละความชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์) และการบริหารจัดการ และเจริญปัญญา
2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์จนถึงพุทธกิจสำคัญหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สรุปรูปพุทธประวัติ (ทบทวน) ▪ โปรดพระพุทธบิดา (เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์) พุทธกิจสำคัญ ไคแก โลกัตถจริยา ญาต์ตถจริยา และพุทธัตถจริยา
3. เห็นคุณค่า และประพฤติดนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและขอคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระโสณโกฬวิริยะ ▪ จูฬเสนฐิชาดก ▪ วัณณาโรหชาดก

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สมเด็จพระสังฆราช (สา) ▪ อาจารย์เสถียร โพนันทะ
<p>4. อธิบายองค์ประกอบ และความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<p>➤ องค์ประกอบของพระไตรปิฎก</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ พระสุตตันตปิฎก ▪ พระวินัยปิฎก ▪ พระอภิธรรมปิฎก ▪ ความสำคัญของพระไตรปิฎก
<p>5. แสดงความเคารพพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>➤ พระรัตนตรัย</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ศรีทธา 4 ▪ พระพุทธ ○ พุทธจริยา 3 ▪ พระธรรม <ul style="list-style-type: none"> ○ อริยสัจ 4 ○ หลักกรรม ▪ พระสงฆ์ <p>➤ ไตรสิกขา</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ศีล สมาธิ ปัญญา <p>➤ โอวาท 3</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจศีล ○ อบายมุข 4 ▪ ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจธรรม ○ บุญกิริยาวัตถุ 3 ○ อคติ 4 ○ อิทธิบาท 4

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<ul style="list-style-type: none"> ○ กติบัญญัติเวทีต่อพระพุทธศาสนา ○ มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> - ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน - การงานไม่อาภูล - อดทน ▪ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา)
4. อธิบายองค์ประกอบ และความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➤ องค์ประกอบของพระไตรปิฎก <ul style="list-style-type: none"> ▪ พระสุตตันตปิฎก ▪ พระวินัยปิฎก ▪ พระอภิธรรมปิฎก ▪ ความสำคัญของพระไตรปิฎก
5. แสดงความเคารพพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ➤ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ○ ศรัทธา 4 <ul style="list-style-type: none"> ▪ พระพุทธ ○ พุทธจริยา 3 <ul style="list-style-type: none"> ▪ พระธรรม <ul style="list-style-type: none"> ○ อริยสัจ 4 ○ หลักกรรม ▪ พระสงฆ์ ➤ ไตรสิกขา <ul style="list-style-type: none"> ▪ ศีล สมาธิ ปัญญา ➤ โอวาท 3 <ul style="list-style-type: none"> ▪ ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจศีล ○ อบายมุข 4 ▪ ทำความดี

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจธรรม ○ บุญกิริยาวัตถุ 3 ○ อคติ 4 ○ อิทธิบาท 4 ○ กัตถัญญกตเวทิต่อพระพุทธศาสนา ○ มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> - ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน - การงานไม่อาภูล - อดทน <p>➤ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา)</p> <p>➤ พุทธศาสนสุภาษิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ วิริเยน ทุกขมจเจติ คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร ▪ ปญญา โลกสฺมิ ปชโชโต ปญญา คือ แสงสว่างในโลก
<p>6. เห็นคุณค่าและสวดมนตแผเมตตามีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>➤ สวดมนตไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และแผเมตตา</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ รู้ความหมายของสติสัมปชัญญะ สมาธิและปัญญา ▪ รู้วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ▪ ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ ▪ ฝึกการกำหนดรู้ความรู้สึก เมื่อตาเห็นรูปหูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่งที่มากระทบใจรับรู้ธรรมารมณ์ <p>➤ ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถามและการเขียน</p>

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
7. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อม	➤ โฉวาท 3 (ตามสาระการเรียนรู้ขอ 5)

มาตรฐาน ส 1.2 เขาใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. จัดพิธีกรรมตามศาสนาที่ตนนับถืออย่างเรียบง่าย มีประโยชน์ และปฏิบัติตนถูกต้อง	การจัดพิธีกรรมที่เรียบง่าย ประหยัดมีประโยชน์ และถูกต้องตามหลักทางศาสนาที่ตนนับถือ
2. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนด และอภิปรายประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ประกอบศาสนพิธี พิธีกรรมทางศาสนา ▪ พิธีถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน ▪ ระเบียบพิธีในการทำบุญงานมงคล ▪ ประโยชน์ของ การเข้าร่วมศาสนพิธี พิธีกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เขาใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพบทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองดี เช่น เคารพ เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย ▪ คุณลักษณะของพลเมืองดี เช่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบ เสียสละ
2. เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย ▪ แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก ▪ การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย
3. เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วัฒนธรรมไทย ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย ▪ คุณค่าของวัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต
4. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ▪ ตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน ▪ การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

มาตรฐาน ส 2.2 เขาใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ โครงสร้างการปกครองในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. เทศบาล และการปกครองพิเศษ เช่น พัทยา กทม. ▪ อำนาจหน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ระบุบทบาทหน้าที่ และวิธีการเขาดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ บทบาทหน้าที่ และวิธีการเขาดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นาย ก อบต. นายกเทศมนตรี นายก อบจ. ผู้ว่าราชการ กทม.
3. วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชน จะได้รับจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบริการสาธารณประโยชน์ในชุมชน

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เขาใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ	<ul style="list-style-type: none">▪ ความหมายและประเภทของปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ▪ เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและบริการ▪ ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ราคาน้ำมัน วัตถุดิบ▪ พฤติกรรมของผู้บริโภค ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือแหล่งผลิตสินค้าและบริการในชุมชน
2. ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน	<ul style="list-style-type: none">▪ หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง▪ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวโรงเรียนและชุมชน เช่น การประหยัดพลังงานและค่าใช้จ่ายในบ้าน โรงเรียนการวางแผนการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อลดความสูญเสียทุกประเภทการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น▪ ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการในชุมชน
3. อธิบายหลักการสำคัญและประโยชน์ของสหกรณ์	<ul style="list-style-type: none">▪ หลักการและประโยชน์ของสหกรณ์▪ ประเภทของสหกรณ์โดยสังเขป▪ สหกรณ์ในโรงเรียน (เนนฝึกปฏิบัติจริง)▪ การประยุกต์หลักการของสหกรณ์มาใช้▪ ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ส 3.2 เขาใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร	<ul style="list-style-type: none"> ▪ บทบาทหน้าที่ของธนาคารโดยสังเขป ▪ ดอกเบี้ยเงินฝาก และดอกเบี้ยกูยืม ▪ การฝากเงิน / การถอนเงิน
2. จำแนกผลดีและผลเสียของการกูยืม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผลดีและผลเสียของการกูยืมเงินทั้งนอกระบบและในระบบที่มีตอระบบเศรษฐกิจ เช่น การเสียดอกเบี้ย การลงทุน การซื้อของอุปโภคเพิ่มขึ้นที่นำไปสูความฟุงเฟอ ฟุมเฟอย เปนตน

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เขาใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใชวิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อยางเปนระบบ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. สืบคนความเปนมาของทองถิ่นโดยใชหลักฐานที่หลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วิธีการสืบคนความเปนมาของทองถิ่น ▪ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยูในทองถิ่นที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น เครื่องมือเครื่องใช อาวุธ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ▪ การนำเสนอความเปนมาของทองถิ่นโดยอางอิงหลักฐานที่หลากหลายดวยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเลาเรื่องการเขียนอยางงายๆ การจัดนิทรรศการ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>2. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การตั้งคำถามทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น เช่นมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเพราะสาเหตุใดและมีผลกระทบอย่างไร ▪ แหล่งข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เพื่อตอบคำถามดังกล่าว เช่น เอกสารเรื่องเล่า ตำนานท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ ▪ การไขข้อมูลที่พบเพื่อตอบคำถามได้อย่างมีเหตุผล
<p>3. อธิบายความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ตัวอย่างเรื่องราวจากเอกสารต่าง ๆ ที่สามารถแสดงนัยของความคิดเห็นกับข้อมูล เช่น หนังสือพิมพ์ บทความจากเอกสารต่าง ๆ เป็นต้น ▪ ตัวอย่างข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นที่แสดงความจริงกับข้อเท็จจริง ▪ สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลในท้องถิ่น

มาตรฐาน ส 4.2 เขาใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีนที่มีต่อไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเข้ามาของอารยธรรมอินเดียและจีนในดินแดนไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยสังเขป ▪ อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีนที่มีต่อไทยและคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ศาสนา และความเชื่อ ภาษา การแต่งกาย อาหาร
2. อภิปรายอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบันโดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติในสังคมไทย เช่น อาหาร ภาษา การแต่งกาย ดนตรี โดยระบุลักษณะสาเหตุและผล ▪ อิทธิพลที่หลากหลายในกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติต่อสังคมไทยในปัจจุบัน

มาตรฐาน ส 4.3 เขาใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีโดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การสถาปนาอาณาจักรอยุธยาโดยสังเขป ▪ ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอาณาจักรอยุธยา
2. อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอาณาจักรอยุธยา	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจโดยสังเขป
3. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่านภาคภูมิใจ	

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
4. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญ สมัยอยุธยาและธนบุรีที่นาภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผลงานของบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยา เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชาวบ้านบางระจัน เป็นต้น ▪ ภูมิปัญญาไทยสมัยอยุธยาโดยสังเขป เช่น ศิลปกรรม การค้า วรรณกรรม การกอบกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี โดยสังเขป ▪ พระราชประวัติ และผลงานของพระเจ้าตากสินมหาราชโดยสังเขป ▪ ภูมิปัญญาไทยสมัยธนบุรีโดยสังเขป เช่น ศิลปกรรม การค้า วรรณกรรม

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เขาใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันในแผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนเข้าใจภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. สืบค้นและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคของตนด้วยแผนที่และรูปถ่าย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคของตน
2. อธิบายลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภูมิภาคของตน

มาตรฐาน ส 5.2 เขาใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถี
การดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนรวมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐาน และการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาคของตน
2. วิเคราะห์อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิต ในภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตในภูมิภาคของตน
3. นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและทำลายสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผลจากการรักษาและทำลายสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคของตน ▪ แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคของตน

**ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ หรือความสำคัญของศาสนาที่ตนนับถือ	พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ เช่น เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมไทยเป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทย และเป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย
2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่ปลงอายุสังขารจนถึงสังเวชนียสถาน หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สรุปรูปพุทธประวัติ(ทบทวน) ▪ ปลงอายุสังขาร ▪ ปจฉิมสาวก ▪ ปรีนิพพาน ▪ การถวายพระเพลิง ▪ แจกพระบรมสารีริกธาตุ ▪ สังเวชนียสถาน 4
3. เห็นคุณค่าและประพุดิตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและขคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระราธะ ▪ ทีฆีติโกสลชาดก ▪ สัพพทาฐีชาดก ▪ พอขุนรามคำแหงมหาราช ▪ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรม-พระปรมนุชิต ชีโนรส
4. วิเคราะห์ความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➤ พระรัตนตรัย ○ ศรัทธา 4

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระพุทธ <ul style="list-style-type: none"> ○ พุทธกิจ 5 ▪ พระธรรม <ul style="list-style-type: none"> ○ อริยสัจ 4 ○ หลักกรรม ▪ พระสงฆ์ ➤ ไตรสิกขา ▪ ศิล สมาธิ ปัญญา ➤ โอวาท 3 ▪ ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจศีล ○ อบายมุข 6 ○ อกุศลมูล 3 ▪ ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> ○ เบญจธรรม ○ กุศลมูล 3 ○ พละ 4 ○ คารวะ 6 ○ กตัญญูกตเวทิต่อพระมหากษัตริย์ ○ มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> - มีวินัย - การงานไม่มีโทษ - ไม่ประมาทในธรรม ▪ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา) ➤ พุทธศาสนสุภาษิต ▪ สัจเจน กิตติ ปบโปติ คนจะไต่เกียรติด้วยสัจจะ ▪ ยถาวาที ตถาการี พุดเซนโร ทำเช่นนั้น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
5. ชื่นชมการทำความดีของบุคคลในประเทศตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอกแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ตัวอย่างการทำความดีของบุคคลในประเทศ
6. เห็นคุณค่าและสวดมนตแผเมตตา และบริหารจัดการเจริญปัญญา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สวดมนตไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และแผเมตตา ▪ รู้ความหมายของสติสัมปชัญญะ สมาธิและปัญญา ▪ รู้อริยปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ▪ ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ ▪ ฝึกการกำหนดรู้ความรู้สึกเมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่งที่มากระทบ ใจรับรู้ธรรมารมณ ▪ ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน
7. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อแก้ปัญหาอบายมุขและ สิ่งเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หลักธรรม : อริยสัจ 4 หลักกรรม ▪ โอวาท 3 : เบญจศีล – เบญจธรรม อบายมุข 6 อกุศลมูล 3 กุศลมูล 3
8. อธิบายหลักธรรมสำคัญของ ศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป	<p>➤ หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่าง ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ พระพุทธศาสนา : อริยสัจ 4 โอวาท 3 ฯลฯ ▪ ศาสนาอิสลาม : หลักศรัทธา หลักปฏิบัติ หลักจริยธรรม ▪ คริสตศาสนา : บัญญัติ 10 ประการ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
9. อธิบายลักษณะสำคัญของศาสนพิธีพิธีกรรมของศาสนาอื่น ๆ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมเมื่อต้องเข้าร่วมพิธี	<p>➤ ศาสนพิธีของศาสนาต่าง ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ พระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> ○ ศาสนพิธีที่เป้นพุทธบัญญัติ เช่น บรรพชา อุปสมบท ○ ศาสนพิธีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น ทำบุญพิธีเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา ○ ศาสนาอิสลาม เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบ่าเพ็ญฮัจญ์ ฯลฯ ○ คริสตศาสนา เช่น ศีลกลางบาป ศีลภัยบาป ศีล ศีลกำลัง ศีลมหาสนิท ฯลฯ ○ ศาสนาฮินดู เช่น พิธีศราทธ พิธีบูชาเทวดา

มาตรฐาน ส 1.2 เขาใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในศาสนสถาน และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด เช่น เขตพุทธาวาส สังฆาวาส <p>การปฏิบัติตนที่เหมาะสมภายในวัด</p>
2. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การถวายของแก่พระภิกษุ ▪ การปฏิบัติตนในขณะฟังธรรม <p>➤ การปฏิบัติตนตามแนวทางของพุทธศาสนิกชน เพื่อประโยชน์ต่อศาสนา</p>

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
3. อธิบายประโยชน์ของการเขารวมใน ศาสนพิธี พิธีกรรม และกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ทบพวนการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม และ อาราธนาพระปริตร ▪ พิธีทอดผ้าป่า ▪ พิธีทอดกฐิน ▪ ระเบียบพิธีในการทำบุญงานอวมงคล ▪ การปฏิบัติตนที่ถูกตองในศาสนาพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะ <p>➢ ประโยชน์ของการเขารวมในศาสนาพิธี/พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา</p>
4. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	<p>➢ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ชั้นเตรียมการ ○ ชั้นพิธีการ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เขาใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีคานิยมที่ตึงามและอำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันนในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายจราจร - กฎหมายทะเบียนราษฎร - กฎหมายยาเสพติดให้โทษ - เทศบัญญัติ ขอบัญญัติ อบต. อบจ. <p>ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามกฎหมายดังกล่าว</p>

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลา และธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและประเภทของวัฒนธรรม ▪ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาที่มีผลต่อตนเองและสังคมไทย ▪ แนวทางการธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย
3. แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสมถูกกาลเทศะ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมายและสำคัญของมารยาทไทย ▪ มารยาทไทยและมารยาทสังคม เช่น การแสดงความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การรับของส่งของการรับประทานอาหาร การแสดงกิริยา อากาการ การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด
4. อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ประโยชน์และคุณค่าทางวัฒนธรรม ▪ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนภาคต่าง ๆ ในสังคมไทย ▪ แนวทางการรักษาวัฒนธรรม
5. ติดตามขอมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ขอมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ขอมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวต่าง ๆ สถานการณ์จริง ▪ ประโยชน์จากการติดตามขอมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ▪ หลักการเลือกรับและใช้ขอมูล ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสื่อที่ไร้พรมแดน

มาตรฐาน ส 2.2 เขาใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. เปรียบเทียบบทบาท หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล	บทบาท หน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล
2. มีส่วนรวมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ	กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ในท้องถิ่นและประเทศ
3. อภิปรายบทบาท ความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ระเบียบ กติกา การเลือกตั้ง ▪ สอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมการกระทำผิดการเลือกตั้ง และแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ▪ ตรวจสอบคุณสมบัติ ▪ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เขาใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเขาใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ บทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณภาพ เช่น คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีจรรยาบรรณ ความรับผิดชอบต่อสังคม วางแผนก่อนเริ่มลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความผิดพลาดและการสูญเสีย ฯลฯ ▪ ทศนคติในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ประโยชน์ของการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ คุณสมบัติของผู้บริโภคที่ดี ▪ พฤติกรรมของผู้บริโภคที่บกพร่อง คุณค่าและประโยชน์ของผู้บริโภคที่รู้เท่าทันที่มีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม
3. บอกวิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความหมาย และความจำเป็นของทรัพยากร ▪ หลักการและวิธีใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ลดการสูญเสียทุกประเภท) ▪ วิธีการสร้างจิตสำนึกให้คนในชาติรู้คุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ▪ วางแผนการใช้ทรัพยากร โดยประยุกต์เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ และทันกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

มาตรฐาน ส 3.2 เขาใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร	<ul style="list-style-type: none"> ▪ บทบาทหน้าที่ของธนาคารโดยสังเขป ▪ ดอกเบี้ยเงินฝาก และดอกเบี้ยกูยืม ▪ การฝากเงิน / การถอนเงิน
2. จำแนกผลดีและผลเสียของการกูยืม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผลดีและผลเสียของการกูยืมเงินทั้งนอกระบบและในระบบที่มีตอระบบเศรษฐกิจ เช่น การเสียดอกเบี้ย การลงทุน การซื้อของอุปโภคเพิ่มขึ้นที่นำไปสู่ความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เป็นต้น

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ	<ul style="list-style-type: none">▪ ความหมายและความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียน▪ การนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่น เช่น ความเป็นมาของภูมินามของสถานที่ในท้องถิ่น
2. นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต	<ul style="list-style-type: none">▪ ตัวอย่างหลักฐานที่เหมาะสมกับนักเรียนที่นำมาใช้ในการศึกษาเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ เช่น พระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ 4 หรือ รัชกาลที่ 5 กฎหมายสำคัญ ฯลฯ (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส 4.3)▪ สรุปข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทั้งความจริงและขอเท็จจริง▪ การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเลาเรื่อง การจัดนิทรรศการ การเขียนรายงาน

มาตรฐาน ส 4.2 เขาใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ไซแผนที่ตั้งและอาณาเขตของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ▪ สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านของไทยโดยสังเขป ▪ ตัวอย่างความเหมือนและ ความต่างระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษา ศาสนา การปกครอง
2. บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความเปนมมาของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป ▪ สมาชิกของอาเซียนในปัจจุบัน ▪ ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันโดยสังเขป

มาตรฐาน ส 4.3 เขาใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและอ้าง
ความเป็นไทย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>1. อธิบายพัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป</p> <p>2. อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และการปกครองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์</p> <p>3. ยกตัวอย่างผลงานของบุคคลสำคัญด้านต่าง ๆ สมัยรัตนโกสินทร์</p> <p>4. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่ นานาคภูมิใจ และควรค่าแก่ การอนุรักษ์ไว้</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การสถาปนาอาณาจักรรัตนโกสินทร์โดยสังเขป ▪ ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และการปกครองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ▪ พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์โดยสังเขป ตามช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น สมัยปฏิรูปประเทศ และสมัยประชาธิปไตย ▪ ผลงานของบุคคลสำคัญทางด้านต่าง ๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯลฯ ▪ ภูมิปัญญาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น ศิลปกรรม วรรณกรรม

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เขาใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันในแผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. สืบค้นและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย ด้วยแผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ และภาพจากดาวเทียม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (แผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากดาวเทียม) ที่แสดงลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย
2. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับภัยพิบัติในประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับภัยพิบัติของประเทศไทย เช่น อุทกภัย แผ่นดินไหว วาตภัย สึนามิ ภัยแล้ง ดินถล่มและโคลนถล่ม ▪ การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ

มาตรฐาน ส 5.2 เขาใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม (ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม) ▪ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของประเทศไทยในอดีตกับปัจจุบัน และผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของประเทศไทย ▪ ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ที่มีต่อกิจกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคม (ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม) ของประเทศไทยในอดีตกับปัจจุบัน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>3. นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษา และทำลายทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทาง ในการจัดการอย่างยั่งยืนในประเทศไทย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผลจากการรักษาและทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ▪ แนวทางในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน มีจิตสำนึกธรรมาภิบาล

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	ส 1.1 ป.1/1 บอกพุทธประวัติหรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือโดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ● พุทธประวัติ - ประสูติ - ตรัสรู้ - ปรีนิพาน 	ครอบครัวและฉัน (My family and I)	20	30
	ส 1.1 ป.1/2 ขึ้นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พุทธสาวก พุทธสาวิกา - สามเณรบ้นชิต ● ชาดก - วัณณุปถชาดก - สุวัณณสามชาดก ● ศาสนิกชนตัวอย่าง - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุยเดช - เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม) 			
	ส 1.2 ป.1/1 บำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดหรือศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ● การบำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดหรือศาสนสถาน - การพัฒนาทำความสะอาด - การบริจาค - การร่วมกิจกรรมทางศาสนา 			
	ส 2.1 ป.1/1 บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ● การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและ โรงเรียน เช่น - กตัญญูทเวทีและเคารพ <p>เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู และผู้มีพระคุณ</p>			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ การไหว้ผู้ใหญ่ - ปฏิบัติตาม ข้อตกลง กติกา กฎระเบียบ ของ ครอบครัวและโรงเรียน - มีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ครอบครัวและโรงเรียน - มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - มีระเบียบ วินัย มีน้ำใจ ● ประโยชน์ของการปฏิบัติตน เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และโรงเรียน 	ครอบครัวและฉัน (My family and I)		
	<p>ส 2.1 ป.1/2 ยกตัวอย่าง ความสามารถและความดี ของตนเอง ผู้อื่น และบอก ผลจากการกระทำนั้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ลักษณะความสามารถและ ลักษณะความดีของตนเอง และผู้อื่น เช่น - ความกตัญญูกตเวที - ความมีระเบียบวินัย - ความรับผิดชอบ - ความขยัน - การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และ ช่วยเหลือผู้อื่น - ความซื่อสัตย์สุจริต - ความเมตตากรุณา ● ผลของการทำความดี เช่น ภาคภูมิใจ มีความสุข ได้รับการชื่นชมยกย่อง 			
	<p>ส 1.2 ป.1/2 แสดงตนเป็น พุทธมามกะ หรือแสดงตน เป็นศาสนิกชนของศาสนา ที่ตนนับถือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การแสดงตนเป็นพุทธมาม กะ - ชั้นเตรียมการ - ชั้นพิธีการ 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.2 ป1/3 ปฏิบัติตน ในศาสนพิธี พิธีกรรมและ วันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ● ประวัติโดยสังเขปของวัน สำคัญ ทางพระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> - วันมาฆบูชา - วันวิสาขบูชา - วันอาสาฬหบูชา - วันอัฐมีบูชา ● การบูชาพระรัตนตรัย 	ครอบครัวและฉัน (My family and I)		
	ส 2.2 ป.1/1 บอก โครงสร้าง บทบาท และ หน้าที่ของสมาชิกใน ครอบครัวและโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ● โครงสร้างของครอบครัว และความสัมพันธ์ของ บทบาท หน้าที่ของสมาชิก ในครอบครัว ● โครงสร้างของโรงเรียน ความสัมพันธ์ของบทบาท หน้าที่ของสมาชิกใน โรงเรียน 			
	ส 2.2 ป.1/2 ระบุ บทบาท สิทธิ หน้าที่ของ ตนเองในครอบครัวและ ในโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายและความ แตกต่างของอำนาจ ตาม บทบาท สิทธิ หน้าที่ใน ครอบครัวและโรงเรียน ● การใช้อำนาจในครอบครัว ตามบทบาทสิทธิ หน้าที่ 			
2	ส 1.1 ป. 1/3 บอก ความหมาย ความสำคัญ และเคารพ พระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรม โอวาท 3 ใน พระพุทธศาสนาหรือ หลักธรรมของศาสนาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> - ศรัทธาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ● โอวาท 3 <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ทำชั่ว : เบญจศีล - ทำความดี : เบญจธรรม - สังคหวัตถุ 4 	สัตว์ประหลาดของ ฉัน (My monster)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> - กตัญญูทวดเวที่ต่อพ่อแม่และครอบครัว - มงคล 38 <ul style="list-style-type: none"> : ทำตัวดี : ว่าง่าย : รับใช้พ่อแม่ - ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา) ● พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> - อดตา หิ อดตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งของตน - มาตา มิตตํ สเก ชมเรมารดา เป็นมิตรในเรือนของตน 	สัตว์ประหลาดของฉัน (My monster)		
	ส 1.1 ป.1/4 เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนา จิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● ฝึกสวดมนต์และแผ่เมตตา <ul style="list-style-type: none"> - รู้ความหมายและประโยชน์ของสติ - ฟังเพลงและร้องเพลงอย่างมีสติ - เล่นและทำงานอย่างมีสติ - ฝึกให้มีสติในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน 			
	ส 2.2 ป.1/3 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและกิจกรรมของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตยในครอบครัว เช่น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัว การรับฟังและแสดงความคิดเห็น ● กิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น เลือกหัวหน้าห้อง ประธานชุมนุม ประธานนักเรียน 			

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 3.1 ป.1/1 ระบุสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ● สินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอ กระดาษ ยาสีฟัน ● สินค้าและบริการที่ได้มาโดยไม่ใช้เงิน เช่น มีผู้ให้หรือการใช้ของแลกเปลี่ยน ● สินค้าและบริการที่ได้มาจากการใช้เงินซื้อ ● วิธีการใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการให้คุ้มค่า 	สัตว์ประหลาดของฉัน (My monster)		
	ส 3.1 ป.1/2 ยกตัวอย่างการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันที่ไม่เกินตัวและเห็นประโยชน์ของการออมเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ● การใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันเพื่อซื้อสินค้าและบริการ ● ประโยชน์ของการใช้จ่ายเงินที่ไม่เกินตัว ● ประโยชน์ของการออม ● โทษของการใช้จ่ายเงินเกินตัว ● วางแผนการใช้จ่าย 			
3	ส 3.1 ป.1/3 ยกตัวอย่างการใช้ทรัพยากรในชีวิตประจำวัน อย่างประหยัด	<ul style="list-style-type: none"> ● ทรัพยากรที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอ กระดาษ เสื้อผ้า อาหาร ● ทรัพยากรสวนรวม เช่น โต๊ะ เก้าอี้ นักเรียน สาธารณูปโภคต่าง ๆ ● วิธีการใช้ทรัพยากรทั้งของส่วนตัว และสวนรวมอย่างถูกต้องและประหยัดและคุ้มค่า 	ผักสวนครัว (My vegetable)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 3.2 ป.1/1 อธิบาย เหตุผลความจำเป็นที่ คนต้องทำงานอย่างสุจริต	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมาย ประเภทและ ความสำคัญของการทำงาน ● เหตุผลของการทำงาน ● ผลของการทำงานประเภท ต่าง ๆ ที่มีต่อครอบครัวและ สังคมการทำงานอย่างสุจริต ทำให้สังคมสงบสุข 	ผักสวนครัว (My vegetable)		

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 2 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
4	ส 5.1 ป.1/1 จำแนก สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เกิดขึ้น เองตามธรรมชาติ และที่ มนุษย์สร้างขึ้น	สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติและที่มนุษย์ สร้างขึ้นที่บ้านและที่ โรงเรียน	ต้นไม้ของฉัน (My tree)	20	30
	ส 5.1 ป.1/2 ระบุ ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศ ของสิ่งต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ของ ตำแหน่ง ระยะ ทิศของ สิ่ง ต่าง ๆ รอบตัว เช่น ที่อยู่อาศัย บ้านของเพื่อน นบ้าน ต้นไม้ ถนน ทู งนา ไร่ สวน ที่ราบ ภูเขา แหล่งน้ำ ● ทิศหลัก (เหนือ ตะวันออก ใต้ ตะวันตก) และ ที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว 			
	ส 5.1 ป.1/3 ใช้แผนผังแสดง ตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ใน ห้องเรียน	● แผนผังแสดงตำแหน่งสิ่ง ต่าง ๆ ในห้องเรียน			
5	ส 5.1 ป.1/4 สังเกตและบอก การเปลี่ยนแปลงของสภาพ อากาศในรอบวัน	- การเปลี่ยนแปลงของ สภาพอากาศในรอบวัน เช่น กลางวัน กลางคืน ความร้อนของอากาศ ฝน- เมฆ-ลม	หมู่บ้านของฉัน (My village in my mind)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
6	ส 5.2 ป.1/1 บอก สิ่งแวดล้อมที่เกิดตาม ธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อ ความเป็นอยู่ของมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ● สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มี ผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น ภูมิอากาศมีผลต่อที่อยู่ อาศัยและเครื่องแต่งกาย 	ชีวิตของฉัน (My real life)	10	10
	ส 5.2 ป.1/2 สังเกตและ เปรียบเทียบการ เปลี่ยนแปลงของ สิ่งแวดล้อมเพื่อการ ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> ● การเปลี่ยนแปลงของ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ● อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ ส่งผลต่อการปฏิบัติตัวอย่าง เหมาะสม 			
	ส 5.1 ป.1/3 มีส่วนร่วม ในการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ บ้านและห้องเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ● การปฏิบัติตนในการรักษา สิ่งแวดล้อมในบ้านและ ห้องเรียน 			

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	ส 1.1 ป.2/1บอก ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ●พระพุทธศาสนาเป็น เอกลักษณ์ของชาติไทย 	ต้นไม้ของฉัน (My tree)	20	30
	ส 1.1 ป.2/2 สรุปรูปพุทธ ประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงการออกผนวชหรือ ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ●สรุปรูปพุทธประวัติ ●ประสูติ <ul style="list-style-type: none"> - เหตุการณ์หลังประสูติ - แรกนาขวัญ - การศึกษา - การอภิเษกสมรส - เทวทูต ๔ - การออกผนวช 			
	ส 1.1 ป.2/3 ชื่นชมและ บอกแบบอย่างการ ดำเนินชีวิตและข้อคิด จากประวัติสาวกชาดก/ เรื่องเล่าและศาสนิกชน ตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ●พุทธสาวก พุทธสาวิกา <ul style="list-style-type: none"> - สามเณรราहुล ●ชาดก <ul style="list-style-type: none"> - วรุณชาดก - วานรินทชาดก ●ศาสนิกชนตัวอย่าง <ul style="list-style-type: none"> - สมเด็จพระญาณสังวร (ศุข โกเถื่อน) - สมเด็จพระญาณสังวร - สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	<p>ส 1.1 ป.2/4 บอก ความหมาย ความสำคัญ และ เคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรม โอวาท ๓ ใน พระพุทธศาสนา หรือ หลักธรรมของศาสนาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> - ศรัทธา ● โอวาท ๓ <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> : เบญจศีล - ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> : เบญจธรรม : หิริ-โอตตปัปะ : สังคหวัตถุ ๔ : ขรവാสาธรรม ๔ : กตัญญูกตเวทิต่อครู อาจารย์ และโรงเรียน <ul style="list-style-type: none"> : มงคล ๓๘ ➤ กตัญญู ➤ สงเคราะห์ญาติพี่น้อง - ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิต และเจริญปัญญา) ● พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> - นิमित्तํ สาธูรูปานํ กตญญู กตเวทิตา ความกตัญญูกตเวทิตี เป็นเครื่องหมายของคนดี - พรหมาติ มาตาปิโตร มารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร 	<p>ต้นไม้ของฉัน (My tree)</p>		
	<p>ส 1.1 ป.2/5 ชื่นชมการ ทำความดีของตนเอง บุคคล ในครอบครัวและใน โรงเรียนตามหลักศาสนา</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ตัวอย่างการทำความดี ของตนเองและบุคคลใน ครอบครัว และในโรงเรียน (ตามสาระในข้อ ๔) 			

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	<p>ส 1.1 ป.2/6 เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ฝึกสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา - รู้ความหมายและประโยชน์ของสติและสมาธิ - ฝึกสมาธิเบื้องต้น - ฝึกสติเบื้องต้นด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างมีสติ - ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน 	<p>ต้นไม้ของฉัน (My tree)</p>		
	<p>ส 1.1 ป.2/7 บอกชื่อศาสนา ศาสดา และ ความสำคัญของคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น ๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ชื่อศาสนา ศาสดา และคัมภีร์ของศาสนาต่าง ๆ - พระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> : ศาสดา : พระพุทธเจ้า : คัมภีร์ : พระไตรปิฎก - ศาสนาอิสลาม <ul style="list-style-type: none"> : ศาสดา : มุฮัมมัด : คัมภีร์ : อัลกุรอาน - คริสต์ศาสนา <ul style="list-style-type: none"> : ศาสดา : พระเยซู : คัมภีร์ : ไบเบิล - ศาสนาฮินดู <ul style="list-style-type: none"> : ศาสดา : ไม่มีศาสดา : คัมภีร์ : พระเวท พราหมณะ อูปนิษัท อาร์ณยกะ 			
	<p>ส 1.2 ป.2/1 ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตอสาวกของ ศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การฝึกปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธ - การพนมมือ - การไหว้ - การกราบ 			

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		- การนั่ง - การยืน การเดิน	ต้นไม้ของฉัน (My tree)		
	ส 1.2 ป.2/2 ปฏิบัติตน ในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนด ได้ถูกต้อง	● การเขารวมกิจกรรมและ พิธีกรรมเกี่ยวเนื่องกับวัน สำคัญทางพุทธศาสนา - ระเบียบพิธีการบูชาพระ รัตนตรัย - การทำบุญตักบาตร			
	ส 2.1 ป.2/1 ปฏิบัติตน ตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบและหน้าที่ที่ต้อง ปฏิบัติใน ชีวิตประจำวัน	● ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติใน ครอบครัว โรงเรียน สถานที่ สาธารณะ เช่น โรงภาพยนตร์ โบราณสถาน ฯลฯ			
	ส 2.1 ป.2/2 ปฏิบัติตน ตนตามมารยาทไทย	● กิริยามารยาทไทยเกี่ยวกับ ความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การพูด การทักทาย การแต่งกาย			
2	ส 2.1 ป.2/3 แสดง พฤติกรรมในการยอมรับ ความคิด ความเชื่อและ การปฏิบัติของบุคคลอื่น ที่ แตกต่างกันโดย ปราศจากอคติ	● การยอมรับความแตกต่างของ คนใน สังคม ในเรื่องความคิด ความเชื่อ ความสามารถและ การปฏิบัติตนของ บุคคลอื่นที่ แตกต่างกัน เช่น - บุคคลย่อมมีความคิดที่มีเหตุผล - การปฏิบัติตนตามพิธีกรรม ตามความ เชื่อของบุคคล - บุคคลย่อมมีความ สามารถ แตกต่างกัน - ไม่พูดหรือแสดงอาการ ดูถูก รังเกียจผู้อื่น ในเรื่องของ รูปร่างหน้าตา สีผม สีผิว ที่ แตกต่างกัน	สิ่งพวกเรากำลังต้องการ (We need)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	2.1 ป.2/4 เคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> ● สิทธิและเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น - สิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย - สิทธิในทรัพย์สิน 	สิ่งพวกเรากำลังต้องการ (We need)		
	ส 2.2 ป.2/1 อธิบาย ความสัมพันธ์ของตนเอง และ สมาชิกในครอบครัว ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของ ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ของตนเอง และ สมาชิก ในครอบครัวกับ ชุมชน เช่น การช่วยเหลือ กิจกรรมของชุมชน 			
	ส 3.2 ป.2/1 อธิบายการ แลกเปลี่ยนสินค้าและ บริการโดยวิธีต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายและความสำคัญ ของสินค้าและบริการ และ การแลกเปลี่ยนสินค้าและ บริการ ● ลักษณะของการแลกเปลี่ยน สินค้าและบริการโดยไม่ใช้ เงิน รวมทั้งการแบ่งปัน การ ช่วยเหลือ ● ลักษณะการแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการโดยการใช้เงิน 			
	ส 3.2 ป.2/2 บอก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ ซื้อและผู้ขาย	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายและบทบาทของผู้ ซื้อและผู้ขาย ผู้ผลิต และ ผู้บริโภคพอสังเขป ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขายในการกำหนดราคา สินค้าและบริการ ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขายทำให้สังคมสงบสุข และประเทศมั่นคง 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
3	ส 2.2 ป.2/2 ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจ ในโรงเรียนและชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจ ในโรงเรียนและชุมชน เช่นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 	ปะติดผลิตภัณฑ์ (Pie art)	10	10
	ส 3.1 ป.2/1 ระบุทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในครอบครัวและโรงเรียน เช่น ดินสอและกระดาษที่ผลิตจากไม้ รวมทั้ง เครื่องจักรและแรงงานการผลิต ผลของ การใช้ทรัพยากรในการผลิตที่ หลากหลายที่มีต่อราคาคุณค่าและประโยชน์ของสินค้าและบริการ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม 			

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 2 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
4	<p>ส 3.1 ป.2/2 บอกที่มาของรายได้และรายจ่ายของตนเองและครอบครัว</p> <p>ส 3.1 ป.2/3 บันทึกรายรับรายจ่ายของตนเอง</p> <p>ส 3.1 ป.2/4 สรุปผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้และการออม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การประกอบอาชีพของครอบครัว ● การแสวงหารายได้ที่สุจริตและเหมาะสม ● รายได้และรายจ่ายในภาพรวมของครอบครัว ● รายได้และรายจ่ายของตนเอง ● วิธีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอย่างง่ายๆ ● รายการของรายรับที่เป็นรายได้ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ● รายการของรายจ่ายที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ● ที่มาของรายได้ที่สุจริต ● การใช้จ่ายที่เหมาะสม ● ผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้ ● การออมและผลดีของการออม ● การนำเงินที่ออมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือสาธารณกุศล 	ปะติดผลผลิตภาพ (Pie art)	20	30

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
5	ส 5.1 ป.2/1 ระบุสิ่ง แวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ กับที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่ง ปรากฏระหว่างบ้านกับ โรงเรียน	● สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับ ที่มนุษย์ สร้างขึ้น ซึ่งปรากฏ ระหว่างบ้านกับ โรงเรียน	สนุกกับดิน (Soil story)	10	10
	ส 5.1 ป.2/2 ระบุ ตำแหน่งและลักษณะ ทางกายภาพของสิ่ง ต่างๆที่ปรากฏในแผนผัง แผนที่ รูปถ่าย และ ลูกโลก	● ตำแหน่งและลักษณะทาง กายภาพของสิ่งต่าง ๆที่ ปรากฏในลูกโลก แผนที่ แผนผังรูปถ่าย และลูกโลก เช่น ภูเขา ที่ราบ แม่น้ำ ต้นไม้ ทะเล			
	ส 5.1 ป.2/3 สังเกตและ แสดงความสัมพันธ์ ระหว่าง โลก ดวง อาทิตย์และดวงจันทร์ ที่ ทำให้เกิดปรากฏการณ์	● ความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ที่ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ เช่น ข้างขึ้น ข้างแรม ฤดูกาล ต่างๆ			
6	ส 5.2 ป.2/1 อธิบาย ความสำคัญของ สิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติและที่มนุษย์ สร้างขึ้น	● ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้นในการ ดำเนินชีวิต	โคมไฟในฝัน (fantasy lantern)	10	10
	ส 5.2 ป.2/2 จำแนก และใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้ แล้วไม่หมดไป ที่ใช้แล้ว หมดไป และสร้าง ทดแทนขึ้นใหม่ได้อย่าง คุ้มค่า	● ประเภทของ ทรัพยากรธรรมชาติ - ใช้แล้วไม่หมดไป เช่น อากาศ แสงอาทิตย์ - ใช้แล้วหมดไป เช่น แร่ ถ่าน หิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ - สร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้ เช่น น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า ● การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างคุ้มค่า			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 5.2 ป.2/3 อธิบาย ความสัมพันธ์ระหว่าง ฤดูกาลกับการดำเนิน ชีวิตของมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาล กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ 	โคมไฟในฝัน (fantasy lantern)		
	ส 5.2 ป.2/4 มีส่วนร่วม ในการจัดการ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลกระทบของการ เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มี ต่อโรงเรียน ● การรักษาและฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 			

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	ส 1.1 ป.3/1 อธิบาย ความสำคัญของ พระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ ใน ฐานะที่เป็นรากฐาน สำคัญของวัฒนธรรมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ของ พระพุทธศาสนากับการ ดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การสวดมนต์ การทำบุญ ใ้ บาตร การแสดงความเคารพ การใช้ภาษา ● พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อ การสร้างสรรคผลงานทาง วัฒนธรรมไทยอันเกิดจาก ความศรัทธา เช่น วัด ภาพวาด พระพุทธรูป วรรณคดีสถาปัตยกรรมไทย 	ความต้องการ ของงชีวิต (Needs for life)	20	30
	ส 1.1 ป.3/2 สรุปลพุทธ ประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญ เพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสดาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● สรุปลพุทธประวัติ (ทบทวน) - การบำเพ็ญเพียร - ฌกญมาร - ตรัสรู้ - ปฐมเทศนา - ปรีนิพพาน 			
	ส 1.1 ป.3/3 ขึ้นชมและ บอกแบบอย่างการ ดำเนินชีวิตและข้อคิด จากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชน ตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พุทธสาวก พุทธสาวิกา - สามเณรสังกัจจะ ● ชาดก - อารามพุกสกชาดก - มหาวาณิชชาดก ● ศาสนิกชนตัวอย่าง - สมเด็จพระพุฒา-จารย์ (โต พรหมรสี) - สมเด็จพระเจ้าตาก สิ้น มหาราช 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.1 ป.3/4 บอก ความหมาย ความสำคัญ ของพระไตรปิฎก หรือ คัมภีร์ของศาสนาที่ตน นับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสำคัญของพระไตรปิฎก เช่น เป็นแหล่งอ้างอิง ของ หลักธรรมคำสอน 	ความต้องการ ของงชีวิต (Needs for life)		
	ส 1.1 ป.3/5 แสดงความ เคารพพระรัตนตรัยและ ปฏิบัติตามหลักธรรม โอวาท ๓ ใน พระพุทธศาสนา หรือ หลักธรรมของศาสนาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> - ศรัทธา ● โอวาท ๓ <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> : เบญจศีล - ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> : เบญจธรรม : สติ-สัมปชัญญะ : สังคหวัตถุ ๔ : ฆราวาสธรรม ๔ : อตถะ ๓ (อัตตตถะ ปรัตถะ อุกยัตถะ) : กตัญญูกตเวทีต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม : มงคล ๓๘ <ul style="list-style-type: none"> ➢ รู้จักให้ ➢ พุดไพเราะ ➢ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี - ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิต และเจริญปัญญา) ● พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> - ททมานิ ปิโย โหติ ผู้ให้ ย่อมเป็นที่รัก 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.1 ป.3/6 เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติ ที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิต ตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> - โมกโช กลยาณียา สาธุ เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์ ● ฝึกสวดมนต์ ไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และแผ่เมตตา - รู้ความหมายและประโยชน์ของสติและสมาธิ - รู้ประโยชน์ของการฝึกสติ - ฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยการนับลมหายใจ - ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอน อย่างมีสติ 	ความต้องการของชีวิต (Needs for life)		
	ส 1.1 ป.3/7 บอกชื่อ ความสำคัญและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน ● ชื่อและความสำคัญของศาสนวัตถุ ศาสนสถานและ ศาสนบุคคลในพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา ศาสนาฮินดู ● การปฏิบัติตนที่เหมาะสม ต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลในศาสนาอื่น ๆ 			
	ส 1.2 ป.3/1 ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ● ฝึกปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธ - การลุกขึ้นยืนรับ - การต้อนรับ - การรับ ส่งสิ่งของแก่พระภิกษุ - มรรยาทในการสนทนา 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> - การสำรวจมกิริยามารยาท - การแต่งกาย ที่เหมาะสมเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน - การดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน 	ความต้องการ ของงชีวิต (Needs for life)		
	ส 1.2 ป.3/2 เห็นคุณค่า และปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่ กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ●ปฏิบัติตนในศาสนพิธี - การอาราธนาศีล - การสมาทานศีล - เครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา การจัดโต๊ะหมู่บูชา 			
	ส 1.2 ป.3/3 แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตน เป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ●ความเป็นมาของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ●การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ - ชั้นเตรียมการ - ชั้นพิธีการ 			
	ส 2.1 ป.3/1 สรุปประโยชน์และปฏิบัติตนตาม ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว และท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ●ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว เช่น การแสดงความเคารพและการเชื่อ ฟังผู้ใหญ่ การกระทำกิจกรรมร่วมกัน ในครอบครัว ●ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมประเพณีทางศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ประโยชน์ของการปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว และท้องถิ่น 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 2.1 ป.3/3 อธิบาย ความสำคัญของวันหยุด ราชการ ที่สำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> ● วันหยุดราชการที่สำคัญ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - วันหยุดเกี่ยวกับชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น วันจักรี วันรัฐธรรมนูญ วันฉัตรมงคล วันเฉลิมพระชนมพรรษา - วันหยุดราชการเกี่ยวกับศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา - วันหยุดราชการเกี่ยวกับประเพณีและ วัฒนธรรม เช่น วันสงกรานต์ วันพีชมงคล 	ความต้องการ ของงชีวิต (Needs for life)		
	ส 2.1 ป.3/4 ยกตัวอย่าง บุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็น ประโยชน์แกชุมชน และท้องถิ่นของตน	<ul style="list-style-type: none"> ● บุคคลที่มีผลงานเป็นประโยชน์แกชุมชน และท้องถิ่นของตน ● ลักษณะผลงานที่เป็นประโยชน์แกชุมชน และท้องถิ่น 			
	ส 2.2 ป.3/1 ระบุ บทบาทหน้าที่ของ สมาชิกของ ชุมชนใน การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ตาม กระบวนการ ประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ● บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน ● การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
2	ส 2.2 ป.3/2 วิเคราะห์ความแตกต่างของกระบวนการการตัดสินใจในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชนโดยวิธีการออกเสียง โดยตรง และการเลือกตัวแทนออกเสียง	<ul style="list-style-type: none"> ● การออกเสียงโดยตรงและการเลือก ตัวแทนออกเสียง ● วิธีการเลือกตัวแทนอย่างถูกต้องและเหมาะสม 	งานดีเพราะฝีมือ (Smart Crafts)	10	
	ส 2.2 ป.3/3 ยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน/โรงเรียน และชุมชนที่เป็นผลจากการตัดสินใจของบุคคลและกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> ● การตัดสินใจของบุคคลและกลุ่มที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน <ul style="list-style-type: none"> - การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน เช่น การเลือกหัวหน้าห้อง การเลือก คณะกรรมการห้องเรียน - การเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน เช่น เลือกประธานนักเรียน เลือกคณะกรรมการนักเรียน - การเปลี่ยนแปลงในชุมชน เช่น การเลือก ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิก อบต. อบจ. 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 2.1 ป.3/2 บอก พฤติกรรมกำเนิน ชีวิตของ ตนเอง และผู้ อื่นที่อยู่ในกระแส วัฒนธรรม ที่หลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> ● พฤติกรรมของตนเองและเพื่อน ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การทำความเคารพ การปฏิบัติตาม ศาสนพิธี การรับประทานอาหาร การใช้ ภาษา (ภาษาถิ่นกับภาษาราชการ และ ภาษาอื่น ๆ ฯลฯ) ● สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรมกำเนินชีวิต ในปัจจุบันของนักเรียน และผู้อื่น แตกต่าง กัน 	งานดีเพราะฝีมือ (Smart Crafts)		
3	<p>ส 3.1 ป.3/1 จำแนก ความต้องการและ ความจำเป็นในการใช้ สินค้าและบริการในการ ดำรงชีวิต</p> <p>ส 3.1 ป.3/2 วิเคราะห์ การใช้จ่ายของตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่ เรียกว่า ปัจจัย ๔ ● สินค้าที่เป็นความต้องการของมนุษย์ อาจเป็นสินค้าที่จำเป็นหรือไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ● ประโยชน์และคุณค่าของสินค้าและ บริการ ที่สนองความต้องการของมนุษย์ ● หลักการเลือกสินค้าที่จำเป็น <ul style="list-style-type: none"> ● ไขปัญหาชี้แจงวิเคราะห์การใช้จ่าย ที่จำเป็นและเหมาะสม ● วางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง ● วางแผนการแสวงหารายได้ที่สุจริต และเหมาะสม ● วางแผนการนำเงินที่เหลือจ่ายมาใช้อย่างเหมาะสม 	ภารกิจรถบรรทุก สินค้า (Cargo truck mission)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 3.1 ป.3/3 อธิบายได้ว่าทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมีผล ต่อการผลิตและบริโภคสินค้าและบริการ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายของผู้ผลิตและผู้บริโภค ● ความหมายของสินค้าและบริการ ● ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ-กิจที่เกิดจากความหายากของทรัพยากรกับความต้องการของมนุษย์ที่มีไม่จำกัด 	ภารกิจรถบรรทุกสินค้า (Cargo truck mission)		

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 2 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
4	ส 3.2 ป.3/1 บอกสินค้าและบริการที่รัฐจัดหาและให้บริการแก่ประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> ● สินค้าและบริการที่ภาครัฐทุกระดับจัดหา และให้บริการแก่ประชาชน เช่น ถนน โรงเรียน สวนสาธารณะ การสาธารณสุข การบรรเทาสาธารณภัย 	โลกสวยด้วยมือเรา (Green World)	20	30
	ส 3.2 ป.3/2 บอกความสำคัญของภาษีและบทบาทของประชาชนในการเสียภาษี	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายและความสำคัญของภาษีที่รัฐนำมาสร้างความสำเร็จและให้บริการแก่ประชาชน ● ตัวอย่างของภาษี เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ภาษีทางตรง <ul style="list-style-type: none"> : ภาษีรายได้บุคคลธรรมดา : ภาษีนิติบุคคล - ภาษีทางอ้อม <ul style="list-style-type: none"> : ภาษีการขายทั่วไทย <ul style="list-style-type: none"> ● ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีการค้า ฯลฯ ● บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการเสียภาษี 			
	ส 3.2 ป.3/3 อธิบายเหตุผลการแข่งขันทางการค้า ที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสำคัญและผลกระทบของการแข่งขันทางการค้าที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	<p>ส 5.1 ป.3/1 สํารวจข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในโรงเรียน และชุมชนโดยใช้แผนผัง แผนที่ และรูปถ่าย เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของตำแหน่งระยะทิศทาง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในชุมชน ● แผนที่ แผนผัง และรูปถ่าย ● ความสัมพันธ์ของตำแหน่งระยะ ทิศทาง 	โลกสวยด้วยมือเรา (Green World)		
	<p>ส 5.1 ป.3/2 วาดแผนผังเพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของ สถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน เช่น สถานที่ ราชการ ตลาดโรงพยาบาล ไปรษณีย์ 			
5	<p>ส 5.2 ป.3/1 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของชุมชนในอดีตกับปัจจุบัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สิ่งแวดล้อมของชุมชนในอดีตกับปัจจุบัน <ul style="list-style-type: none"> - สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ - สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น 	พลังสร้างสรรค์ (Creative energy)	10	10
	<p>ส 5.2 ป.3/5 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ ทางกายภาพกับการดำเนินชีวิตของคน ในชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ภูมิประเทศ และภูมิอากาศที่มีผลต่อ การดำเนินชีวิตของคนในชุมชน 			
	<p>ส 5.2 ป.3/6 มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชน ● การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
6	ส 5.2 ป.3/2 อธิบายการใช้ประโยชน์จาก สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในการสนองความต้องการพื้นฐาน ของมนุษย์และการประกอบอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> ● การใช้ประโยชน์จาก สิ่งแวดล้อมในการ ดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น การคมนาคม บานเรือน และการประกอบอาชีพ ในชุมชน ● การประกอบอาชีพที่เป็นผลมาจาก สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชน 	รอบรู้จักรวาล (Planet Phenomena)	10	10
	ส 5.2 ป.3/3 อธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษโดยมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายและประเภทของมลพิษ โดยมนุษย์ - สาเหตุของการเกิดมลพิษที่เกิดจาก การกระทำของมนุษย์ 			
	ส 5.2 ป.3/4 อธิบายความแตกต่างของลักษณะเมือง และชนบท	<ul style="list-style-type: none"> ● ลักษณะของเมืองและชนบท เช่น สิ่งปลูกสร้าง การใช้ที่ดิน การประกอบ อาชีพ 			

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	ส 1.1 ป.4/1 อธิบาย ความสำคัญของ พระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ ใน ฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของศาสนิกชน	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ - เป็นศูนย์รวมการทำความดีและพัฒนาจิตใจ เช่น ฝึกสมาธิ สวดมนต์ ศึกษาหลักธรรม - เป็นที่ประกอบศาสนพิธี (การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การเวียนเทียน การทำบุญ) - เป็นแหล่งทำกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดประเพณี ท้องถิ่น การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารชุมชน และการส่งเสริมพัฒนาชุมชน 	โลกของสัตว์ (Animal's world)	20	30
	ส 1.1 ป.4/2 สรุปลักษณะ ประวัติตั้งแต่บรรลุนิติภาวะ จนถึงประกาศธรรม หรือ ประวัติศาสดาที่ตนนับ ถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● สรุปลักษณะประวัติ (ทบทวน) <ul style="list-style-type: none"> - ตรัสรู้ - ประกาศธรรม ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> : โปรดชฎิล : โปรดพระเจ้าพิมพิสาร : พระอัครสาวก ○ แสดงโอวาทปาฏิโมกข์ 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.1 ป.4/3 เห็นคุณค่า และปฏิบัติตนตาม แบบอย่างการดำเนิน ชีวิตและข้อคิดจาก ประวัติสาวกชาดก/เรื่อง เล่าและศาสนิกชน ตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พุทธสาวก พุทธสาวิกา <ul style="list-style-type: none"> - พระอรุเวลกัสสะปะ ● ชาดก <ul style="list-style-type: none"> - กุฎิพุทธชาดก - มหาอุกกุสชาดก ● ศาสนิกชนตัวอย่าง <ul style="list-style-type: none"> - สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราช ชนก - สมเด็จพระศรีนครินทราบ รมราชชนนี 	โลกของสัตว์ (Animal's world)		
	ส 1.1 ป.4/4 แสดงความ เคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและ หลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือ หลักธรรมของศาสนาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> : ศรีทธา ๔ - พระพุทธ : พุทธคุณ ๓ - พระธรรม : หลักกรรม - พระสงฆ์ ● ไตรสิกขา <ul style="list-style-type: none"> - ศีล สมาธิ ปัญญา ● โอวาท ๓ <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ทำชั่ว : เบญจศีล : ทุจจริต ๓ - ทำความดี : เบญจธรรม : สุจริต ๓ : พรหมวิหาร ๔ : กตัญญูกตเวทิต่อ ประเทศชาติ : มงคล 38			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> ● เคารพ ● ถ่อมตน ● ทำความดีให้พร้อมไว้ก่อน <p>- ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญ ปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พุทธศาสนสุภาษิต - สุขา สงฆสฺส สามคฺคี <p>ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - โลโกปตณฺภิกกา เมตฺตา <p>เมตตาธรรม ค้ำจุนโลก</p>	โลกของสัตว์ (Animal's world)		
	ส 1.1 ป.4/5 ชื่นชมการทำ ความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนตาม หลักศาสนา พร้อมทั้ง บอกแนวปฏิบัติ ในการ ดำเนินชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> ● ตัวอย่างการทำความดี ของตนเอง และบุคคลใน ครอบครัว ในโรงเรียนและใน ชุมชน 			
	ส 1.1 ป.4/6 เห็นคุณค่า และสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของ สมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิต ตาม แนวทางของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● สวดมนต์ไหว้พระ สรรเสริญ คุณพระรัตนตรัยและแผ่ เมตตา - รู้ความหมายของ สติสัมปชัญญะ สมาธิและ ปัญญา - รู้วิธีปฏิบัติของการบริหาร จิตและเจริญปัญญา 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
		<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ - ฝึกการกำหนดรู้ความรู้สึก เมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่งที่มากระทบ ใจรับรู้ธรรมารมณ์ - ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน 	โลกของสัตว์ (Animal's world)	
	<p>ส 1.1 ป.4/7 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้อย่างสมานฉันท์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ - เบญจศีล - เบญจธรรม - ทุจจริต ๓ - สุจริต ๓ - พรหมวิหาร ๔ - มงคล ๓๘ : เคารพ : ถ่อมตน : ทำความดีให้พร้อมไว้ก่อน - พุทธศาสนสุภาษิต : ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข : เมตตาธรรมค้ำจุนโลก : กตัญญูกตเวทิต่อประเทศชาติ 		
	<p>ส 1.1 ป.4/8 อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นๆ โดยสังเขป</p>	<p>ประวัติศาสตร์ดา</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ พระพุทธเจ้า ○ มุฮัมมัด ○ พระเยซู 		

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.2 ป.4/1 อภิปราย ความสำคัญ และมีส่วน ร่วม ในการบำรุงรักษา ศาสนสถานของศาสนาที่ ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความรู้เบื้องต้นและ ความสำคัญของศาสนสถาน ● การแสดงความเคารพต่อศา สนสถาน ● การบำรุงรักษาศาสนสถาน 	โลกของสัตว์ (Animal's world)		
	ส 1.2 ป.4/2 มีมรรยาท ของความпенศาสนิกชน ที่ดี ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● มรรยาทของศาสนิกชน <ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติตนที่เหมาะสม ต่อพระภิกษุ - การยืน การเดิน และการ นั่งที่เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ 			
	ส 1.2 ป.4/3 ปฏิบัติตน ในศาสนพิธี พิธีกรรม และวัน สำคัญทาง ศาสนา ตามที่กำหนดได้ ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิบัติตนในศาสนพิธี <ul style="list-style-type: none"> - การอาราธนาศีล - การอาราธนาธรรม - การอาราธนาพระปริตร - ระเบียบพิธีและการปฏิบัติ ตน ในวันธรรมสวนะ 			
	ส 2.1 ป.4/1 ปฏิบัติตน เป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยในฐานะ สมาชิกที่ดีของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● การเขารวมกิจกรรม ประชาธิปไตยของ ชุมชน เช่น การรณรงค์การเลือกตั้ง ● แนวทางการปฏิบัติตนเป็น สมาชิกที่ดี ของชุมชน เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สาธารณ สมบัติ โบราณวัตถุ และ โบราณสถาน การพัฒนา ชุมชน 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 2.1 ป.4/2 ปฏิบัติตน ในการเป็นผู้นำและผู้ ตามที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> ● การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี <ul style="list-style-type: none"> - บทบาทและความรับผิดชอบของผู้นำ - บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ตามหรือสมาชิก - การทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพและประโยชน์ของ การทำงานเป็นกลุ่ม 	โลกของสัตว์ (Animal's world)		
	ส 2.1 ป.4/3 วิเคราะห์ สิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคน พึงได้รับตามกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> ● สิทธิพื้นฐานของเด็ก เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิ ที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม 			
	ส 2.1 ป.4/4 อธิบาย ความแตกต่างทาง วัฒนธรรมของกลุ่มคนใน ท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ● วัฒนธรรมในภาคต่างๆ ของไทยที่แตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหาร 			
	ส 2.1 ป.4/5 เสนอ วิธีการที่จะอยู่รวมกัน อย่าง สันติสุขใน ชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ● ปัญหาและสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน ● แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยสันติวิธี 			
2	ส 2.2 ป.4/1 อธิบาย อำนาจอิปไตยและ ความสำคัญ ของระบอบ ประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ● อำนาจอิปไตย ● ความสำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย 	มหัศจรรย์สมุนไพร (Amazing herb)	10	10
	ส 2.2 ป.4/2 อธิบาย บทบาทหน้าที่ของ พลเมือง ในกระบวนการ เลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> ● บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง ทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และหลังการเลือกตั้ง 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 2.2 ป.4/3 อธิบาย ความสำคัญของสถาบัน พระมหากษัตริย์ตาม ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข	<ul style="list-style-type: none"> ●สถาบันพระมหากษัตริย์ใน สังคมไทย ●ความสำคัญของสถาบันพระ มหากษัตริย์ในสังคมไทย 	มหัศจรรย์สมุนไพร (Amazing herb)		
	ส 3.1 ป.4/1 ระบุปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกซื้อ สินค้าและบริการ	<ul style="list-style-type: none"> ●สินค้าและบริการที่มีอยู่ หลากหลาย ในตลาดที่มี ความแตกต่างด้านราคา และ คุณภาพ ●ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อ สินค้าและ บริการที่มี มากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ ผู้ ขาย และ ตัวสินค้า เช่น ความพึงพอใจ ของผู้ซื้อ ราคาสินค้า การโฆษณา คุณภาพของสินค้า 			
	ส 3.1 ป.4/2 บอกสิทธิ พื้นฐานและรักษา ผล ประโยชน์ของตนเองใน ฐานะผู้บริโภค	<ul style="list-style-type: none"> ●สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค ●สินค้าและบริการที่มี เครื่องหมายรับรองคุณภาพ ●หลักการและวิธีการเลือก บริโภค 			
	ส 3.1 ป.4/3 อธิบาย หลักการของเศรษฐกิจ พอเพียง และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันของ ตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> ●หลักการของเศรษฐกิจ พอเพียง ●การประยุกต์ ใช้เศรษฐกิจ พอเพียงในการดำรงชีวิต เช่น การแต่งกาย การกินอาหาร การใช้จ่าย 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
3	ส 3.2 ป.4/1 อธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● อาชีพ สินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ผลิตในชุมชน 	นวัตกรรมน้อย (Little Innovator)	10	10
	ส 3.2 ป.4/2 อธิบายหน้าที่เบื้องต้นของเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ● การพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชนทาง ดานเศรษฐกิจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ซื้อ ผู้ขาย การกุนียืมสิน ● การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยการใช้จ่ายที่ผลิตในชุมชน ● ความหมายและประเภทของเงิน ● หน้าที่เบื้องต้นของเงินในระบบเศรษฐกิจ ● สกูลเงินสำคัญที่ใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ 			

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 2 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
4	ส 5.1 ป.4/1 อธิบายและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพของจังหวัดตนเองด้วยแผนที่และรูปถ่าย	● ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดตนเอง	วิศวกรน้อย (Little Engineer)	20	30
	ส 5.1 ป.4/2 ระบุแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัดของตนด้วยแผนที่และรูปถ่าย	● ทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัดของตน			
	ส 5.1 ป.4/3 อธิบายลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัด	● ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัด			
5	ส 5.2 ป.4/1 วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด	● สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด	ดวงจันทร์ (The Moon)	10	10
6	ส 5.2 ป.4/2 อธิบายการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัด และผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้น	● การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัด และผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง เช่น การตั้งถิ่นฐาน การย้ายถิ่น	จำลองจักรวาล (Universe model)	10	10
	ส 5.2 ป.4/3 นำเสนอแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อม ในจังหวัด	● การจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด			

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	ส 1.1 ป.5/1 วิเคราะห์ ความสำคัญของ พระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือใน ฐานะที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรมและหลักใน การพัฒนาชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● มรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับ จากพระพุทธศาสนา - มรดกทางด้านรูปธรรม เช่น ศาสนสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม - มรดกทางด้านจิตใจ เช่น หลักธรรม คำสั่งสอน ความเชื่อ และคุณธรรมต่าง ๆ ● การนำพระพุทธ ศาสนาไปใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนา ชาติไทย - พัฒนาด้านกายภาพ และ สิ่งแวดล้อม เช่น ภาวนา4 (กาย ศีล จิต ปัญญา) ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และ อริยสัจ 4 - พัฒนาจิตใจ เช่น หลัก โอวาท 3 (ละความชั่ว ทำดี ทำ จิตใจให้บริสุทธิ์) และการ บริหารจิตและเจริญปัญญา 	โซ่ชีวิต (Chain of life)	20	30
	ส 1.1 ป.5/2 สรุปรูปพุทธ ประวัติตั้งแต่เสด็จกรุง กบิลพัสดุ์จนถึงพุทธกิจ สำคัญหรือประวัติศาสดา ที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● สรุปรูปพุทธประวัติ (ทบทวน) ● โปรดพระพุทธบิดา (เสด็จกรุง กบิลพัสดุ์) ● พุทธกิจสำคัญ ได้แก่ โลกัตถจริยา ญาตัตถจริยา และพุทธัตถจริยา 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.1 ป.5/3 เห็นคุณค่าและประพจน์ติดตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พุทธสาวก พุทธสาวิกา <ul style="list-style-type: none"> - พระโสณโกฬิวิสะ ● ชาดก <ul style="list-style-type: none"> - จุฬเสณฐิชาดก - วัฒนโรหชาดก ● ศาสนิกชนตัวอย่าง <ul style="list-style-type: none"> - สมเด็จพระสังฆราช (สา) - อาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ 	โซ่ชีวิต (Chain of life)		
	ส 1.1 ป.5/4 อธิบายองค์ประกอบ และความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบของพระไตรปิฎก <ul style="list-style-type: none"> - พระสุตตันตปิฎก - พระวินัยปิฎก - พระอภิธรรมปิฎก ● ความสำคัญของพระไตรปิฎก 			
	ส 1.1 ป.5/5 แสดงความเคารพพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรม โอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> : ศรีทธา ๔ - พระพุทธ <ul style="list-style-type: none"> : พุทธจริยา 3 - พระธรรม <ul style="list-style-type: none"> : อริยสัจ 4 : หลักกรรม - พระสงฆ์ ● ไตรสิกขา <ul style="list-style-type: none"> - ศีล สมาธิ ปัญญา ● โอวาท 3 <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> : เบญจศีล : อบายมุข ๔ 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	<p>ส 1.1 ป.5/6 เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>- ทำความดี : เบญจธรรม : บุญกิริยาวัตถุ 3 : อคติ 4 : อิทธิบาท 4 : กตัญญูกตเวทิต่อ พระพุทธศาสนา : มงคล ๓๘</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ➢ การงานไม่อาภูล ➢ อดทน <p>- ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> - วิริเยน ทุกขมจเจตคินจะ <p>ล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปณญา โลกสมี ปชโชโต <p>ปัญญา คือ แสงสว่างในโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สวดมนต์ไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัยและแผ่เมตตา <ul style="list-style-type: none"> - รู้ความหมายของ สติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา - รู้วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา - ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอน อย่างมีสติ - ฝึกการกำหนดรู้ความรู้สึกเมื่อตา เห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้น ลิ้มรส กายสัมผัส 	<p>โซ่ชีวิต (Chain of life)</p>		

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<p>สิ่งที่มากระทบใจรับรู้</p> <p>ธรรมารมณ</p> <p>- ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน</p>	<p>โซ่ชีวิต</p> <p>(Chain of life)</p>		
	<p>ส 1.1 ป.5/7 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือเพื่อการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>● โอวาท 3 (ตามสาระการเรียนรู้ข้อ 5)</p>			
	<p>ส 1.2 ป.5/1 จัดพิธีกรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ อย่างเป็นระเบียบ มีประโยชน์ และปฏิบัติตนถูกต้อง</p>	<p>● การจัดพิธีกรรมที่เรียบง่าย ประหยัด มีประโยชน์ และถูกต้องตามหลัก ทางศาสนาที่ตนนับถือ</p>			
	<p>ส 1.2 ป.5/2 ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และ วันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนด และ อภิปรายประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม</p>	<p>● การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ประกอบศาสนพิธี พิธีกรรมทางศาสนา</p> <p>● พิธีถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน</p> <p>● ระเบียบพิธีในการทำบุญงานมงคล</p> <p>● ประโยชน์ของ การเข้าร่วมศาสนพิธี พิธีกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรม ในวันสำคัญทางศาสนา</p>			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.2 ป.5/3 มีมรรยาท ของความпенศาศนิกชน ที่ดีตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ●มรรยาทของศาศนิกชน <ul style="list-style-type: none"> - การกราบพระรัตนตรัย - การไหว้บิดา มารดา ครู อาจารย์ผู้เคารพนับถือ - การกราบศพ 	โซ่ชีวิต (Chain of life)		
	ส 2.1 ป.5/1 ยกตัวอย่าง และปฏิบัติตนตาม สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ใน ฐานะ พลเมืองดี	<ul style="list-style-type: none"> ●สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองดี เช่น เคารพ เติตุนสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย ●คุณลักษณะของพลเมืองดี เช่น มุมานะทำประโยชน์ เพื่อส่วนรวมมีค่านิยม ประชาธิปไตยมีคุณธรรม 			
	ส 2.1 ป.5/2 เสนอ วิธีการปกครองคุ้มครอง ตนเอง หรือผู้อื่นจากการ ละเมิดสิทธิเด็ก	<ul style="list-style-type: none"> ●เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กใน สังคมไทย ●แนวทางการปกป้องคุ้มครอง ตนเอง หรือผู้อื่นจากการ ละเมิดสิทธิเด็ก ●การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก ในสังคมไทย 			
2	ส 2.2 ป.5/1 อธิบาย โครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ และ ความสำคัญของ การปกครองส่วนท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ●โครงสร้างการปกครองในท้อง ถิ่น เช่น อบต. อบจ. เทศบาล และการปกครอง พิเศษ เช่น พัทยา กรุงเทพมหานคร ●อำนาจหน้าที่และความสำคัญ ของ การปกครองส่วนท้องถิ่น 	ทำไม ทำมือ (Why handmade)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 2.2 ป.5/2 ระบุ บทบาทหน้าที่ และ วิธีการเขาดำรง ตำแหน่ง ของผู้บริหารท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ● บทบาทหน้าที่ และวิธีการเขาดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นายก อบต. นายกเทศมนตรี นายก อบจ. ผู้ว่าราชการ กทม. 	ทำไม ทำมือ (Why handmade)		
	ส 2.2 ป.5/3 วิเคราะห์ ประโยชน์ที่ชุมชน จะได้ รับจากองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ● องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับบริการสาธารณประโยชน์ ในชุมชน 			
	ส 2.1 ป.5/3 เห็นคุณค่า วัฒนธรรมไทยที่มีผล ต่อ การดำเนินชีวิตใน สังคมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● วัฒนธรรมไทย ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ของคนในสังคมไทย ● คุณค่าของวัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต 			
	ส 2.1 ป.5/4 มีส่วนรวม ในการอนุรักษ์และเผย แพร่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ● ตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน ● การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน 			
3	ส 3.1 ป.5/1 อธิบาย ปัจจัยการผลิตสินค้าและ บริการ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายและประเภทของปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ทุนและ ผู้ประกอบการ ● เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและบริการ ● ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ราคาน้ำมัน วัตถุดิบ ● พฤติกรรมของผู้บริโภค 	แปลงร่าง แปรรูป (Food preservation)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> ● ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือแหล่งผลิตสินค้าและบริการในชุมชน 	แปลงร่าง แปรรูป (Food preservation)		
	ส 3.1 ป.5/2 ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ในการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● หลักการปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ● การประยุกต์ใช้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงใน กิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เช่นการ ประหยัดพลังงานและค่าใช้จ่ายในบ้าน โรงเรียน การวางแผน การผลิตสินค้าและบริการเพื่อลดความสูญเสียทุกประเภทการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ● ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการในชุมชน เช่น หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์หรือ โอท็อป 			

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 2 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
4	ส 3.1 ป.5/3 อธิบาย หลักการสำคัญและประ โยชน์ ของสหกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> ● หลักการและประโยชน์ของสหกรณ์ ● ประเภทของสหกรณ์ โดยสังเขป ● สหกรณ์ในโรงเรียน (เน้นฝึกปฏิบัติจริง) ● การประยุกต์หลักการของสหกรณ์มาใช้ ● ในชีวิตประจำวัน 	แรงบันดาลใจจาก ดวงดาว (Inspiration from the stars)	20	30
	ส 3.2 ป.5/1 อธิบาย บทบาทหน้าที่เบื้องต้น ของธนาคาร	<ul style="list-style-type: none"> ● บทบาทหน้าที่ของธนาคาร โดยสังเขป ● ดอกเบี้ยเงินฝาก และ ดอกเบี้ยกูยืม ● การฝากเงิน / การถอนเงิน 			
	ส 3.2 ป.5/2 จำแนก ผลดีและผลเสียของการ กูยืม	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลดีและผลเสียของการกูยืมเงินทั้งนอก ระบบและใน ระบบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ เช่น การเสียดอกเบี้ย การลงทุน การซื้อของอุปโภคเพิ่มขึ้นที่นำไปสู่ความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย 			
5	ส 5.1 ป.5/1 สืบค้นและ อธิบายขอมูลลักษณะ ทางกายภาพของภูมิภาค ของตนด้วยแผนที่และ รูปถ่าย	<ul style="list-style-type: none"> ● ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคของตน 	นวัตกรรมอัจฉริยะ (Smart innovation)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 5.1 ป.5/2 อธิบาย ลักษณะทางกายภาพที่ ส่งผลต่อ แห่ล่ง ทรัพยากรและสถานที่ สำคัญใน ภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none"> ● ลักษณะทางกายภาพที่ ส่งผลต่อแห่ล่ง ทรัพยากร และสถานที่สำคัญในภูมิภาค ของตน 	นวัตกรรมอัจฉริยะ (Smart innovation)		
6	ส 5.2 ป.5/1 วิเคราะห์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ที่มีอิทธิพลต่อลักษณะ การตั้งถิ่นฐานและการ ย้ายถิ่นของประชากรใน ภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none"> ● สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มี อิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่น ฐานและการย้ายถิ่นของ ประชากรในภูมิภาคของตน 	สื่อพูดได้ (Spoke materials)	10	10
	ส 5.2 ป.5/2 วิเคราะห์ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิด วิถีการดำเนินชีวิต ใน ภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none"> ● อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติ ที่ก่อให้เกิดวิถีการ ดำเนินชีวิตในภูมิภาค ของตน 			
	ส 5.2 ป.5/3 นำเสนอ ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็น ผลจากการรักษาและ ทำลายสิ่งแวดล้อม และ เสนอแนวทางในการ จัดการสิ่งแวดล้อมใน ภูมิภาคของตน	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลจากการรักษาและทำลาย สิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคของ ตน ● แนวทางการจัดการ สิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคของ ตน 			

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	ส 1.1 ป.6/1 วิเคราะห์ ความสำคัญของ พระพุทธศาสนาในฐานะ เป็นศาสนาประจำชาติ หรือความสำคัญของ ศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ● พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ เช่น เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ไทย เป็นรากฐานและมรดกทางวัฒนธรรมไทย เป็นศูนย์รวมจิตใจ และเป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย 	ร่างกายมหัศจรรย์ (Miracle of my body)	20	30
	ส 1.1 ป.6/2 สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่ปลงอายุสังขาร จนถึงสังเวชนียสถาน หรือประวัติศาสดาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● สรุปรูปพุทธประวัติ (ทบทวน) <ul style="list-style-type: none"> - ปลงอายุสังขาร - ปจฉิมสาวก - ปรินิพพาน - การถวายพระเพลิง - แจกพระบรมสารีริกธาตุ - สังเวชนียสถาน 4 			
	ส 1.1 ป.6/3 เห็นคุณค่าและประพัติตนตาม แบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดกเรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พุทธสาวก พุทธสาวิกา <ul style="list-style-type: none"> - พระราธะ ● ชาดก <ul style="list-style-type: none"> - ทีฆติโกสลชาดก - สัพพทวารัฐชาดก ● ศาสนิกชนตัวอย่าง <ul style="list-style-type: none"> - พอขุนรามคำแหงมหาราช - สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรม นุชิตชิโนรส 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.1 ป.6/4 วิเคราะห์ ความสำคัญและเคารพ พระรัตนตรัย ปฏิบัติตาม ไตรสิกขาและ หลักธรรม โอวาท 3 ใน พระพุทธศาสนา หรือ หลักธรรมของศาสนาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> : ศรีทธา 4 - พระพุทธ : พุทธกิจ 5 - พระธรรม : อริยสัจ 4 : หลักกรรม - พระสงฆ์ ● ไตรสิกขา <ul style="list-style-type: none"> - ศีล สมาธิ ปัญญา ● โอวาท 3 <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> : เบญจศีล : อบายมุข 6 : อกุศลมูล 3 : ทำความดี : เบญจธรรม : กุศลมูล 3 : พละ 4 : คารวะ 6 : กตัญญูกตเวทิต่อพระมหา กษัตริย์ <ul style="list-style-type: none"> : มงคล 38 ➢ มีวินัย ➢ การงานไม่มีโทษ ➢ ไม่ประมาทในธรรม - ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหาร จิตและเจริญปัญญา) 	ร่างกายมหัศจรรย์ (Miracle of my body)		

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> ● พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> - สจเจณ กิตติ ปโปปติ คนจะไต่เกียรติดวยสัจจะ - ยถาวาที ตถาการี พูดเช่นไร ทำเช่นนั้น 	ร่างกายมหัศจรรย์ (Miracle of my body)		
	ส 1.1 ป.6/5 ชื่นชมการทำ ความดีของบุคคลใน ประเทศตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอก แนว ปฏิบัติในการดำเนินชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> ● ตัวอย่างการทำความดี ของบุคคล ในประเทศ 			
	ส 1.1 ป.6/6 เห็น คุณค่าและสวดมนต์แผ่ เมตตา และบริหารจัดการ เจริญปัญญาที่มีสติที่เป็น พื้นฐาน ของสมาธิใน พระพุทธศาสนา หรือ การพัฒนาจิตตาม แนวทางของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● สวดมนต์ไหว้พระ สรรเสริญ คุณพระรัตนตรัยและแผ่ เมตตา <ul style="list-style-type: none"> - รู้ความหมายของ สติสัมปชัญญะ สมาธิ และ ปัญญา - รู้อริปฏิบัติและประโยชน์ ของการบริหารจัดการและ เจริญปัญญา - ฝกการยืน การเดิน การนั่ง และ การนอนอย่างมีสติ - ฝกการกำหนดรู้ความรู้สึก เมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูก ดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่ง ที่มากระทบ ใจรับรู้ ธรรมารมณ์ - ฝกใหม่สมาธิในการฟังกา รอ่าน การคิด การถาม และการ เขียน 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.1 ป.6/7 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ที่ตนนับถือ เพื่อแก้ปัญหาอบายมุข และสิ่งเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> ●หลักธรรม : อริยสัจ 4 หลักกรรม ●โอวาท 3 : เบญจศีล-เบญจธรรม อบายมุข 6 อุกุศลมูล 3 กุศลมูล 3 	ร่างกายมหัศจรรย์ (Miracle of my body)		
	ส 1.1 ป.6/8 อธิบายหลักธรรมสำคัญของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ●หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่าง ๆ <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนา : อริยสัจ 4 โอวาท 3 ฯลฯ - ศาสนาอิสลาม : หลักศรัทธา หลักปฏิบัติ หลักจริยธรรม - คริสตศาสนา : บัญญัติ 10 ประการ ●ศาสนพิธีของศาสนาต่าง ๆ 			
	ส 1.1 ป.6/9 อธิบายลักษณะสำคัญของศาสนา พิธี พิธีกรรมของศาสนาอื่น ๆ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมเมื่อต้องเข้าร่วมพิธี	<ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนา : ศาสนพิธีที่เป็นพุทธบัญญัติ เช่น บรรพชา อุปสมบท : ศาสนพิธีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น ทำบุญพิธีเนื่อง ในวันสำคัญทางศาสนา : ศาสนาอิสลาม เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบำเพ็ญฮัจญ์ ฯลฯ : คริสตศาสนา เช่น ศีลกลางบาป ศีลอภัยบาป ศีลกำลัง ศีลมหาสนิท ฯลฯ : ศาสนาฮินดู เช่น พิธีศราทธ พิธี บูชาเทวดา 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 1.2 ป.6/1 อธิบาย ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ ต่างๆ ในศาสนสถาน และปฏิบัติตนได้อย่าง เหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> ● ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ สถานที่ต่างๆภายในวัด เช่น เขตพุทธาวาส สังฆาวาส ● การปฏิบัติตนที่เหมาะสม ภายในวัด 	ร่างกายมหัศจรรย์ (Miracle of my body)		
	ส 1.2 ป.6/2 มีมรรยาท ของความเป็นศาสนิกชน ที่ดีตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ● มรรยาทของศาสนิกชน <ul style="list-style-type: none"> - การถวายของแก่พระภิกษุ - การปฏิบัติตนในขณะฟัง ธรรม - การปฏิบัติตนตามแนวทาง ของพุทธศาสนิกชน เพื่อ ประโยชน์ต่อศาสนา 			
	ส 1.2 ป.6/3 อธิบาย ประโยชน์ของการเข้า ร่วมในศาสนพิธี พิธีกรรม และกิจกรรมใน วันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดและปฏิบัติ ตนได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ● ทบพวนการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม และอาราธนา พระปริตร ● พิธีทอดผ้าป่า ● พิธีทอดกฐิน ● ระเบียบพิธีในการทำบุญงาน อวมงคล ● การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในศา สนพิธี พิธีกรรม และวัน สำคัญทางศาสนา เช่น วัน มาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐ มิบูชา วันอาสาฬหบูชา วัน ธรรมสวนะ ● ประโยชน์ของการเขารวม ในศาสนพิธี/พิธีกรรม และวัน สำคัญทางศาสนา 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	<p>ส 1.2 ป.6/4 แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 2.1 ป.6/1 ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันในชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ <ul style="list-style-type: none"> - ชั้นเตรียมการ - ชั้นพิธีการ ● กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายจราจร - กฎหมายทะเบียนราษฎร - กฎหมายยาเสพติดให้โทษ - เทศบัญญัติ ขอบัญญัติ <p>อบต. อบจ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว 	ร่างกายมหัศจรรย์ (Miracle of my body)		
<p>ส 2.1 ป.6/5 ติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ใดเหมาะสม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● แหล่งข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวต่าง ๆ จากหอจดหมายเหตุ สถานการณ์จริงหรือจดหมายเหตุ ● ประโยชน์จากการติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ● หลักการเลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสื่อที่ไร้พรมแดน 				
2	<p>ส 2.1 ป.6/2 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายและประเภทของวัฒนธรรม ● การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาที่มีผลต่อตนเองและสังคมไทย 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> ● แนวทางการธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย 	พลังงานชีวิต (Energy in daily life)		
	ส 2.1 ป.6/3 แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสมยุคกาลเทศะ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายและสำคัญของมารยาทไทย ● มารยาทไทยและมารยาทสังคม เช่น การแสดงความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การรับของส่งของการรับประทานอาหาร การแสดงกิริยา อาการ การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด 			
	ส 2.1 ป.6/4 อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่าง กลุ่มคนในสังคมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● ประโยชน์และคุณค่าทางวัฒนธรรม ● ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนภาคต่าง ๆ ในสังคมไทย ● แนวทางการรักษาวัฒนธรรม 			
	ส 2.2 ป.6/1 เปรียบเทียบบทบาทและหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นและรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> ● บทบาท หน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล 			
	ส 2.2 ป.6/2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยในพื้นที่และประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ในท้องถิ่นและประเทศ 			
	ส 2.2 ป.6/3 อภิปรายบทบาท ความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ● การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ระเบียบ กติกา การเลือกตั้ง ● สอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรม การกระทำผิดการเลือกตั้ง 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> ● และแจกต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ● ตรวจสอบคุณสมบัติ ● การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย 	พลังงานชีวิต (Energy in daily life)		
3	<p>ส 3.1 ป.6/1 อธิบายบทบาทของผู้ผลิตและผู้รับผิดชอบ</p> <p>ส 3.1 ป.6/2 อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน</p> <p>ส 3.1 ป.6/3 ระบุวิธีการและประโยชน์อย่างยั่งยืนของทรัพยากร</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● บทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณภาพ เช่น คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีจรรยาบรรณ รับผิดชอบต่อสังคม วางแผนก่อนเริ่มลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความผิดพลาดและการสูญเสีย ฯลฯ ● ทักษะคติในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ● ประโยชน์ของการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ● คุณสมบัติของผู้บริโภคที่ดี ● พฤติกรรมของผู้บริโภคที่โปร่ง ● คุณค่าและประโยชน์ของผู้บริโภคที่รู้เท่าทันที่มีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ● ความหมาย และความจำเป็นของทรัพยากร ● หลักการและวิธีใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ลดการสูญเสียทุกประเภท) 	ผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน (Sustainable products)	10	10

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		<ul style="list-style-type: none"> ● วิธีการสร้างจิตสำนึกให้คนในชาติรู้คุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ● วางแผนการใช้ทรัพยากร โดยประยุกต์เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ และทันกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม 	ผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน (Sustainable products)		

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 2 / 2565

เวลา 40 ชั่วโมง

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
4	ส 3.2 ป.6/1 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจอย่างสังเขป เช่น การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รายได้และ รายจ่าย การออมกับธนาคาร การลงทุน ● แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของ หน่วยเศรษฐกิจ ● ภาษีและหน่วยงานที่เก็บภาษี ● สิทธิของผู้บริโภค และสิทธิของผู้ใช้แรงงานในประเทศไทย ● การหารายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ผลิต ผู้บริโภค และรัฐบาล 	โลกบรรพกาล (Primitive World)	20	30
	ส 3.2 ป.6/2 ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ภายในท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ● การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจ เพื่อประสาน ประโยชน์ในท้องถิ่น เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
5	ส 5.1 ป.6/1 สืบคนและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพของประเทศไทยด้วยแผนที่รูปถ่ายทางอากาศและภาพจากดาวเทียม	<ul style="list-style-type: none"> ● เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (แผนที่ รูปถ่าย ทางอากาศ ภาพจากดาวเทียม) ที่แสดงลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย 	โลกบรรพกาล (Primitive World)	10	10
	ส 5.1 ป.6/2 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับภัยพิบัติในประเทศไทย เพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับภัยพิบัติในประเทศไทย เช่น อุทกภัย แผ่นดินไหว วาตภัย สึนามิ ภัยแล้ง ดินถล่มและโคลนถล่ม - การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ 			
6	ส 5.2 ป.6/1 วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ในประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม (ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม) ● ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม 	สำรวจอวกาศ (Space exploration)	10	10
	ส 5.2 ป.6/2 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของประเทศไทยในอดีตกับปัจจุบัน และ ผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น	<ul style="list-style-type: none"> ● การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของประเทศไทย ● ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม (ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม) ของประเทศไทยในอดีต กับปัจจุบัน 			

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	ส 5.2 ป.6/3 นำเสนอ ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็น ผล จากการรักษาและ ทำลายทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อม และเสนอ แนวทาง ในการจัดการ อย่างยั่งยืนในประเทศ ไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลจากการรักษาและทำลาย ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมใน ประเทศไทย ● แนวทางในการจัดการ ทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อมที่ ยั่งยืนมีจิตสำนึกรู้คุณค่า 	สสำรวจอวกาศ (Space exploration)		

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มี หลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาคนควาและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
5. ศึกษาคนควา วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษาควรคำนึงถึง หลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

แผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

อัตราส่วนคะแนน

คะแนนระหว่างปการศึกษา : สอบปลายปการศึกษา = 80 : 20

รายการวัด	คะแนน
➤ ระหว่างภาค	80
มีการวัดและประเมินผล ดังนี้	
1. คะแนนระหว่างปการศึกษา	70
1.1 วัดโดยใช่แบบทดสอบ	
1.2 วัดทักษะ/กระบวนการ/สมรรถนะ (เลือกวัดตามแผนการจัดการเรียนรู้)	
1.2.1 ภาระงานที่มอบหมาย	
- การทำใบงาน/แบบฝึกหัด/สมุดงาน	
- กิจกรรมโครงงาน	
- การรวมกิจกรรมการเรียนรู้	
1.2.2 แฟ้มสะสมงานสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	
1.2.3 ทักษะกระบวนการและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	
1.3 วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	
2. คะแนนสอบกลางปการศึกษา	10
วัดและประเมินผลโดยใช่แบบทดสอบ	
➤ คะแนนสอบปลายปการศึกษา	20
มีวัดและประเมินผลโดยใช่แบบทดสอบ	
รวม	100

อภิธานศัพท์

กตัญญูทเวที

ผู้รูดุการะที่ทานทำแล้วและตอบแทน แยกออกเปน 2 ขอ

1) กตัญญู รูดุทาน 2) กตเวที ตอบแทนหรือสนองคุณทาน ความกตัญญูทเวทีว่าโดยขอบเขต แยกได้ เปน 2 ระดับ คือ

2.1 กตัญญูทเวทีต่อบุคคลผู้มีคุณความดีหรืออุปการะต่อตนเปนส่วนตัว

2.2 กตัญญูทเวทีต่อบุคคลผู้ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์หรือมีคุณความดี เกื้อกูลแกสวรวรรณ **กตัญญูทเวที**

ออาจารย์ / โรงเรียน

ในฐานะที่เป็นศิษย์ พึงแสดงความเคารพนับถือออาจารย์ ผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องขวา ดังนี้

1. ลูกตอรับ แสดงความเคารพ 2. เขาไปหา เพื่อบำรุง รับไซ่ ปรีกษา ซักถาม รับคำแนะนำ เปนตน 3. ฟงดวยดี ฟงเปน รูดุฟง ใให้เกิดปัญญา 4. ปรมนินบิตี ซวยบริการ 5. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจังถือเปนนิจสำคัญดวยดี

กรรม

การกระทำ หมายถึง การกระทำที่ประกอบดวยเจตนา คือ ทำดวยความจงใจ ประกอบดวยความจงใจหรือจงใจทำดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เช่น ชุดหลุมพรางดักคนหรือสัตว์ในดกลงไปตายเปนกรรม แต่ชุดบ่อน้ำไวกินไวไซ่ สัตวดกลงไปตายเองไมเปนกรรม (แต่ถารูอยูวาบอน้ำที่ตนชุดไวอยู่ในที่ซึ่งคนจะพลัดตกได้จายแล้วปล่อยปลละละเลยมีคนตกลงไปก็ไมพนกรรม) การกระทำที่ดีเรียกวา “กรรมดี” ที่ชั่วเรียกวา “กรรมชั่ว”

กรรม 2

กรรมจำแนกตามคุณภาพ หรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุมี 2 คือ 1) อุกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศล กรรมชั่ว คือ เกิดจากอกุศลมูล 2) กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี คือกรรมที่เกิดจาก กุศลมูล

กรรม 3

กรรมจำแนกตามทวารคือทางที่กรรมมี 3 คือ 1) กายกรรม การกระทำทางกาย 2) วจีกรรม การกระทำทางวาจา 3) มโนกรรม การกระทำทางใจ

กรรม 12

กรรมจำแนกตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไหลผล มี 12 อย่าง คือ

หมวดที่ 1 วาดวยปากกาล คือจำแนกตามเวลาที่ไหลผล ได้แก่ 1) ทัฏฐิธรรมเวทนิยกรรม กรรมที่ไหลผลในปัจจุบัน คือในภพนี้ 2) อุปชเวทนิยกรรม กรรมที่ไหลผลในภาพที่จะไปเกิด คือ ในภพหน้า 3) อปราบปริเวทนิยกรรม กรรมที่ไหลผลในภาพตอ ๆ ไป 4) โหสิกรรม กรรมเล็กไหลผล หมวดที่ 2 วาโดยกิจ คือการไหลผลตามหน้าที่ ได้แก่ 5) ชนกรรม กรรมแต่งไหเกิด หรือกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด 6) อุปถัมภกรรม กรรมสนับสนุน คือ เขาสนับสนุนหรือซ้ำเติมตอจาก ชนกรรม 7) อุปพชกรรม กรรมบีบคั้น คือเขามาบีบคั้นผลแห่งชนกรรม และอุปถัมภกรรมนั้นไหแปรเปลี่ยนทุเลาเบาลงหรือสิ้นเขา 8) อุปฆาตกรรม กรรมตัดรอน คือ กรรมแรงฝายตริงขามที่เขาตัดรอนไหลผลของกรรมสองอย่างนั้นขาดหรือหยุดไปทีเดียว

หมวดที่ 3 วาโดยปานทานปริยาย คือจำแนกตามลำดับความแรงในการไหลผล ไตแก 9) ครุกรรม กรรมหนัก ไหผลก่อน 10) พหุกรรม หรือ อาจิณกรรม กรรมที่ทำมากหรือกรรมชินไหลรองลงมา 11) อาสันนกรรม กรรมจวนเจียน หรือกรรมใกล้ตาย ถ้าไม่มีสองขอก่อนก็จะไหลผลก่อนอื่น 12) กัตตตากรม หรือ กัตตตาวาปนกรรม กรรมสักวาทำ คือเจตนาอ่อน หรือมิใช่เจตนาอย่างนั้น ไหลผลต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นจะไหล

กรรมฐาน

ที่ตั้งแห่งการงาน อารมณเปนที่ตั้งแห่งการงานของใจ อุบายทางใจ วิธีฝกอบรมจิต มี 2 ประเภท คือ 1) สมถกรรมฐาน คือ อุบายสงบใจ 2) วิปัสสนากรรมฐาน อุบายเรื่องปัญญา

กุลจิรัฏฐธรรม 4

ธรรมสำหรับดำรงความมั่นคงของตระกูลให้ง่ยืน เหตุที่ทำให้ตระกูลมั่งคั่งตั้งอยู่ไดนาน 1) ินัญรุกเวสนา คือ ของหายของหมด รุจักหามาไว 2) ชินณปฏิสังขรณา คือ ของเกาของชำรุด รุจักบูรณะซ่อมแซม 3) ปริमितปานโกชนา คือ รุจักประมาณในการกินการใช 4) อธิปัจจสีลวันตสถาปนา คือ ตั้งผู้มีศีลธรรมเปนพ้อบ้านแมเรือน

กุศล

บุญ ความดี ฉลาด สิ่งที่ดี กรรมดี

กุศลกรรม

กรรมดี กรรมที่เปนกุศล การกระทำที่ดีคือเกิดจากกุศลมูล

กุศลกรรมบถ 10

ทางแห่งกรรมดี ทางทำดี กรรมดีอันเปนทางนำไปสู่สุคติมี 10 อย่าง ไตแก

ก. กายกรรม 3 (ทางกาย) 1. ปาณาติปาตา เวรมณี เวนจากการทำลายชีวิต 2. อทินนาทานา เวรมณี เวนจากถือเอาของที่เขามิไดไห 3. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เวนจากประพฤติผิดในกาม

ข. วจิกรรม 4 (ทางวาจา) ไตแก 4. มุสาวาทา เวรมณี เวนจากพูดเท็จ 5. ปสุณายวาจา เวรมณี เวนจากพูดสอเสียด 6. ผรุสสาย วาจา เวรมณี เวนจากพูดคำหยาบ 7. สัมผัปปลาปา เวรมณี เวนจากพูดเพอเจอ

ค. มโนกรรม 3 (ทางใจ) 8. อนภิชมา ไมโลกคอยจอยากไดของเขา 9. อพยาบาท ไมคิดร้ายเบียดเบียนเขา 10. สัมมาทิฎฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม

กุศลมูล

รากเหงาของกุศล ตนเหตุของกุศล ตนเหตุของความดี 3 อย่าง 1. อโลภะ ไมโลภ (จาคะ) 2. อโทสะ ไมคิดประทุษร้าย (เมตตา) 3. อโมหะ ไมหลง (ปัญญา)

กุศลวิตก

ความตรึกที่เปนกุศล ความนึกคิดที่ดีงาม 3 คือ 1. เนกขัมมวิตก ความตรึกปลอดจากกาม 2. อพยาบาทวิตก ความตรึกปลอดจากพยาบาท 3. อวิหีสาวิตก ความตรึกปลอดจากการเบียดเบียน

โกศล 3

ความฉลาด ความเชี่ยวชาญ มี 3 อย่าง 1. आयโกศล คือ ความฉลาดในความเจริญ รอบรูทางเจริญและเหตุของความเจริญ 2. อปายโกศล คือ ความฉลาดในความเสื่อม รอบรูทางเสื่อมและเหตุของความเสื่อม 3. อุปายโกศล คือ ความฉลาดในอุบาย รอบรูวิธีแกไขเหตุการณ์และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ ทั้งในการป้องกันความเสื่อม และในการสร้างความสำเร็จ

ขันธ

กอง พวก หมวด หมู ลำตัว หมวดหนึ่ง ๆ ของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหมดที่แบ่งออกเป็นหากอง ไตแก รูป
ขันธ คือ กองรูป เวทนาขันธ คือ กองเวทนา สัญญาขันธ คือ กองสัญญา สังขารขันธ คือ กองสังขาร วิญญาณ
ขันธ คือ กองวิญญาณ เรียกรวมว่า เบญจขันธ

การวธธรรม 6

ธรรม คือ ความเคารพ การถือเป็สิ่งสำคัญที่จะพึงใส่ใจและปฏิบัติด้วย ความเอื้อเฟื้อ หรือด้วยความหนักแน
นจริงจ้งมี 6 ประการ คือ 1. สัตถุคารวตา ความเคารพในพระศาสดา หรือพุทธคารวตา ความเคารพในพระ
พุทธเจ้า 2. ัมมคารวตา ความเคารพในพระธรรม 3. สังฆคารวตา ความเคารพในพระสงฆ 4. ลิกขาคารวตา
ความเคารพในการศึกษา 5. อัปมาทคารวตา ความเคารพในความไม่ประมาท 6. ปฏิสันถารคารวตา ความ
เคารพในการปฏิสันถาร

คิหิสุข (กามโภคิสุข 4)

สุขของคฤหัสถ์ สุขของชาวบาน สุขที่ชาวบานควรพยายามเข้าถึงให้ไตสม่าเสมอ สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือน
ควรมี 4 ประการ 1. อัถติสุข สุขเกิดจากความมีทรัพย์ 2. โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ 3. อนณสุข สุข
เกิดจากความไม่เป็หนี้ 4. อนวัชชสุข สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ (ไม่บกพรองเสียหายทั้งทางกาย
วาจา และใจ)

ฆราวาสธรรม 4

ธรรมสำหรับฆราวาส ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ 4 ประการ ไตแก 1. สัจจะ
คือ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย จริงใจ พุดจริง ทำจริง 2. ทมะ คือ การฝกฝน การขมใจ ฝกนิสัย ปรับตัว รูจัก
ควบคุมจิตใจ ฝกหัด ตัดนิสัย แกไขขอบกพรอง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3. ขันติ คือ ความ
อดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เขมแข็ง ทนทาน ไมหวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไมท
อดอย 4. จาคะ คือ เสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์สวนตนไต ใจกว้าง พรอมที่จะ
รับฟังความทุกข ความคิดเห็นและความต้องการของผู้อื่น พรอมที่จะรวมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไมคับ
แคบเห็นแก่ตัวหรือ เอาแต่ใจตัว

จิต

ธรรมชาติที่รูอารมณ์ สภาพที่นึกคิด ความคิด ใจ ตามหลักฝ่ายอภิธรรม จำแนกจิตเป็ 89 แแบโดยชาติเป็ขอ
กุศลจิต 12 กุศลจิต 21 วิปากจิต 36 และกิริยาจิต 8

เจตสิก

ธรรมที่ประกอบกับจิต อาการหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ศรัทธา
เมตตา สติ ปัญญาเป็ตน มี 52 อย่าง จัดเป็อัญญสมานาเจตสิก 13 อกุศลเจตสิก 14 โสภณเจตสิก 25

ฉันทะ

1. ความพอใจ ความชอบใจ ความยินดี ความต้องการ ความรักใคร่ในสิ่งนั้น ๆ 2. ความยินยอม ความยอมให้ที่
ประชุมทำกิจนั้น ๆ ในเมื่อตนมีไตรวมอยู่ด้วย เป็ธรรมเนียมของภิกษุที่อยู่ในวัดซึ่งมีสิมารวมกัน มีสิทธิที่จะเข

าประชุมทำกิจของสงฆ เว้นแต่ภิกษุที่นั้นอาพาธ จะเขารวมประชุมด้วยไม่ได้ ก็มอบฉันท์คือ แสดงความยินยอมให้สงฆทำกิจนั้น ๆ ได้

ฌาน

การเพ่ง การเพ่งพินิจด้วยจิตที่เป้นสมาธิแนวนั้น มี 2 ประเภท คือ 1. รูปฌาน 2. อรูปฌาน

ฌานสมบัติ

การบรรลุฌาน การเข้าฌาน

คุณธรรม

ธรรมที่เป้นหนทางแห่งความสำเร็จ คือ ขอบปฏิบัติที่เป้นจุดประตูดุชยอันเป้นออกไปสู่ความสุข ความเจริญก้าวหน้าแห่งชีวิต 6 ประการ คือ 1. อาโรคยะ คือ รักษาสุขภาพดี มีไหมโรคทั้งจิต และกาย 2. ศีล คือ มีระเบียบวินัย ไม่ก่อเวรภัยแก่สังคม 3. พุทธามัตติ คือ ไตคนดีเป้นแบบอย่าง ศึกษาเยี่ยงนิยมแบบอย่างของมหาบุรุษพุทธชน 4. สุตะ คือ ตั้งเรียนรูโหจริง เล่าเรียนคนควาใหญ่เชี่ยวชาญใฝ่สดับเหตุการณ์ใหญ่เทาทัน 5. ธรรมานุวัติ คือ ทำแต่สิ่งที่ถูกตองดีงาม ดำรงมั่นในสุจริต ทั้งชีวิตและงานดำเนินตามธรรม 6. อสันทา คือ มีความขยันหมั่นเพียร มีกำลังใจแข็งแกร่ง ไม่ท้อแท้เฉื่อยชา เพียรก้าวหน้าเรื่อยไป

ตัณหา (1)

ความทะยานอยาก ความดิ้นรน ความปรารถนา ความแสหา มี 3 คือ 1. กามตัณหา ความทะยานอยากในกามอยากได้อารมณ์อันน่ารักนาใคร 2. ภวตัณหา ความทะยานอยากในภพ อยากเป้นนั่นเป้นนี้ 3. วิภวตัณหา ความทะยานอยากในวิภพ อยากไม่เป้นนั่นไม่เป้นนี้ อยากพรากพดับสูญไปเสีย

ตัณหา (2)

ธิดามารนางหนึ่งใน 3 นาง ที่อาสาพระยามารผู้เป้นบิดา เขาไปประโลมพระพุทเจาด้วยอาการต่าง ๆ ในสมัยที่พระองค์ประทับอยู่ที่ตณอชปาลนิโครธ ภายหลังตรัสรู้ใหม่ ๆ (อีก 2 นางคือ อรดีกับราคา)

ไตรลักษณ์

ลักษณะสาม คือ ความไม่เที่ยง ความเป้นทุกข ความไม่ใชตัวตน 1. อนิจจตา (ความเป้นของไม่เที่ยง) 2. ทุกขตา (ความเป้นทุกข) 3. อนัตตา (ความเป้นของไม่ใช่ตน)

ไตรสิกขา

สิกขาสาม ขอบปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 อย่าง คือ 1. อธิศีลสิกขา หมายถึง สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง 2. อธิจิตตสิกขา หมายถึง สิกขา คือ จิตอันยิ่ง 3. อธิปัญญาสิกขา หมายถึง สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง เรียกกันง่าย ๆ ว่า ศีลสมาธิ ปัญญา

ทศพิธราชธรรม

10 ธรรม สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน คุณสมบัติของนักปกครองที่ดี สามารถปกครองแผ่นดินโดยธรรม และยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชน จนเกิดความชื่นชมยินดี มี 10 ประการ คือ 1. ทาน การให้ทรัพย์สินสิ่งของ 2. ศีล ประพฤติดีงาม 3. ปริจจาคะ ความเสียสละ 4. อาชวะ ความซื่อตรง 5. มัทวะ ความอ่อนโยน 6. ตบะ ความทรงเดช เภากิเลสตัณหา ไม่หมกมุ่นในความสุขสำราญ 7. อักโกธะความไม่กริ้วโกรธ 8. อวิหิงสา ความไม่ข่มเหงเบียดเบียน 9. ขันติ ความอดทนเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย 10. อวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรม

ทิฏฐัมมิกัตถสังวัตตนิกรธรรม

4 ธรรมที่เบนไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน คือ ประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา เช่น ทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น มี 4 ประการ คือ 1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น 2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา 3. กัลยาณมิตตตา ความมีเพื่อนเป็นคนดี 4. สมชีวิตา การเลี้ยงชีพตามสมควร แก่กำลังทรัพย์ที่หาได้

ทุกข์ 1

สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก สภาพที่คงทนอยู่ไม่ได้ เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดขึ้นและดับสลาย เนื่องจากต้องไปตามเหตุปัจจัยที่ไม่ขึ้นต่อตัวมันเอง 2. สภาพที่ทนได้ยาก ความรู้สึกไม่สบาย ไตแก ทุกขเวทนา

ทุกกริยา

กิริยาที่ทำโดยยาก การทำความเพียรอันยากที่ใคร ๆ จะทำได้ เช่น การบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุนิพพานพิเศษ ด้วยวิธีทรมาณตนต่าง ๆ เช่น กลั่นลมอัสสาสะ (ลมหายใจเขา) ปัสสาสะ (ลมหายใจออก) และอดอาหาร เป็นต้น

ทุจจริต 3

ความประพฤติไม่ดี ประพฤติชั่ว 3 ทาง ไตแก 1. กายทุจจริต ประพฤติชั่วทางกาย 2. วจีทุจจริต ประพฤติชั่วทางวาจา 3. มโนทุจจริต ประพฤติชั่วทางใจ

เทวทูต 4

ทูตของยมเทพ สื่อแจ้งข่าวของมฤตยู สัญญาณที่เตือนให้ระลึกถึงคติธรรมตาของชีวิต มี 4 หมายความว่า ไตแก คนแก คนเจ็บ คนตาย และสมณะ 3 อย่างแรกเรียกเทวทูต สอนสมณะเรียกรวมเป็นเทวทูตไปโดยปริยายเพราะมาในหมวดเดียวกัน แต่ในบาลีทานเรียกวานิมิต 4 ไม่ได้เรียกเทวทูต

ธาตุ 4

สิ่งที่ทรงภาวะของมันอยู่เองตามธรรมชาติของเหตุปัจจัย ไตแก 1. ปฐวีธาตุ หมายถึง สภาวะที่แผ่ไปหรือกินเนื้อที่ เรียกชื่อสามัญว่า ธาตุเขมแข็งหรือธาตุดิน 2. อาโปธาตุ หมายถึง สภาวะที่เอิบอาบดูดซึม เรียกสามัญว่า ธาตุเหลว หรือธาตุน้ำ 3. เตโชธาตุ หมายถึง สภาวะที่ทำให้ร้อน เรียกสามัญว่า ธาตุไฟ 4. วาโยธาตุ หมายถึง สภาวะที่ทำให้เคลื่อนไหว เรียกสามัญว่า ธาตุลม

นาม

ธรรมที่รู้จักกันด้วยชื่อ กำหนดรูด้วยใจเป็นเรื่องของจิตใจ สิ่งที่ไม่รูรูปร่าง ไม่มีรูปแต่นอมมาเป็นอารมณ์ของจิตใจ

นิยาม 5

กำหนดอันแน่นอน ความแน่นอนมีระเบียบแน่นอนของธรรมชาติ กฎธรรมชาติ 1. อุตุนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับอุณหภูมิ หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะ ดิน น้ำ อากาศ และฤดูกาล อันเป็นสิ่งแวดล้อมสำหรับมนุษย์) 2. พีชนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ มีพันธุกรรม เป็นต้น) 3. จิตตนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต) 4. กรรมนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการไหลผลของการกระทำ) 5. ธรรมนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เบียดเบียนกันแห่งสิ่งทั้งหลาย)

นิเวศ 5

สิ่งที่กั้นจิตไม่ไหวหาหนานในคุณธรรม ธรรมที่กั้นจิตไม่ไหวบรรลुकุณความดี อกุศลธรรมที่ทำจิตให้เศร้าหมองและ
ทำปัญญาให้ออนกำลั้ง 1. กามฉันทะ (ความพอใจในกาม ความต้องการกามคุณ) 2. พยาบาท (ความคิดร้าย
ความขัดเคืองแค้นใจ) 3. ถีนมิทธะ (ความหดหู่และเซื่องซึม) 4. อุทธัจจกุกกุกจะ (ความฟุ้งซ่านและรอนใจ ความ
กระวนกระวายกลุ่มกัณฑ์) 5. วิจิกิจฉา (ความลังเลสงสัย)

นิโรธ

ความดับทุกข์ คือดับตัณหาได้สิ้นเชิง ภาวะปลอดทุกข์ เพราะไม่มีทุกข์ที่จะเกิดขึ้นได้ หมายถึง พระนิพพาน

บารมี

คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยิ่งยวด เพื่อบรรลुकุณความดีอันสูงยิ่งมี 10 คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ
สังขะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา

บุญกิริยาวัตร 3

ที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี หลักการทำความดี ทางความดีมี 3 ประการ คือ 1. ทานมัย
คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ 2. ศีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย 3. ภาวน
มัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝกอบรมจิตใจ

บุญกิริยาวัตร 10

ที่ตั้งแห่งการทำบุญ ทางความดี 1. ทานมัย คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ 2. ศีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีล
หรือประพฤติดี 3. ภาวนมัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝกอบรมจิตใจ 4. อปายนมัย คือ ทบุญด
วยการประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน 5. เวยยาวัจฉมัย คือ ทำบุญด้วยการช่วยขวนขวาย รับไซ 6. ปตติทานมัย คือ
ทำบุญด้วยการเฉลี่ยสวณแห่งความดีให้แกผู้อื่น 7. ปตตานุโมทนา มัย คือ ทำบุญด้วยการยินดีในความดีของผู
อื่น 8. ธรรมัสสวนมัย คือ ทำบุญด้วยการฟังธรรม ศึกษาหาความรู้ 9. ธรรมเทศนามัย คือทำบุญด้วยการสั่งสอน
ธรรมให้ความรู้ 10. ทิฏฐุชุกรม คือ ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง

บุพนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา

บุพนิมิต แปลว่า สิ่งที่เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งบงบอกล่วงหน้า พระพุทธองค์ตรัสเปรียบเทียบว่า ก่อนที่ดวงอา
ทิตยจะขึ้น ย่อมมีแสงเงินแสงทองปรากฏให้เห็นก่อนฉันใด ก่อนที่อริยมรรคซึ่งเป้นขอปฏิบัติสำคัญใน
พระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้น ก็มีธรรมบางประการปรากฏขึ้นก่อน เหมือนแสงเงินแสงทองฉันนั้น องค์ประกอบ
ของธรรมดังกล่าว หรือบุพนิมิตแห่งมัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ 1. กัลยาณมิตตตา ความมีกัลยาณมิตร 2. สีส
สัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล มีวินัย มีความเป้นระเบียบในชีวิตของตนและในการอยูรวมในสังคม 3. ฉันทสัมปทา
ถึงพร้อมด้วยฉันทะ พอใจใฝ่รักในปัญญา สังขธรรม ในจริยธรรม ใฝ่รู้ในความจริงและใฝ่ทำความดี 4. อัตต
สัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการที่จะฝกฝน พัฒนาตนเอง เห็นความสำคัญของการที่จะต้องฝกตน 5. ทิฏฐิสั
ปทา ความถึงพร้อมด้วยทิฏฐิ ยึดถือ เชื่อถือในหลักการ และมีความเห็นความเข้าใจพื้นฐานที่มองสิ่งทั้งหลายตาม
เหตุปัจจัย 6. อัปมาทสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของ
กาลเวลา เห็นความเปลี่ยนแปลงเป้นสิ่งกระตุ้นเตือนให้เร่งรัดการคนหาให้เขาถึงความจริงหรือในการใช้ชีวิตที่
ดีงามให้สำเร็จ 7. โยนิโสมนสิการ รู้จัดคิดพิจารณา มองสิ่งทั้งหลายให้ไ้ความรู้และได้ประโยชน์ที่จะเอามาใช้
พัฒนาตนเองยิ่ง ๆ ขึ้นไป

เบญจธรรม

ธรรม 5 ประการ ความดี 5 อย่าง ที่ควรประพฤติคู่กันไปกับการรักษาเบญจศีลตามลำดับขอ ดังนี้ 1. เมตตา
กรุณา 2. สัมมาอาชีวะ 3. กามสังวร (สำรวมในกาม) 4. สัจจะ 5. สติสัมปชัญญะ

เบญจศีล

ศีล 5 เวณฆาสัตว เวณลักทรัพย์ เวณประพฤตินิन्दในกาม เวณพูดปด เวณของเมา

ปฐมเทศนา

เทศนาครั้งแรก หมายถึง ฉัมมจักรกัปปวัตตสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์ในวันขึ้น 15 ค่ำ
เดือน 8 หลังจากวันตรัสรู้สองเดือน ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี

ปฏิจสมุปบาท

สภาพอาศัยปัจจัยเกิดขึ้น การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงมีขึ้น การที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยต่อเนื่องกันมา
ปริยัติ

พุทธพจน์อันจะพึงเลาเรียน สิ่งที่ควรเลาเรียน การเลาเรียนพระธรรมวินัย

ปธาน 4

ความเพียร 4 อย่าง ได้แก่ 1. สังวรปธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น (ยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด
ไม่ให้เกิดขึ้น) 2. ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว 3. ภาวนापธาน คือ เพียรเจริญ หรือทำกุศล
ธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น 4. อนุรักษนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ไห้เสื่อมไปและทำให้
เพิ่มไ้พญูลย

ปปัญจธรรม 3

กิเลสเครื่องเนิ่นชา กิเลสที่เป็นตัวการทำให้คิดปรุงแต่งยึดถือถือพิศดาร ทำให้เขาหางออกไปจากความเป็นจริง
าย ๆ เปดเผย กอไห้เกิดปัญหาตาง ๆ และขัดขวางไม่ไห้เขาถึงความจริง หรือทำให้ ไม่อาจแกปัญหาอย่างถูก
ทางตรงไปตรงมา มี 3 อย่าง คือ 1. ตัณหา (ความทะยานอยาก ความปรารถนาที่จะบำรุงบำเรอ ประนเปรอดตน
ความอยากโดยอยากเอา) 2. ทิฏฐิ (ความคิดเห็น ความเชื่อถือ ถักถิ ทฤษฎี อุดมการณ์ตาง ๆ ที่ยึดถือไวโดยงมงาย
หรือโดยอาการเชิดชูวาทานนี้เท่านั้นจริงอยอื่นทั้งที่นั่น เป็นตน ทำให้ปดตัวแคบ ไม่ยอมรับฟังใคร ตัด
โอกาสที่จะเจริญปัญญา หรือคิดเตลิดไปขางเดียว ตลอดจนเปนเหตุแห่งการเบียดเบียนบีบคั้นผู้อื่นที่ไม่ถ้อย่าง
ตน ความยึดติดในทฤษฎี ฯลฯ คือความคิดเห็นเปนความจริง) 3. มานะ (ความถือตัว ความสำคัญตนวาเปนนั้น
เปนนี้ ถ้อยสูง ถ้อยต่ำ ยิ่งใหญ่ เทาเทียมหรือดอยกวาผู้อื่น ความอยากเด่นอยากยกชูตนไ้ยิ่งใหญ)

ปฏิเวธ

เขาใจตลอด แหงตลอด ตรัสรู้ รุทะลุปรุโปร่ง ลุลงดวยการปฏิบัติ

ปฏิเวธสังคหกรรม

สังคหกรรม คือ ผลอันจะพึงเขาถึงหรือบรรลุดวยการปฏิบัติใดแก มรรค ผล และนิพพานปัญญา 3 ความรอบรู้ เข
าใจ รุซึ่ง มี 3 อย่าง คือ 1. สุตมยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การสดับการเลาเรื่อง) 2. จินตามนปัญญา (ปัญญาเกิด
แต่การคิด การพิจารณาหาเหตุผล) 3. ภาวนามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การฝกอบรมลงมือปฏิบัติ)

ปัญญาวุฒิสธรรม

ธรรมเป็นเครื่องเจริญปัญญา คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญองกามแห่งปัญญา 1. สัมปยุตสังเสวะ คบหา สัตบุรุษ เสวนาทานผู้ทรง 2. สัทธัมมัสสวนะ ฟังสัทธรรม เอาใจใส่ เล่าเรียนหาความจริง 3. โยนิโสมนสิการ ทำในใจโดยแยบคาย คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี 4. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลัก คือ ไทสอดคลองพอดี ขอบเขตความหมาย และวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่น ๆ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตรึตรองเห็น แลวไปใช้ปฏิบัติใหญ่ถูกต้องตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น ๆ

ปาปณิกธรรม 3

หลักพoca องคคุณของพocaมี 3 อย่าง คือ 1. จักขุมา ตาดี (รู้จักสินค้า) ดูของเปน สามารถคำนวณราคา กะทุน เก็งกำไร แมนยำ 2. วิรูโร จัดเจนธุรกิจ (รู้แหล่งซื้อขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า) 3. นิสยสัมปนโน พรอมด้วยแหล่งทุนอาศัย (เปนที่ เชื่อถือไว้วางใจในหมูแหล่งทุนใหญ่ ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย ๆ)

ผัสสะ หรือ สัมผัส

การถูกต้อง การกระทบ ความประจวบกันแห่งอายตนะภายใน อายตนะภายนอก และวิญญาณ มี 6 คือ 1. จักขุสัมผัส (ความกระทบทางตา คือ ตา + รูป + จักขุ - วิญญาณ) 2. โสตสัมผัส (ความกระทบทางหู คือ หู + เสียง + โสตวิญญาณ) 3. ฆานสัมผัส (ความกระทบทางจมูก คือ จมูก + กลิ่น + ฆานวิญญาณ) 4. ชิวหาสัมผัส (ความกระทบทางลิ้น คือ ลิ้น + รส + ชิวหาวิญญาณ) 5. กายสัมผัส (ความกระทบทางกาย คือ กาย + โผฏฐัพพะ + กายวิญญาณ) 6. มโนสัมผัส (ความกระทบทางใจ คือ ใจ + ธรรมารมณ + มโนวิญญาณ)

ผู้วิเศษ

หมายถึง ผู้สำเร็จ ผู้มีวิทยากร

พระธรรม

คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ

พระอนุพุทธะ

ผู้ตรัสรู้ตาม คือ ตรัสรู้ด้วยไตสดับเลาเรียนและปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน

พระปัจเจกพุทธะ

พระพุทธเจ้าประเภทหนึ่ง ซึ่งตรัสรู้เฉพาะตัว มีไตสั่งสอนผู้อื่น

พระพุทธานุคุณ 9

คุณของพระพุทธเจ้า 9 ประการ ไตแก อรหํ เปนผู้ไกลจากกิเลส 2. สมมาสัมพุทโธ เปนผู้ตรัสรู้ชอบไตโดยพระองค์เอง 3. วิชชาจรณสมปนโน เปนผู้ถึงพรอมด้วยวิชาและ จรณะ 4. สุกโต เปนผู้เสด็จไปแลวดวยดี 5. โลกาวิทู เปนผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง 6. อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ เปนผู้สามารถฝกบุรุษที่สมควรฝกไตอย่างไม่มีไคร ยิ่งกว่า 7. สตถา เทวมนุสสานํ เปนครูสอนเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย 8. พุทโธ เปนผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน 9. ภควา เปนผู้มีโชค มีความเจริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์

พระพุทธเจ้า

ผู้ตรัสรู้โดยชอบแลวดสอนผู้อื่นใหญ่ตาม ทานผู้รู้ดี รุชอบดวยตนเองก่อนแลวด สอนประชุมชนให้ประพฤติชอบดวยกาย วาจา ใจ

พระภิกษุ

ชายผู้ได้อุปสมบทแล้ว ชายที่บวชเป็นพระ พระผู้ชาย แปลตามรูปศัพท์ว่า ผู้ขอหรือผู้มองเห็นภัยในสังขารหรือผู้ทำลายกิเลส คูบริษัท 4 สหธรรมิก บรรพชิต อุปสัมบัน ภิกษุสาวกประเภท ไตแก พระอัญญาโกณฑัญญะ

พระรัตนตรัย

รัตนะ 3 แกวอันประเสริฐ หรือสิ่งล้ำค่า 3 ประการ หลักที่เคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน 3 อย่าง คือ 1 พระพุทธเจ้า (พระผู้ตรัสรู้เอง และสอนใหญ่ผู้อื่นรู้ตาม) 2.พระธรรม (คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ) 3. พระสงฆ์ (หมู่สาวกปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า)

พระสงฆ์

หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หมายถึง ท่านผู้ตรัสรู้เอง และสอนผู้อื่นใหญ่ตาม

พระอนุพุทธะ

หมายถึง ผู้ตรัสรู้ตาม คือ ตรัสรู้ด้วยโตระดับเลาเรียนและปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอน ไตแก พระอรหันตสาวกทั้งหลาย

พระอริยบุคคล

หมายถึง บุคคลผู้เป็นอริยะ ท่านผู้บรรลุธรรมวิเศษ มีโสดาปัตติผล เป็นต้น มี 4 คือ

1. พระโสดาบัน
2. พระสกทาคามี (หรือสกิทาคามี)
3. พระอนาคามี
4. พระอรหันต

แบ่งพิสดารเป็น 8 คือ

พระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผลค 1

พระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีผลค 1

พระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีผลค 1

พระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผลค 1

พราหมณ์

หมายถึง คนวรรณะหนึ่งใน 4 วรรณะ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ; พราหมณ์เป็นวรรณะนักบวช และเป็นเจ้าพิธี ถือตนว่าเป็นวรรณะสูงสุด เกิดจากปากพระพรหม

พละ 4

กำลัง พละ 4 คือ ธรรมอันเป็นพลังทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่ต้องหวาดหวั่นภัยต่าง ๆ ไตแก 1. ปัญญาพละ กำลังคือปัญญา 2. วิริยพละ กำลังคือความเพียร 3. อนวัชพละ กำลังคือการกระทำที่ไม่มีโทษ 4. สังคหพละ กำลังการสังเคราะห์ คือ เกื้อกูลอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี

พละ 5 พละ

กำลัง พละ 5 คือ ธรรมอันเป็นกำลัง ซึ่งเป็นเครื่องเกื้อหนุนแกอริยมรรค จัดอยู่ในจำพวก โปธิปกขัยธรรม มี 5 คือ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา

พุทธกิจ 5

พระพุทธร่องทรงบำเพ็ญพุทธกิจ 5 ประการ คือ 1. ปุพฺพณฺเห ปณฺทปาทณฺจ ตอนเช้าเสด็จออกบิณฑบาต เพื่อโปรดสัตว์ โดยการสนทนาธรรมหรือการแสดงหลักธรรมให้เขาใจ 2. สายณฺเห ธมฺมเทศนํ ตอนเย็น แสดงธรรมแก่ประชาชนที่มาเฝ้าบริเวณที่ประทับ 3. ปิโทเส ภิกฺขุโอรุทํ ตอนค่ำ แสดงโอวาทแก่พระสงฆ์ 4. อชฺฌมรตเต เทวปณฺหนํ ตอนเที่ยงคืนทรงตอบปัญหาแก่พวกเทวดา 5. ปจฺจุเสว คเต กาลे ภพฺพาภพฺเพ วิโลกนํ ตอนเช้ามืด จวนสว่าง ทรงตรวจพิจารณาสัตว์โลกว่าผู้ใดมีอุปนิสัยที่จะบรรลุธรรมได้

พุทธคุณ

คุณของพระพุทธเจ้า คือ 1. ปัญญาคุณ (พระคุณ คือ ปัญญา) 2. วิสุทธิคุณ (พระคุณ คือ ความบริสุทธิ์) 3. กรุณาคุณ (พระคุณ คือ พระมหากรุณา)

ภาพ

โลกเป็นที่อยู่ของสัตว์ ภาวะชีวิตของสัตว์ มี 3 คือ 1. กามภพ ภาพของผู้ยังแสวงกามคุณ 2. รูปภพ ภาพของผู้เข้าถึงรูปฌาน 3. อรูปภพ ภาพของผู้เข้าถึงอรูปฌาน

ภavana 4

การเจริญ การทำให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. กายภavana 2. สีลภavana 3. จิตตภavana 4. ปัญญาภavana

ภุมิ 31

1. พื้นเพ พื้น ชั้น ที่ดิน แผนดิน 2. ชั้นแห่งจิต ระดับจิตใจ ระดับชีวิต มี 31 ภุมิ ได้แก่ อบายภุมิ 4 (ภุมิที่ปราศจากความเจริญ) - นiryasa (นรก) - ตีรจฉานโยนิ (กำเนิดตีรจฉาน) - ปตติวิสัย (แดนเปรต) - อสุรกาย (พวกอสูร) กามสุคติภุมิ 7 (กามาวจรภุมิที่เป้นสุคติ ภุมิที่เป้นสุคติ ซึ่งยังเกี่ยวข้องกับกาม) - มนุษย (ชาวมนุษย์) - จาคุมหาราชิกา (สวรรค์ชั้นที่ท้าวมหาราช 4 ปกครอง) - ดาวดึงส์ (แดนแห่งเทพ 33 มีท้าวสักกะเป็นใหญ่) - ยามา (แดนแห่งเทพผู้ปราศจากความทุกข์) - ดุสิต (แดนแห่งผู้เฝ้าด้วยสิริสมบัติของตน) - นิมมานรดี (แดนแห่งเทพผู้นิยมในการเนรมิต) - พรนิมิตตวสวัตตี (แดนแห่งเทพผู้ยังอำนาจใหญ่ไปไปในสมบัติที่ผู้อื่นนิรมิตให้)

โภคอาทิยะ 5

ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์ ในการที่จะมีหรือเหตุผลในการที่จะมีหรือครอบครองโภคทรัพย์ 1. เลี้ยงตัว มารดา บิดา บุตร ภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป้นสุข 2. บำรุงมิตรสหายและรวมกิจกรรมการทำงานให้เป้นสุข 3. ไขป้องกันภัยอันตราย 4. ทำพลี คือ ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ อติถิพลี ตอนรับแขก ปุพฺพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ราชพลี บำรุงราชการ เสียภาษี เทวดาพลี สักการะบำรุงสิ่งที่เชื่อถือ 5. อุปถัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ ผู้ประพฤดิชอบ

มงคล

สิ่งที่ทำให้มีโชคดีตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง ธรรมที่นำมาซึ่งความสุข ความเจริญ มงคล 38 ประการ หรือ เรียกเต็มว่า อุดมมงคล (มงคลอันสูงสุด) 38 ประการ

มิจฉวนนิชชา 5

การคาขายที่ผิดศีลธรรมไม่ชอบธรรม มี 5 ประการ คือ 1. สัตตวนนิชชา คาอาวุธ 2. สัตตวนนิชชา คามนุษย์ 3. มังสวานนิชชา เลี้ยงสัตว์ไวขายเนื้อ 4. มัชชวานนิชชา คาขายน้ำเมา 5. วิสวานนิชชา คาขายยาพิษ

มรรคมืด 8

ขอบปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกเต็มว่า “อริยอัฏฐังคิกมรรค” ได้แก่ 1. สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบ 2. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ 3. สัมมาวาจา เจรจาชอบ 4. สัมมากัมมัณฑะ ทำการชอบ 5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ 6. สัมมาวายามะ เพียรชอบ 7. สัมมาสติ ระลึกชอบ 8. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ

มิจฉัตตะ 10

ภาวะที่ผิด ความเบิ่นสิ่งผิด ได้แก่ 1. มิจฉาทิฏฐิ (เห็นผิด ได้แก่ ความเห็นผิดจากคลองธรรมตามหลักกุศลกรรมบถ และความเห็นที่ไม่นำไปสู่ความพ้นทุกข์) 2. มิจฉาสังกัปปะ (ดำริผิด ได้แก่ ความดำริที่เบิ่นอกุศลทั้งหลาย ตรงข้ามจากสัมมาสังกัปปะ) 3. มิจฉาวาจา (วาจาผิด ได้แก่ วาจิจจริต 4) 4. มิจฉากัมมัณฑะ (กระทำผิด ได้แก่ กายทุจริต 3) 5. มิจฉาอาชีวะ (เลี้ยงชีพผิด ได้แก่ เลี้ยงชีพในทางทุจริต) 6. มิจฉาวายามะ (พยายามผิด ได้แก่ ความเพียรตรงข้ามกับสัมมาวายามะ) 7. มิจฉาสติ (ระลึกผิด ได้แก่ ความระลึกถึงเรื่องราวที่ล่วงแล้ว เช่น ระลึกถึงการไต่ทุกข์ การโดยศ เบนตน ในทางอกุศล อันจัดเป็นสติเทียม) เบนเหตุชักนำใจให้เกิดกิเลส มีโลภะ มานะ อสสา มัจฉริยะ เบนตน 8. มิจฉาสมาธิ (ตั้งใจผิด ได้แก่ ตั้งจิตเพ่งเล็ง จดจอบอกใจแน่วแนในกาม รากะพยาบาท เบนตน หรือเจริญสมาธิแล้ว หลงเพลิน ติดหมกมุ่น ตลอดจนนำไปใช้ผิดทาง ไม่เบนไปเพื่อญาณทัสสนะ และความหลุดพ้น) 9. มิจฉาญาณ (รูผิด ได้แก่ ความหลงผิดที่แสดงออกในการคิดอุบายทำความชั่วและในการพิจารณาทบทวน ว่าความชั่วนั้น ๆ ตนกระทำโดยดีแล้ว เบนตน) 10. มิจฉาวิมุตติ (พ้นผิด ได้แก่ ยังไม่ถึงวิมุตติ สำคัญวาทถึงวิมุตติ หรือสำคัญผิดในสิ่งที่มีไขวิมุตติ)

มิตรปฏิรูป

คนเทียมมิตร มิตรเทียม มีไขมิตรแท้ มี 4 พวก ได้แก่

1. คนปอกลอก มีลักษณะ 4 คือ 1.1 คิดเอาได้ฝ่ายเดียว 1.2 ยอมเสียแต่นอย โดยหวังจะเอาไ้มาก 1.3 ตัวเองมีภัย จึงมาทำกิจของเพื่อน 1.4 คบเพื่อนเพราะ เห็นแก่ประโยชน์ของตน
2. คนตีแต่พูด มีลักษณะ 4 คือ 2.1 ตีแต่ยกเรื่องที่ผ่านมาแล้วมาปราศรัย 2.2 ตีแต่ อ้างสิ่งที่ยังมีดี แต่อ้างสิ่งที่ยังไม่มีมาปราศรัย 2.3 สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไร้ประโยชน์ 2.4 เมื่อเพื่อนมีกิจอาจแต่เหตุขัดข้อง
3. คนหัวประจบมีลักษณะ 4 คือ 3.1 จะทำชั่วก็คล้อยตาม 3.2 จะทำดีก็คล้อยตาม 3.3 ตอหนาสรรเสริญ 3.4 ลับหลังนินทา
4. คนชวนฉิบหายมีลักษณะ 4 คือ 4.1 คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา 4.2 คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน 4.3 คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการเลิน 4.4 คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน

มิตรน้ำใจ

1. เพื่อนมีทุกข์พลอยทุกข์ด้วย 2. เพื่อนมีสุขพลอยดีใจ 3. เขาตีเตียนเพื่อน ช่วยยับยั้ง แก้ไขให้ 4. เขาสรรเสริญเพื่อน ช่วยพูดเสริมสนับสนุน (พ.ศ. หน้า 234)

รูป 1

สิ่งที่ต้องสลายไปเพราะปัจจัยต่าง ๆ อันขัดแย้ง สิ่งที่เป็รูปร่างพร้อมทั้งลักษณะอาการของมัน สนวนร่างกาย จำแนกเป็น 28 คือ มหาภูตรูป หรือธาตุ 4 และอุปาทายรูป 2. อารมณที่รู้ได้ด้วยจักขุ สิ่งที่ปรากฏแก่ตา ขอ 1 ในอารมณ 6 หรืออายตนะภายนอก 3. ลักษณะนามไขเรียกพระภิกษุ สามเณร เช่น ภิกษุรูปหนึ่ง

วัฏฏะ 3 หรือ ไตรวัฏฏ

การรวนเวียน การเวียนเกิด เวียนตาย การเวียนวายตายเกิด ความเวียนเกิด หรือรวนเวียนควยอำนาจกิเลส กรรม และวิบาก เช่น กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้วยอมได้ผลของกรรม เมื่อได้รับผลของกรรมแล้ว กิเลสก็เกิดอีกแล้ว ทำกรรมแล้วเสวยผลกรรมหมุนเวียนต่อไป

วาสนา

อาการกายวาจา ที่เป็นลักษณะพิเศษของบุคคล ซึ่งเกิดจากกิเลสบางอย่าง และได้สั่งสมอบรมมาเป็นเวลานาน จนเคยชินติดเป็นพื้นประจำตัว แม้จะละกิเลสนั้นได้แล้ว แต่ก็อาจจะละอาการกายวาจาที่เคยชินไม่ได้ เช่น คำพูดติดปาก อาการเดินที่เร็วหรือเดินตามเตี้ยม เป็นต้น ทานขยายความว่า วาสนา ที่เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอภัยกฤต คือ เป็นกลาง ๆ ไม่ได้ไม่ชั่วก็มี ที่เป็นกุศลกับอภัยกฤตนั้นไม่ต้องละ แต่ที่เป็นอกุศลซึ่งควรละละนั้น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่จะเป็นเหตุให้เขาถึงอภัยกับส่วนที่เป็นเหตุให้เกิดอาการแสดงออกทางกาย วาจาแปลก ๆ ต่าง ๆ ส่วนแรก พระอรหันต์ทุกอย่างคละได้ แต่ส่วนหลังพระพุทธานั้นละได้ พระอรหันต์อื่นละไม่ได้ จึงมีคำกล่าววว่าพระพุทธานั้นละกิเลสทั้งหมดได้ พรอมทั้งวาสนา; ในภาษาไทย คำว่าวาสนามีความหมายเพี้ยนไป กลายเป็นอำนาจบุญเก่า หรือกุศลที่ทำให้ได้รับลาภยศ

วิตก

ความตรึก ตรี กายยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ การคิด ความดำริ “ไทยใชวาเป็นหวังกังวล” แบ่งออกเปนกุศลวิตก 3 และอกุศลวิตก 3

วิบัติ 4

ความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งไม่อำนวยแก่การที่กรรมดีจะปรากฏผล แต่กลับเปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล พุดสั้น ๆ วาสนประกอบบกพร่อง เปิดช่องให้กรรมชั่ววิบัติมี 4 คือ 1. คติวิบัติ วิบัติแห่งคติ หรือคติเสีย คือเกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ไม่เกื้อกูล ทางดำเนินชีวิต ถิ่นที่ไม่อำนวย 2. อุปริวิบัติ วิบัติแห่งร่างกาย หรือ รูปร่างเสีย เช่น ร่างกายพิการ อ่อนแอ ไม่สวยงาม กิริยาท่าทางน่าเกลียด ไม่ชวนชมตลอดจนสุขภาพที่ไม่ดี เจ็บป่วย มีโรครุม 3. กาลวิบัติ วิบัติแห่งกาลหรือหรือกาลเสีย คือเกิดอยู่ในยุคสมัยที่บ้านเมืองมีภัยพิบัติไม่สงบเรียบร้อย ผู้ปกครองไม่ดี สังคมเสื่อมจากศีลธรรม มากด้วยการเบียดเบียน ยกย่องคนชั่ว บีบคั้นคนดี ตลอดจนทำอะไรไม่ถูกกาลเวลา ไม่ถูกจังหวะ 4. ปโยควิบัติ วิบัติแห่งการประกอบ หรือกิจการเสีย เช่น ผกไฟในกิจการหรือเรื่องราวที่ผิด ทำการไม่ตรงตามความถนัด ความสามารถ ไขความเพียรไม่ถูกต้อง ทำการครึ่ง ๆ กลาง ๆ เป็นต้น

วิปัสสนาญาณ 9

ญาณในวิปัสสนา ญาณที่นับเขาในวิปัสสนา เป็นความรู้ที่ทำให้เกิดความเห็นแจ้ง เขาใจสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง ได้แก่ 1. อุทัพพยานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันตามเห็นความเกิดและดับของเบญจขันธ์ 2. ภังคานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันตามเห็นความสลาย เมื่อเกิดดับก็ค้ำนึ่งเด็นซัด ในส่วนดับของสังขารทั้งหลาย ตองแตกสลายทั้งหมด 3. ภาตูปภูฐานญาณ คือ ญาณอันมองเห็นสังขาร ปรากฏเป็นของนากแล้ว 4. อาทีนวานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันค้ำนึ่งเห็นโทษของสังขารทั้งหลาย วาเป็นโทษบกพร่องเป็นทุกข 5. นิพพิทานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันค้ำนึ่งเห็นความหนายของสังขาร ไม่เพลินเพลิน ติดใจ 6. มุญจितุกัมยตาญาณ คือ ญาณอันค้ำนึ่งด้วย ใครพนไปเสีย คือ หนายสังขารทั้งหลาย ปรารถนาที่จะพนไปเสีย 7. ปฏิสังขานุปัสสนาญาณ คือ

ญาณอันคำนึงพิจารณาหาทาง เมื่อต้องการจะพ้นไปเสีย เพื่อมองหาอุบายจะปลดเปลื้องออกไป 8. สังขารเปกขานาณ คือ ญาณอันเป็นไปโดยความเป็นกลางต่อสังขาร คือ พิจารณาสังขารไมยินดียินร้ายในสังขารทั้งหลาย 9. สัจจानุโลมิกญาณ หรือ อนุโลมญาณ คือ ญาณอันเป็นไปโดยอนุโลมแก่การหยั่งรู้อริยสัจ แลวแลวมรรคญาณให้สำเร็จความเพียรอริยบุคคลต่อไป

วิมุตติ 5

ความหลุดพ้น ภาวะไรกิเลส และไม่มีทุกข์ มี 5 ประการ คือ 1. วิกขัมภณวิมุตติ ดับโดยขมไว้ คือ ดับกิเลส 2. ตทังควิมุตติ ดับกิเลสด้วยธรรมที่เป็นคู่ปรับธรรมที่ตรงกันข้าม 3. สมุจเฉทวิมุตติ ดับด้วยตัดขาด ดับกิเลสเสร็จสิ้นเด็ดขาด 4. ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ ดับด้วยสงบระงับ โดยอาศัยโลกุตตรมรรคดับกิเลส 5. นิสรณวิมุตติ ดับด้วยสงบระงับ คือ อาศัยโลกุตตรธรรมดับกิเลสเด็ดขาดเสร็จสิ้น

โลกบาลธรรม

ธรรมคุ้มครองโลก ไตแก ปกครองควบคุมใจมนุษย์ไว้ให้อยู่ในความดี มีโทษละเมิดศีลธรรม และให้อยู่กันด้วยความเรียบร้อยสงบสุข ไม่เดือดร้อนสับสนวุ่นวาย มี 2 อย่าง ไตแก 1. หิริ ความอายบาป ละอายใจต่อการทำความชั่ว 2. โอตตปปะ ความกลัวบาปเกรงกลัวต่อความชั่ว และผลของกรรมชั่ว

ฤๅษี

หมายถึง ผู้แสวงหาธรรม ไตแก นักบวชนอกพระศาสนาซึ่งอยู่ในป่า ชีไพร ผู้แต่งคัมภีร์พระเวท

สติปฎิฐาน 4

ที่ตั้งของสติ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายใหญ่เห็นตามความเป็นจริง คือ ตามสิ่ง นั้น ๆ มันเป็นของมันเอง มี 4 ประการ คือ

1. กายานุปัสสนาสติปฎิฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณากายใหญ่เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงกาย ไม่ใช่สัตว์บุคคล ตัวตนเราเขา) ทานจำแนกวิธีปฏิบัติได้หลายอย่าง คือ อานาปานสติ กำหนดลมหายใจ 1 อิริยาบถ กำหนดรูท้นอิริยาบถ 1) สัมปชัญญะ สร้างสัมปชัญญะในการกระทำความเคลื่อนไหวทุกอย่าง 1) ปฏิกุลมณสิการ พิจารณาส่วนประกอบอันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเขาเป็นร่างกายนี้ 1) ธาตุมนสิการ พิจารณาเห็นร่างกายของตน โดยสีกวาเป็นธาตุแต่ละอย่างๆ

2. เวทนานุปัสสนาสติปฎิฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาใหญ่เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงเวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) คือ มีสติรูชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี เฉย ๆ กิติทั้งที่เป็นสามิสและเป็นนิรามิสตามที่ไปอยู่ขณะนั้น ๆ

3. จิตตานุปัสสนาสติปฎิฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต ใหญ่เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) คือ มีสติรูชัดจิตของตนที่มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เศราหมองหรือผองแผว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ ฯลฯ อยางไร ๆ ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้น ๆ

4. อัมมานุปัสสนาสติปฎิฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม ใหญ่เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงธรรม ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนของเรา) คือ มีสติรูชัดธรรมทั้งหลาย ไตแก นิวรรณ 5 ชั้นธ 5 आयตนะ 12 โพชนงค 7 อริยสัจ 4 วาคืออะไร เป็นอย่างไร มีในตนหรือไม่ เกิดขึ้น เจริญบริบูรณ์และดับไคอยางไร เป็นตน ตามที่เป็นจริงของมันอยางนั้น ๆ

สมณะ

หมายถึง ผู้สงบ หมายถึงนักบวชทั่วไป แต่ในพระพุทธศาสนา ทานในในความหมายจำเพาะ หมายถึง ผู้ระดับบาป ไตแก พระอรหันต์บุคคล และผู้ปฏิบัติเพื่อระงับบาป ไตแก ผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็น พระอรหันต์บุคคล

สมบัติ 4

คือ ความเพียบพร้อมสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมสงอำนาจโอกาสให้กรรมดีปรากฏผล และไม่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล มี 4 อย่าง คือ 1. คติสมบัติ สมบัติแห่งคติ ถึงพร้อมด้วยคติ หรือคติให้ คือ เกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศที่เจริญ เหมาะหรือเกื้อกูล ตลอดจนในระยะสั้นคือ ดำเนินชีวิตหรือไปในถิ่นที่ อำนาจ 2. อุบัติสมบัติ สมบัติแห่งร่างกาย ถึงพร้อมด้วยร่างกาย คือมีรูปร่างสวย ร่างกายสง่างาม หนาตาทา ทางดี น่ารัก นานิยมเลื่อมใส สุขภาพดี แข็งแรง 3. กาลสมบัติ สมบัติแห่งกาล ถึงพร้อมด้วยกาลหรือกาลให้ คือ เกิดอยู่ในสมัยที่บ้านเมืองมีความสงบสุข ผู้ปกครองดี ผู้คนมีคุณธรรมยกย่องคนดี ไม่ส่งเสริมคนชั่ว ตลอดจนในระยะเวลานั้น คือ ทำอะไรถูกกาลเวลา ถูกจังหวะ 4. ปโยคสมบัติ สมบัติแห่งการประกอบ ถึงพร้อมด้วยการประกอบกิจ หรือกิจการให้ เช่น ทำเรื่องตรงกับที่เขาต้องการ ทำกิจตรงกับความสามารถ ความสามารถของตน ทำการถึงขนาดถูกหลักครบถ้วน ตามเกณฑ์หรือเต็มอัตรา ไม่ใช่ทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือ เหยาะเหยยะ หรือไม่ถูกเรื่องกัน รู้จักจัดทำ รู้จักดำเนินการ

สมบัติ

ภาวะสงบประณีตซึ่งพึงเข้าถึง; สมบัติมีหลายอย่าง เช่น ฌานสมบัติ ผลสมบัติ อนุปปพวิหารสมบัติ

สติ

ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผลอ การคุมใจได้กับกิจ หรือคุมจิตใจไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง จำการที่จำและคำพูด แมนานใด

สังฆคุณ 9

คุณของพระสงฆ์ 1. พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้ปฏิบัติดี 2. เป็นผู้ปฏิบัติตรง 3. เป็นผู้ปฏิบัติถูก ทาง 4. เป็นผู้ปฏิบัติสมควร 5. เป็นผู้ควรแก่การค้ำับ คือ ควรกับของที่เขานำมาถวาย 6. เป็นผู้ควรแก่การ ต้อนรับ 7. เป็นผู้ควรแก่ทักษิณา ควรแก่ของทำบุญ 8. เป็นผู้ควรแก่การกระทำอัญชลี ควรแก่การกราบไหว้ 9. เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก เป็นแหล่งปลูกฝังและเผยแพร่ความดีที่ยอดเยี่ยมของโลก

สังเวชนียสถาน

สถานที่ตั้งแห่งความสังเวช ที่ทำให้เกิดความสังเวช มี 4 คือ 1. ที่พระพุทธเจ้าประสูติ คือ อุทยานลุมพินี ปัจจุบันเรียกลุมพินีหรือรุมมินเด (Lumbini หรือ Rummidei) 2. ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ ควงโพธิ์ ที่ตำบลพุทธคยา (Buddha Gaya หรือ Bodh – Gaya) 3. ที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา คือป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวง เมืองพาราณสี ปัจจุบันเรียกสารนาถ 4. ที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน คือที่สาละวันทยาน เมืองกุสินารา หรือกุสินคร บัดนี้เรียกกาเซีย (Kasia หรือ Kusinagara)

สันโดษ

ความยินดี ความพอใจ ยินดีด้วยปัจจัย 4 คือ ผาสุก อาหารที่นอนที่นุ่ง และยาตามมีตามได้ ยินดีของของตน การมีความสุข ความพอใจด้วยเครื่องเลี้ยงชีพที่หามาได้ด้วยเพียรพยายามอันชอบธรรมของตน ไม่โลภ ไม่ริษยา ใคร

สันโดษ 3

1. ยถาลาภสันโดษ ยินดีตามที่ได คือ ได้สิ่งใดมาด้วยความเพียรของตน ก็พอใจด้วยสิ่งนั้น ไม่เดือดร้อน เพราะของที่มิได้ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่นไม่ริษยาเขา 2. ยถาพลสันโดษ คือ ยินดีตามกำลัง คือ พอใจเพียงแค่ว่าพอแก่กำลังร่างกาย สุขภาพ และขอบเขตการไขสอยของตน ของที่เกินกำลังก็ไม่หวังแทนเสียโดยไม่เก็บไวให้เสียเปล่า หรือฝนไซให้ปนโทษแก่ตน 3. ยถาสารูปสันโดษ ยินดีตามสมควร คือ พอใจตามที่สมควร คือ พอใจตามที่สมควรแก่ภาวะฐานะแนวทางชีวิต และจุดหมายแห่งการบำเพ็ญกิจของตน เช่น ภิกษุพอใจแต่ของอันเหมาะสมกับสมณภาวะ หรือใดของไซที่ไม่เหมาะสมกับตนแต่จะมีประโยชน์แก่ผู้อื่นก็นำไปมอบให้แก่เขา เป็นต้น

สัทธรรม 3

ธรรมอันดี ธรรมที่แท้ ธรรมของสัตบุรุษ หลักหรือแก่นศาสนา มี 3 ประการ ได้แก่

1. ปริยัติสัทธรรม (สัทธรรมคือคำสั่งสอนอันจะต้องเลาเรียน ได้แก่ พุทธพจน)
2. ปฏิบัติสัทธรรม (สัทธรรมคือสิ่งพึงปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา)
3. ปฏิเวธสัทธรรม (สัทธรรมคือผลอันจะพึงเข้าถึง หรือบรรลุด้วยการปฏิบัติ ได้แก่ มรรค ผล และนิพพาน)

สัพฺปริสธรรม 7

ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี 1. อัมมัญญุตาคือ ความรู้จักเหตุ คือ รู้อุหลักความจริง 2. อตฺถัญญุตาคือ ความรู้จักผล คือรู้อุความมุ่งหมาย 3. อตฺตัญญุตาคือ ความรู้จักตน คือ รูวราเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น 4. มัตตัญญุตาคือ ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี 5. กาลัญญุตาคือ ความรู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม 6. ปริสฺสัญญุตาคือ ความรู้จักบริษัทคือรู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุม 7. ปุคฺคสฺสัญญุตาคือ ความรู้จักบุคคล คือความแตกต่างแห่งบุคคล

สัมปชัญญะ

ความรู้ตัวทั่วพร้อม ความรู้ตระหนัก ความรู้ชัดเขาใจชัด ซึ่งสิ่งนี้ใด มักมากุกับสติ

สาราณียธรรม 6

ธรรมแปดที่ต้งแห่งความไหระลึกถึง ธรรมแปดเหตุไหระลึกถึงกัน หลักการอยู่รวมกัน เรียกอีกอย่างว่า “สาราณียธรรม” 1. เมตตากายกรรม มีเมตตากายกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2. เมตตาวาจากรรม มีเมตตาวาจากรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3. เมตตาคามโนกรรม มีเมตตาคามโนกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง 4. สาธารณโภคี แบ่งปันสิ่งของที่ใดมาไม่หวัง แทน ไขผู้เดียว 5. สีสสามัญญุตาคือ ความประพฤดิรวมกันในขอที่เป้นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา 6. ทิฏฐิสามัญญุตาคือ ความเห็นชอบดีงาม เช่นเดียวกับ หมูคณะ

สุข 2

ความสบาย ความสำราญ มี 2 อย่าง ได้แก่ 1. กายิกสุข สุขทางกาย 2. เจตสิกสุข สุขทางใจ อีกหมวดหนึ่งมี 2 คือ 1. สามีสุข สุขอิงามิส คือ อาศัยกามคุณ 2. นiramิสสุข สุขไม่อิงามิส คือ อิงเนกขัมมะ

ศรัทธา

ความเชื่อ ความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม

ศรัทธา 4

ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล 4 ประการคือ 1. กัมมสัทธา (เชื่อกรรม เชื่อวากรรม มียุจริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งที่รู้ ยอมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่ว ความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่วางเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยยอนวอนหรืออนนคยโชค เป็นต้น 2. วิปากสัทธา (เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่สำเร็จต้องมีผล และผลต้อง มีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี และผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว 3. กัมมัสมกตาสัทธา (ความเชื่อที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากกันไปตามกรรมของตน 4. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตวาทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้อย่างดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นวามนุษย คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้

สงเคราะห์

การช่วยเหลือ การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล

สังคหัตถ์ 4

เรื่องสงเคราะห์กัน คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก ไตแก สังคมแห่งหมู่มสัตว์ได้ ดุจสลักเกาะยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงปรารถ และวิ่งแล่นไปได้มี 4 อย่างคือ 1. ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน 2. ปยวาจา พูดจาน่ารัก นานิยมนับถือ 3. อัถถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ 4. สมานัตตนา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เขาทันได้ เช่น ไม่ถือตัว รวมสุข รวมทุกข์กัน เป็นต้น

สัมมัตตะ

ความเป็นถูก ภาวะที่ถูก มี 10 อย่าง 8 ขอดน ตรงกับองค์ธรรมทั้ง 8 ขอ เพิ่ม 2 ขอตาย คือ 9. สัมมาญาณ รูชอบโตแกผลญาณ และปัจเจกขณญาณ 10. สัมมาวิมุตติ พนชอบโตแก อรหัตตผลวิมุตติ ; เรียกอีกอย่าง อเสขธรรม 10

สุจริต 3

ความประพฤติดี ประพฤติชอบตามคลองธรรม มี 3 คือ 1. กายสุจริต ประพฤติชอบ ทางกาย 2. วจีสสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา 3. มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ (พ.ศ. หน้า 345)หรือ ความละเอียดต่อการทำชั่ว

อกุศลกรรมบถ 10

ทางแห่งอกุศลกรรม ทางความชั่ว กรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์ หรือทุกข์ 1. ปาณาติบาต การทำชีวิตให้ตกลง 2. อทินนาทาน การถือเอาของที่เขามิได้ให้ โดยอาการขโมย ลักทรัพย์ 3. กามเมสุมิฉฉาจาร ความประพฤติผิดทางกาม 4. มุสาวาท การพูดเท็จ 5. ปสุณวาจา วาจาส่อเสียด 6. ผรุสวาจา วาจาหยาบ 7. สัมผัสปลาปะ พูดเพ้อเจ้อ 8. อภิขมา เพ่งเล็งอยากได้ของเขา 9. พยาบาท คิดร้ายผู้อื่น 10. มิจฉาทิฎฐิ เห็นผิดจากคลองธรรม

อกุศลมูล 3

รากเหง้าของอกุศล ต้นตอของความชั่ว มี 3 คือ 1. โลภะ (ความอยากได้) 2. โทสะ (ความคิดประทุษร้าย) 3. โมหะ (ความหลง) 8

อคติ 4

ฐานะอันไม่พึงถึง ทางความประพฤติที่ผิด ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียง มี 4 อย่างคือ 1. ฉันทาคติ (ลำเอียงเพราะชอบ) 2. โทสาคติ (ลำเอียงเพราะชัง) 3. โมหาคติ (ลำเอียงเพราะหลง พลาดผิดเพราะเขลา) 4. ภยาคติ (ลำเอียงเพราะกลัว)

อนัตตา

ไม่ใช่อัตตา ไม่ใช่ตัวตน

อบายมุข

ช่องทางของความเสื่อม เหตุเครื่องฉิบหาย เหตุยอยยับแห่งโรคทรัพย์ ทางแห่งความพินาศ

อบายมุข 4

1. อิตถิธุดตะ (เป็นนักเลงหญิง นักเที่ยวผู้หญิง) 2. สุราธุดตะ (เป็นนักเลงสุรา นักดื่ม) 3. อักขธุดตะ (เป็นการพนัน) 4. ปาปมิตตะ (คบคนชั่ว)

อบายมุข 6

1. ติดสุราและของมีเงินเมา 1.1 ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชั๊ด ๆ 1.2 กอการทะเลาะวิวาท 1.3 เป็นบอเกิดแห่งโรค 1.4 เสียเกียรติ เสียชื่อเสียง 1.5 ทำให้ไม่รู้อาย 1.6 ทอนกำลังปัญญา 2. ชอบเที่ยวกลางคืน มีโทษ 6 อย่างคือ 2.1 ชื่อว่าไม่รักษาตน 2.2 ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย 2.3 ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ 2.4 เป็นที่ระแวงสงสัย 2.5 เปนพาให้เขาใสความหรือขาวลือ 2.6 เปนที่มาของเรื่องเดือดร้อนเปนอันมาก 3. ชอบเที่ยวดูการละเล่น มีโทษ โดยการทำงานเสื่อมเสียเพราะมีใจกังวลคอยคิดจ้อง กับเสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้น ๆ ทั้ง 6 กรณี คือ 3.1 รำที่ไหนไปที่นั้น 3.2 – 3.3 ขับร้อง ดนตรี เสภา เพลงเถิดเทิงที่ไหนไปที่นั้น 4. ติดการพนัน มีโทษ 6 คือ 4.1 เมื่อขณะยอมก่อเวร 4.2 เมื่อแพ้ก็เสียตายทรัพย์ที่เสียไป 4.3 ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชั๊ด ๆ 4.4 เข้าที่ประชุมเขาไม่เชื่อถ้อยคำ 4.5 เปนที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง 4.6 ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคุณครองใหญ่ของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ได้ 5. คบคนชั่ว มีโทษโดยนำใ้กลายเป็นคนชั่วอย่างทีตนคบทั้ง 6 ประเภท คือ ใดเพื่อนทีจะนำใ้กลายเป็น 5.1 นักการพนัน 5.2 นักเลงหญิง 5.3 นักเลงเหลา 5.4 นักลวงของปลอม 5.5 นักหลอกลวง 5.6 นักเลงหัวไม 6. เกียรติการงาน มีโทษโดยทำใ้ยกเหตุต่าง ๆ เป็นขอร่างผิดเพี้ยน ไม่ทำ การงานโรคใหม่ก็ไมเกิด โรคที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป คือ ไหวองไปทั้ง 6 กรณีว่า 6.1– 6.6 หนานัก รอนัก เย็นไปแล้ว ยังเขานัก หิวนัก อิ่มนัก แลวไม่ทำ การงาน

อธิปไตยธรรม 7

ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เปนไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวมี 7 ประการ ใดแก 1. หมั่นประชุมกัน เนื่องนิตย 2. พรอมเพรียงกันประชุม พรอมเพรียงกันเลิกประชุม พรอมเพรียงกันทำกิจกรรมทีพึงทำ 3. ไม่บัญญัติสิ่งทีมิได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) 4. ทานเหลาใดเปนผู้ใหญ่ ควรเคารพนับถือทานเหลานั้น 5. บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ไหวยดีโดยมิถูกขมเหง หรือฉุดครา ขึ้นใจ 6. เคารพสักการบูชา เจตียหรืออนุสาวรีย์ประจำชาติ 7. จัดใ้ความอารักขา คุมครอง ปองกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันตทั้งหลาย (รวมถึงพระภิกษุ ฆูปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบด้วย)

อธิปไตย 3

ความเป็นใหญ่ มี 3 อย่าง คือ 1. อัตตอธิปไตย ความมีตนเป็นใหญ่ ถือตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาตนเป็นประมาณ 2. โลกาธิปไตย ความมีโลกเป็นใหญ่ ถือโลกเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนานิยมของโลกเป็นประมาณ 3. รัจฉานอธิปไตย ความมีธรรมเป็นใหญ่ ถือธรรมเป็นใหญ่, กระทำการด้วยปรารถนาความถูกต้อง เป็นจริง สมควรตามธรรมเป็นประมาณ

อริยสัจ 4

ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ มี 4 คือ

1. ทุกข (ความทุกข์ สภาพที่ทนโดยยาก สภาวะที่บีบคั้น ชัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ไตแก ซาติ ชรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยยอวา อุปาทานชั้น 5 เป็นทุกข์)
2. ทุกขสมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุใหญ่ทุกขเกิด ไตแก ตัณหา 3 คือ กามตัณหา ภวตัณหา และ วิภวตัณหา) กำจัดอวิชชา สำรอกตัณหา สิ้นแล้ว ไม่ถูกยอมน ไม่ติดขัด หลุดพ้น สงบ ปลอดภัย เป็นอิสระ คือ นิพพาน)
3. ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์ ไตแก ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป ภาวะที่เขาถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกยอมน ไม่ติดขัด หลุดพ้น สงบ เป็นอิสระ คือ นิพพาน)
4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ขอปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ไตแก อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง มรรคมีองค์ 8 นี้ สรุปลงใน ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา)

อริยอัฏฐังคิกมรรค

ทางสายกลาง มรรคมีองค์ 8 (ศีล สมาธิ ปัญญา)

อัญญาณเบกขา

เป็นอุเบกขาฝ่ายวิบัติ หมายถึง ความไม่รู้เรื่อง เจยไม่รู้เรื่อง เจยโง่ เจยเมย

อัตตา

ตัวตน อาตมมัน ปุณฺณขณมยิตมมันมองเห็นชั้น 5 อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมดเป็นอัตตา หรือยึดถือว่ามีอัตตาเนื่องด้วยชั้น 5

อตัถะ

เรื่องราว ความหมาย ความมุ่งหมาย ประโยชน์ มี 2 ระดับ คือ 1. ทิฏฐิธัมมิกัตถะ ประโยชน์ในชีวิตนี้หรือประโยชน์ในปัจจุบัน เป็นที่มุ่งหมายกันในโลกลี้ ไตแก ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ รวมถึงการแสวงหาสิ่งเหล่านี้มาโดยทางที่ชอบธรรม 2. สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือประโยชน์ที่ล้ำลึกกว่าที่จะมองเห็นกันเฉพาะหน้า เป็นจุดหมายขั้นสูงขึ้นไป เป็นหลักประกันชีวิตเมื่อละจากโลกลี้ไป 3. ปรมัตถะ ประโยชน์สูงสุด หรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิตเป็นจุดหมายสูงสุดหรือที่หมายขั้นสุดท้าย คือ พระนิพพาน อีกประการหนึ่งหมายถึง 1. อัตตัตถะ ประโยชน์ตน 2. ปรัตถะ ประโยชน์ผู้อื่น 3. อุภยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

อายตนะ

ที่ต่อ เครื่องติดต่อ แคนต่อความรู้ เครื่องรู้ และสิ่งที่ถูกรู้ เช่น ตาเป็นเครื่องรู้ รูปเป็น สิ่งที่รู้ หูเป็นเครื่องรู้ เสียงเป็นสิ่งที่รู้ เป็นต้น จัดเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. อาตนะภายใน 6 อาตนะภายนอก 6
2. อาตนะภายนอก หมายถึง เครื่องต่อภายนอก สิ่งที่ถูกรู้ มี 6 คือ 2.1 รูป คือ รูป 2.2 สัททนะ คือ เสียง 2.3 คันธนะ คือ กลิ่น 2.4 รส คือ รส 2.5 โผฏฐัพพะ คือ สิ่งตอกราย 2.6 ฉัมมะ หมายถึง ธรรมารมย์ คือ อารมณ์ที่เกิดกับใจ หรือสิ่งที่ใจรู้ อารมณ์ 6 ก็เรียก

อาตนะภายใน

เครื่องต่อภายใน เครื่องรับรู้ มี 6 คือ 1. จักขุ คือ ตา 2. โสตะ คือ หู 3. ฆานะ คือ จมูก 4. ชิวหา คือ ลิ้น 5. กาย คือ กาย 6. มโน คือ อินทริย 6 ก็เรียก

อริยวัฑฒิ 5

ความเจริญอย่างประเสริฐ หลักความเจริญของอารยชน มี 5 คือ 1. ศรัทธา ความเชื่อ ความมั่นใจในพระรัตนตรัย ในหลักแห่งความจริง ความดีอันมีเหตุผล 2. ศีล ความประพฤติดี มีวินัย เลี้ยงชีพสุจริต 3. สุตะ การเล่าเรียน สดับฟัง ศึกษาหาความรู้ 4. จาคะ การเผื่อแผ่เสียสละ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจช่วยเหลือ ใจกว้าง พรอมที่จะรับฟังและร่วมมือ ไมค์ับแคบ เอาแต่ตัว 5. ปัญญา ความรอบรู้อุทิศ ธุพิจารณา เขาใจเหตุผล รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

อิทธิบาท 4

คุณเครื่องไห้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ

1. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใ้ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอแล้วปรารถนาจะทำ ไ้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
2. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดอย
3. จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝกใ้ไม่พลอยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย
4. วิมังสา ความไตรตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นไขปัญหาพิจารณา ใครครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบขอยิ่งหยอนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์คนวิธีแก้ไขปรับปรุง ตัวอย่างเช่น ผู้ทำงานทั่ว ๆ ไปอาจจำสั้น ๆ ว่า รักงาน สูงงาน ใส่ใจงาน และทำงานด้วยปัญญา

อุบาสกธรรม 7

ธรรมที่นำไปเพื่อความเจริญของอุบาสก 1. ไม้ขาดการเยี่ยมเยือนพบปะพระภิกษุ 2. ไม้ละเลยการฟังธรรม 3. ศึกษาในอริศีล 4. มีความเลื่อมใสอย่างมากในพระภิกษุทุกระดับ 5. ไม้ฟังธรรมด้วยตั้งใจจะคอยโทษติเตียน 6. ไม้แสวงหาบุญนอกหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา 7. กระทำการสนับสนุน คือ ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา

อุบาสกธรรม 5

สมบัติของอุบาสก 5 คือ 1. มีศรัทธา 2. มีศีลบริสุทธิ์ 3. ไม้ถ้อยมถนตื้นขาว เชื่อกรรม ไม้เชื่อมถนคือมถนหวังผลจากการกระทำ และการงานมีใ้จากโชคลาภ และสิ่งที่ตื้นกันวาทล้งคักดีศีลธิ์ 4. ไม้แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา 5. ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา

อุบาสกธรรม 7

ผู้ใกล้ชิดพระศาสนาอย่างแท้จริง ควรตั้งตนอยู่ในธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก มี 7 ประการ ได้แก่

1. ไม่ขาดการเยี่ยมเยียนพบปะพระภิกษุ
2. ไม่ละเลยการฟังธรรม
3. ศึกษาในอริยศีล คือ ฝกอบรมตนให้ก้าวหน้าในการปฏิบัติรักษาศีลขั้นสูงขึ้นไป
4. พรั่งพร้อมด้วยความเลื่อมใส ในพระภิกษุทั้งหลายทั้งที่เป็นเถระนวกะ และปุณกลาง
5. ฟังธรรมด้วยความตั้งใจ มิใช่ มาจับผิด
6. ไม่แสวงหาทักษิไณยภายนอก หลักคำสอนนี้คือ ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา
7. กระทำความสนับสนุนในพระพุทธศาสนานี้ คือ เอาใจใส่ทำนุบำรุงและช่วยกิจการธรรม

อุเบกขา

มี 2 ความหมายคือ

1. ความวางใจเป็นกลาง ไม่เองเอียงด้วยชอบหรือชัง ความวางใจ เฉยใด ไมยินดียินร้ายเมื่อไขปัญหาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุและรูวาพึงปฏิบัติต่อไปตามธรรม หรือตามควรแก่เหตุนั้น
2. ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์ เรียกเต็มว่าอุเบกขาเวทนา (อทุกขมสุข)

อุปาทาน 4

ความยึดมั่น ความถ้อยมั่นด้วยอำนาจกิเลส ความยึดติดอันเนื่องมาแต่ตัณหา ผูกพันเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง

1. กามูปาทาน ความยึดมั่นในกาม คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะที่นาใคร นาทพอใจ
2. ทิฏฐูปาทาน ความยึดมั่นในทิฏฐิหรือทฤษฎี คือ ความเห็น ลัทธิ หรือหลักคำสอนต่าง ๆ
3. สีสัพพตูปาทาน ความยึดมั่นในศีลและพรต คือ หลักความประพฤติ ขอบปฏิบัติ แบบแผน ระเบียบวิธี ขนบธรรมเนียมประเพณี ลัทธิพิธีต่าง ๆ กัน ไปอย่างงมงายหรือโดยนิยมนวาลัง วาศักดิ์สิทธิ์ มิได้เป็นไปด้วยความรู้ ความเข้าใจตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุและผล
4. อัตตวาตูปาทาน ความยึดมั่นในวาทีวาทีตัวตน คือ ความถือหรือสำคัญ หมายอยู่ในภายในว่ามีตัวตน ที่จะโต จะมี จะเป่น จะสูญสลาย ถูกบีบคั้น ทำลายหรือเป่นเจ้าของ เป่นนายบังคับบัญชาสิ่งต่าง ๆ ไดไม่มองเห็นสภาวะของสิ่งทั้งปวง อันรวมทั้งตัวตนวาเป่นแต่เพียงสิ่งที่ประชุมประกอบกันเขา เป่นไปตามเหตุปัจจัยทั้งหลายที่มาสัมพันธ์กันลวน ๆ

อุปนิสัย 4

ธรรมที่พึงฟัง หรือธรรมช่วยอุดหนุน

1. สงฆาเยกั ปฎิวเสวติ พิจารณาแล้วจึงไซสอยปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช เปนตน ที่จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องและมีประโยชน์
2. สงฆาเยกั อธิวาเสติ พิจารณาแล้วอดกลั้นไดแก อนิฏฐารมณ ต่าง ๆ มีหนาวรอน และทุกขเวทนา เปนตน
3. สงฆาเยกั ปวิรัชเชติ พิจารณาสิ่งที่เป่นโทษ กออันตรายแก่ร่างกาย และจิตใจแล้ว หลีกเวน
4. สงฆาเยกั ปฎิวินเทติ พิจารณาสิ่งที่เป่นโทษ กออันตรายเกิดขึ้นแล้ว เช่น อุกุศลวิตก มีกามวิตก พยาบาทวิตก และวิหิงสาวิตก และความชั่วร้ายทั้งหลายแล้วพิจารณาแก้ไข บำบัดหรือขจัดให้สิ้นไป

โอดตัปปะ

ความเกรงกลัวต่อความชั่ว

โอวาท

คำกล่าวสอน คำแนะนำ คำตักเตือน โอวาทของพระพุทธเจ้า 3 คือ

1. เวณจากทุจจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ (ไม่ทำชั่วทั้งปวง)
2. ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ (ทำแต่ความดี)
3. ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง โสภ โกรธ หลง เปนตน (ทำจิตของตนให้สะอาดบริสุทธิ์)

สังคมศาสตร์

การศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนให้อยู่รวมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

คุณธรรม(virtue) และจริยธรรม(moral or morality or ethics)

คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี จริยธรรมมีความหมายเช่นเดียวกับศีลธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติกรรมปฏิบัติความประพฤติหรือหน้าที่ที่ชอบ ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมจึงหมายถึง สภาพคุณงามความดีที่ประพฤติปฏิบัติหรือหน้าที่ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต หรือคุณธรรมตามกรอบจริยธรรม ส่วนศีลธรรมและจริยธรรม มีความหมายใกล้เคียงกัน คุณธรรมจะมีความหมายที่เน้นสภาพลักษณะ หรือคุณสมบัติที่แสดงออกถึงความดีงาม ส่วนจริยธรรม มีความหมายเน้นที่ความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม นักวิชาการมักใช้คำทั้งสองคำนี้ในความหมายนัยเดียวกันและมักใช้คำสองคำดังกล่าวควบคู่กันไป เป็นคำว่า คุณธรรมจริยธรรมซึ่งรวมความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม นั่นคือมีความหมายเน้นทั้งสภาพ ลักษณะหรือคุณสมบัติ และความประพฤติอันดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม

การเมือง

ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจในการจัดระเบียบสังคมเพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคม มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยรวมทั้งหมดในสวนหนึ่งชีวิตในพื้นที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ อำนาจชอบธรรม หรืออิทธิพล และมีความสามารถในการดำเนินการใด

ขอมูล

สิ่งที่ได้รับรู้และยังไม่มีการจัดประมวลให้เป็นระบบ เมื่อจัดระบบแล้วเรียกว่า สารสนเทศ

คานิยม

การกำหนดคุณค่าและพัฒนาจนเป็นบุคลิกภาพประจำตัว

คุณค่า

ลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความดี ความงาม ความดีเป็นคุณค่าของจริยธรรม ความงามเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ สิ่งที่ตอบสนองความต้องการใดเป็นสิ่งที่มีความคุณค่า คุณค่าเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ คุณค่าเปลี่ยนไปได้ตามเวลา และคุณค่านั้นก็เปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของ ความเจริญ

บทบาท

การกระทำที่สังคมคาดหวังตามสถานภาพที่บุคคลครองอยู่

หน้าที่

เป็นความรับผิดชอบทางศีลธรรมของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

สถานภาพ

ตำแหน่งที่แต่ละคนครองอยู่ในสถานที่หนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง

บรรทัดฐาน

ข้อตกลงของสังคมที่กำหนดให้สมาชิกประพฤติ ปฏิบัติ บางที่เรียกปทัสถาน สามารถใช้บรรทัดฐานของสังคม (social norms) เป็นมาตรฐานความประพฤติในทางจริยธรรมได้ ซึ่งแยกออกเป็น

ก. วิธีประชา (folkways) ไตแก แบบแผนพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่สังคมยอมรับ และได้ประพฤติปฏิบัติ สืบต่อกันมา มักเกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าเนินชีวิต และในสวนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะไม่มีกฎเกณฑ์เครงครัดแน่นอนตายตัว

ข. กฎศีลธรรมหรือจารีต (mores) เปนมาตรฐานความประพฤติของสังคมที่มีการกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมที่เขมขึ้น ในกรณีมีผู้ฝ่าฝืนอาจมีการลงโทษ แมวาในบางครั้งจะไม่มีกรเขียนไวเปนลายลักษณ์อักษรก็ตาม เช่น การลวนลามสตรีในชนบท ตองลงโทษด้วยการเสียผี

ค. กฎหมาย (law) เปนมาตรฐานความประพฤติที่รัฐกำหนดให้สมาชิกของรัฐพึงปฏิบัติหรือละเวนการปฏิบัติ และกำหนดวิธีการปฏิบัติกรลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน

สิทธิ

ขอเรียกรองของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

สิทธิทางศีลธรรม

เปนขอเรียกรองทางศีลธรรมของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

ประเพณี

เปนความประพฤติของคนหมูหนึ่ง อยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกันและสืบกันมานาน ประเพณี คือ กิจกรรมที่มีรูปแบบของชุมชนหรือสังคมหนึ่งที่จัดขึ้นมาด้วยจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง และกำหนดการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาแน่นอนสม่ำเสมอ กิจกรรมที่เปนประเพณีอาจมองได้อีกประการหนึ่งว่าเปนแบบแผนการปฏิบัติของกลุ่มเฉพาะหรือทางศาสนา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

คือการประกาศเจตนารมณ ในการร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญในการวางกรอบเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเปนเอกสารหลักดานสิทธิมนุษยชนฉบับแรก ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ให้การรับรองตามขอมติที่ 217 A (III) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 โดยประเทศไทยออกเสียงสนับสนุน

วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

เปนการศึกษา วิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมา ปัจจัยพื้นฐานและผลกระทบจากภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของมนุษยชาติโลก ความสำคัญ และผลกระทบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยและมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

สัมมาชีพ

การประกอบอาชีพสุจริตและเหมาะสมในสังคม

ประสิทธิภาพ

ความสามารถในการทำงานจนสำเร็จ หรือผลการกระทำที่ไดผลออกมาดีกวาเดิม รวมทั้งการใช้ทรัพยากรตาง ๆ อย่างคุมคา โดยไม่ให้เกิดความสูญเปลหาหรือความสูญเสีย ทรัพยากรตาง ๆ พิจารณาได้จากเวลา แรงงาน วัสดุดิบ เครื่องจักร ปริมาณและคุณภาพ ฯลฯ

ประสิทธิผล

ระดับความสำเร็จของวัตถุประสงค์ หรือ ผลสำเร็จของงาน

สินค้า

หมายความวาสิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่วาจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

ภูมิปัญญา

ส่วนหนึ่งของประเพณี หรือเป็นกิจกรรมเฉพาะตัวก็ได้ เช่น พิธีถวายสังฆทาน พิธีบวชนาค พิธีบวชลูกแก้ว พิธีขอฝน พิธีไหว้ครู พิธีแต่งงาน

มนุษยชาติ

การเกิดเป็นมนุษย์มาจาก มนุษย์ = ภูมิจิตใจสูง กับชาติ = เกิด โดยปกติหมายถึง มนุษย์ ทั่ว ๆ ไป

มรรยาท

พฤติกรรมที่สังคมกำหนดวาคควรประพฤติเป็นวัฒนธรรม วัตจากความเหมาะสมและ ไม่เหมาะสม

ระบบ

การนำสวนต่าง ๆ มาปรับเรียงต่อให้ทำงานประสานตเนื่องกันจนดูเป็นสิ่งเดียวกัน

กระบวนการ

กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินการตเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง

วิเคราะห์

การแยกแยะให้เห็นคุณลักษณะของแต่ละองค์ประกอบ

เศรษฐกิจ

ความรู้เกี่ยวกับการกิน การอยู่ของมนุษย์ในสังคม วาดวยทรัพยากรที่มีจำกัดการผลิต การกระจายผลผลิต และการบริโภค

สหกรณ์

แปลวาการทำงานรวมกัน การทำงานรวมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะวาทองรวมมือกันในทุกดาน ทั้งในดานงานที่ทำววยร่างกาย ทั้งในดานงานที่ทำววยสมอง และงานการที่ทำววยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ไดตองพรอม (พระราชดำรัสพระราชทานแกผู้นำสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคมและสหกรณ์ประมงทั่วประเทศ ณ ศาลาดุสิตดาลัย 11 พฤษภาคม 2526)

ทรัพย์สินทางปัญญา

หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น หรือสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งเนนที่ผลผลิตของสติปัญญาและความชำนาญ โดยไม่คำนึงถึงชนิด ของการสร้างสรรค์หรือวิธีในการแสดงออก ทรัพย์สินทางปัญญา อาจเป็นสิ่งที่จับตองได้ เช่นสินค้า ต่าง ๆ หรือ เป็นสิ่งที่จับตองไม่ได้ เช่น บริการ แนวความคิด กรรมวิธีและทฤษฎีต่าง ๆ เป็นต้น ทรัพย์สินทางปัญญามี 2 ประเภท ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Industrial property) และลิขสิทธิ์ (Copyright)

1. ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม มีสิทธิบัตร แบบผังภูมิของวงจรรวม เครื่องหมายการค้า ความลับทางการค้า ชื่อทางการค้า สิ่งบงชี้ทางภูมิศาสตร์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช่เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกวาสนาคาที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็น สินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

2. ลิขสิทธิ์ คือ งานหรือความคิดสร้างสรรค์ในสาขาวรรณกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี หรือแผนกศิลปะ แผนกวิทยาศาสตร์ ลิขสิทธิ์ยังรวมทั้งสิทธิข้างเคียง

เหตุ

ภาวะเงื่อนไขที่จำเป็นที่ทำให้สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นตามมา เรียกว่า ผล

เหตุการณ์

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

อำนาจ

ความสามารถในการบีบบังคับให้สิ่งหนึ่ง (คนหนึ่ง...) กระทำตามที่ปรารถนา

อิทธิพล

อำนาจบังคับที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เอกลักษณ์

ลักษณะที่มีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีที่ใดเหมือน

ตำนาน

เป็นเรื่องเล่าต่อกันมาและถูกบันทึกขึ้นภายหลัง

พงศาวดาร

คือ การบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่กับพระมหากษัตริย์ และราชสำนัก

อดีต

คือ เวลาที่ล่วงมาแล้ว ความสำคัญของอดีต คือ อดีตจะครอบงำความคิดและความรู้ของเราอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง อดีตที่เกี่ยวข้องของกับกลุ่มคน/ความสำคัญที่มีต่อเหตุการณ์และกลุ่มคนจะถูกนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

นักประวัติศาสตร์

เป็นผู้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้สร้างประวัติศาสตร์ขึ้นจากหลักฐานประเภทต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายและวิธีการคิด ซึ่งงานเขียนอาจนำไปสู่การเป็นวิชาประวัติศาสตร์ได้ในที่สุด

ความมุ่งหมายในการเขียนประวัติศาสตร์

- นักประวัติศาสตร์รุ่นเก่า มุ่งสู่การรวมชาติ/รับใช้การเมือง
- นักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ มุ่งที่จะหาความจริง (truth) จากอดีตและตีความโดยปราศจากอคติ (bias)

หลักฐานประเภท ต่าง ๆ

จะให้อะไรที่จริงบางประการ ซึ่งจะนำไปสู่ความจริงในที่สุดโดยมีวิธีการแบ่งประเภทของหลักฐานหลายแบบ เช่น หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์และหลักฐานสมัยประวัติศาสตร์แบบหนึ่ง หลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรและหลักฐานที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษรแบบหนึ่ง หรือหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง (หรือหลักฐานชั้นที่หนึ่ง ชั้นที่สอง ชั้นที่สาม) อีกแบบหนึ่ง หลักฐานที่จะถูกประเมินว่าน่าเชื่อถือที่สุด คือ หลักฐานที่เกิดรวมสมัย

หรือเกิดโดยผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์นั้น ๆ แต่กระนั้นนักประวัติศาสตร์ก็ต้องวิเคราะห์ทั้งภายในและภายนอก อนาคตด้วยกัน เนื่องจากผู้ที่อยู่ร่วมสมัยก็ย่อมมีจุดมุ่งหมายส่วนตัวในการบันทึก ซึ่งอาจทำให้เลือกบันทึก เฉพาะเรื่องบางเรื่องเท่านั้น

อคติ

คือ ความลำเอียง ไม่ตรงตามความเป็นจริง เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ซึ่งผู้ที่เปนนักประวัติศาสตร์จะต้อง ตระหนักและควบคุมให้ได้

ความเป็นกลาง

คือ การมองดวยปราศจากความรู้สึกอคติจะเกิดขึ้นได้หากเขาใจธรรมชาติของหลักฐาน แต่ละประเภท เขาใจ ปรัชญาและวิธีการทางประวัติศาสตร์ เขาใจจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ผู้บันทึกประวัติศาสตร์ (นั่นคือ เขาใจว่า บันทึกเพื่ออะไร เพราะเหตุใด)

ความจริงแท้ (real truth)

คือ ความจริงที่คงอยู่แน่นอนนิรันดร เป็นจุดหมายสูงสุดที่นักประวัติศาสตร์มุ่งแสวงหา ซึ่งจะต้องอาศัยความเข ใจและความจริงที่อยู่เบื้องหลังการเกิดพฤติกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ (ที่มนุษย์เป็นผู้สร้าง) ซึ่งการแสวงหา ความจริงแท้ ต้องอาศัยความสมบูรณ์ของหลักฐานและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ละเอียด ถี่ถ้วน กิน เวลายาวนาน แต่นี่คือ ภาระหน้าที่ของนักประวัติศาสตร์

การสอนวิชาประวัติศาสตร์

คือ ผู้นำความรู้ทางประวัติศาสตร์มาพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติและทักษะในการใช้กระบวนการวิชา ศาสตร์ในการแสวงหาความจริงและความจริงแท้จะต้องศึกษาผลงานของนักประวัติศาสตร์และเลือกเนื้อหา ประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและสอดคล้อง ธรรมชาติของประวัติศาสตร์

เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

เป็นการศึกษาเรื่องการนับเวลา และการแบ่งช่วงเวลาตามระบบต่าง ๆ ทั้งแบบไทย สากล ศักราชที่สำคัญ ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานสำหรับ การศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สามารถเขาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอดีต ปัจจุบัน และ อนาคต ตระหนักถึงความสำคัญในความต่อเนื่องของเวลา อิทธิพลและความสำคัญของเวลาที่มีต่อวิธีการ ดำเนินชีวิตของมนุษย์

วิธีการทางประวัติศาสตร์

หมายถึงกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐาน ประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิ เคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบดวยขั้นตอนต่อไปนี้

หนึ่ง การกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบดวยเหตุ และผล (ศึกษาอะไร ช่วงเวลาไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด)

สอง การค้นหาและรวบรวมหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้แก่ วัตถุโบราณ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต

สาม การวิเคราะห์หลักฐาน (การตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือ การประเมินคุณค่าของหลักฐาน) การตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความเป็นกลาง และปราศจากอคติ

สี่ การสรุปขอเท็จจริงเพื่อตอบคำถาม ด้วยการเลือกสรรขอเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเคร่งครัดโดยไม่ใช่นิยามของตนเองไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต โดยพยายามเข้าใจความคิดของคนในยุคนั้นหรือนำตัวเขาไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา

ห้า การนำเสนอเรื่องที่ศึกษาและอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล โดยใช้ภาษาที่เขาใจง่าย มีความต่อเนื่อง น่าสนใจ ตลอดจนมีการอ้างอิงขอเท็จจริง เพื่อให้ไดงานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย

พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน

เป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคม มนุษย์ในบริบทของเวลาและสถานที่ โดยทั่วไปจะแยกเรื่องศึกษาออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในกลุ่มสังคม มนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ในท้องถิ่น/ประเทศ/ภูมิภาค/โลก โดยมุ่งศึกษาว่าสังคมนั้น ๆ ไดเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตามลำดับเวลาได้อย่างไร เพราะเหตุใด จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงมีปัจจัยใดบ้าง ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ที่มีผลต่อพัฒนาการหรือการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และผลกระทบของการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เป็নอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจอดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลาและความต่อเนื่อง

ภูมิศาสตร์

เป็นคำที่มาจากภาษากรีก (Geography) หมายถึงการพรรณนาลักษณะของโลกเป็นศาสตร์ทางพื้นที่ เป็นความรู้ที่วาดด้วยปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในขอบเขตหนึ่ง

ลักษณะทางกายภาพของภูมิศาสตร์

หมายถึง ลักษณะที่มองเห็นเป็นรูปร่าง รูปทรง โดยสามารถมองเห็นและวิเคราะห์ไปถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะของธรณีสัณฐานวิทยาภูมิอากาศวิทยา ภูมิศาสตร์ดิน ชีวภูมิศาสตร์พืช ภูมิศาสตร์สัตว์ ภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

หมายถึง วิธีการศึกษา หรือวิธีการวิเคราะห์ พิจารณาสำหรับศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ได้ใช้สำหรับการศึกษา พิจารณา คติวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อกันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ (Environment) ทางกายภาพ ด้วยวิธีการศึกษาพิจารณาถึง

ความแตกต่าง

ความเหมือนระหว่างพื้นที่หนึ่งๆ กับอีกพื้นที่หนึ่ง หรือระหว่างภูมิภาคหนึ่งกับภูมิภาคหนึ่ง โดยพยายามอธิบายถึงความแตกต่าง ความเหมือน รูปแบบของภูมิภาค และพยายามขีดเส้นสมมุติ แบ่งภูมิภาคเพื่อพิจารณาวิเคราะห์ ดูสัมพันธ์ภาพของภูมิภาคเหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร

ภูมิศาสตร์

คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของธรรมชาติ มนุษย์ และวัฒนธรรม รูปแบบต่าง ๆ ศึกษารวมเฉพาะปัจจัยทางธรรมชาติ จะเป็นภูมิศาสตร์กายภาพ (Physical Geography) ศึกษารวมเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น ประชากร วิถีชีวิต ศาสนา ความเชื่อ การเดินทาง การอพยพจะเป็นภูมิศาสตร์มนุษย์ (Human Geography) ศึกษารวมเฉพาะปัจจัยที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การตั้งถิ่นฐาน การคมนาคม การค้า การเมือง จะเป็นภูมิศาสตร์วัฒนธรรม (Cultural Geography)

ภูมิอากาศ

คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบอุตุนิยมวิทยา รูปแบบต่าง ๆ เช่น ภูมิอากาศ แบบร้อนชื้น ภูมิอากาศ แบบอบอุ่นชื้น ภูมิอากาศแบบร้อนแห้งแล้ง ฯลฯ

ภูมิประเทศ

คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบแผ่นดิน เช่น หิน ดิน ความต่าระดับทำให้เกิดภาพลักษณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น พื้นที่แบบภูเขา พื้นที่ระบบลาดเชิงเขา พื้นที่ราบ พื้นที่ลุ่ม ฯลฯ

ภูมิพฤษภ

คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของพืชพรรณ อากาศ ภูมิประเทศ ดิน สัตวป้า ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ป่าดิบ ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าทุ่งหญ้า ฯลฯ

ภูมิธรณี

คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแร่ หิน โครงสร้างทางธรณี ทำให้เกิดรูปแบบทางธรณีชนิดต่าง ๆ เช่น ภูเขาแบบทบตัว ภูเขาแบบยกตัว ที่ราบน้ำท่วมถึง ชายฝั่งแบบยุบตัว ฯลฯ

ภูมิปฐพี

คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแร่ หิน ภูมิประเทศลักษณะอากาศ พืชพรรณ ทำให้เกิดดินรูปแบบต่าง ๆ เช่น แดนดินดำ มอดินแดง ดินทรายจัด ดินกรด ดินเค็ม ดินพรุ ฯลฯ

ภูมิอุทก

คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแผ่นดิน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภูมิธรณี พืชพรรณ ทำให้เกิดรูปแบบแหล่งน้ำชนิดต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย หนอง บึง ทะเล ทะเลสาบ มหาสมุทร น้ำใต้ดิน น้ำบาดาล ฯลฯ

ภูมิดารภ

คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของดวงดาว กลุ่มดาว เวลา การเคลื่อนการโคจรของ ดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ ทำให้เกิดรูปแบบปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น การเกิดกลางวันกลางคืน ขางขึ้น-ขางแรม สุริยุปราคา ตะวันอมมเหนือ ตะวันอมมใต้ ฯลฯ

ภัยพิบัติ

เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียอย่างรุนแรง เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติและกระทำของมนุษย์ จนชุมชนหรือสังคมที่เผชิญปัญหาไม่อาจรับมือ เช่นดินถล่ม สึนามิ ไฟป่า ฯลฯ

แหล่งภูมิศาสตร์

หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย

เทคนิคทางภูมิศาสตร์

หมายถึง แผนที่ แผนที่ภูมิ แผนที่ภาพ และกราฟ ภาพถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายจากดาวเทียม เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ สื่อที่สามารถขนข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้

มิติทางพื้นที่

หมายถึง การวิเคราะห์ พิจารณาในเรื่องขององค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา สถานที่ ปัจจัยแวดล้อม และการกระจายของพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความกว้าง ยาว สูง ตามขอบเขตที่กำหนด หรือสมมุติพื้นที่ขึ้นมาพิจารณา

การศึกษารูปแบบทางพื้นที่

หมายถึง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่หรือมิติทางพื้นที่ของ สังคมมนุษย์ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ มีการใช้และกำหนดหน่วยเชิงพื้นที่ ที่ชัดเจน มีการอาศัยสถานที่เราสมมุติขึ้น อาศัยหน่วยต่าง ๆ ขึ้นมากำหนดขอบเขต ซึ่งมีองค์ประกอบลักษณะทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และลักษณะทางพัฒนาการของมนุษย์ที่เด่นชัด สอดคล้องกันเป็นพื้นฐานในการศึกษา แสวงหาข้อมูล

ภูมิศาสตร์กายภาพ

หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับระบบธรรมชาติ ถึงความเป็นมา ความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการไปตามยุคสมัย โดยมีขอบเขตที่กล่าวถึง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิปฐพี (ดิน) ภูมิอากาศ (ลมฟ้าอากาศ บรรยากาศ) และภูมิพฤกษ (พืชพรรณ ป่าไม้ ธรรมชาติ) รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์

สิ่งแวดล้อม

สิ่งที่อยู่รอบ ๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีอิทธิพลต่อสิ่งนั้น อาทิ อากาศ น้ำ ดิน ต้นไม้ สัตว์ ซึ่งสามารถถูกทำลายได้ โดยการขาดความระมัดระวัง

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง ยกเว้นตัวมนุษย์และผลงาน และมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณ สัตว์ป่า ธรณีสัณฐาน (ภูเขาและที่ราบ) บรรยากาศ มหาสมุทร แร่ธาตุ และน้ำ

อนุรักษ์

การรักษา จัดการ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือการรักษาป้องกันบางสิ่งไม่ให้ เปลี่ยนแปลง สูญหายหรือถูกทำลาย

ภูมิศาสตร์มนุษย์ และสิ่งแวดล้อม

หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมด้านสังคมทั้งในเมืองและท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สาเหตุและผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาทางสังคม

กรอบทางพื้นที่ (Spatial Framework)

หมายถึง การวางข้อกำหนดหรือขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือแบบรูปแบบกระจายของสิ่งต่าง ๆ บนผิวโลกส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อให้เราเข้าใจลักษณะโลกของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดใหม่มนุษย์และวัฒนธรรมของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดใหม่มนุษย์และวัฒนธรรมของมนุษย์กรอบพื้นที่ของโลกที่มี

ลักษณะเป็นภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน ทองถิ่น ฯลฯ สำหรับการวิเคราะห์ หรือศึกษาองค์ประกอบ
ใดองค์ประกอบหนึ่ง เฉพาะเรื่อง

รูปแบบทางพื้นที่ (Spatial Form)

หมายถึง ขอบที่แท้จริง เครื่องมือ หรือวิธีการ โดยเฉพาะกลุ่มของข้อมูลที่ไดมา เป็นต้นว่า ความสัมพันธ์ทางพื้นที่
แบบรูปแบบของการกระจาย การกระทำระหว่างกัน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ

พื้นที่หรือระยะว่างที่(Space)

หมายถึง ขอบเขตทางพื้นที่ในการวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ตามระยะว่างที่
(Spatial study) ที่กำหนดขึ้นมีขอบเขตชัดเจน อาจจะมีการกำหนดเป็นเขตบริเวณ สถานที่ นำมิติของ
ความกว้าง ความลึก ความสูง ความยาว รวมทั้งมิติทางเวลา ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามที่เราที่กำหนด ขอบเขต
ระหว่างที่ ด้วยเครื่องมือ เสนอสมมติและเทคนิคทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ เช่น แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ อาจจะทำ
เป็นเขต ภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน ทองถิ่น ฯลฯ ที่เฉพาะเจาะจงไป มีการพิจารณา วิเคราะห์ถึง
การกระจายและสัมพันธ์ภาพของมนุษย์บนผิวโลก และลักษณะทางพื้นที่ของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และการ
ที่ใช่ประโยชน์จากพื้นโลก สัมพันธ์จากถิ่นฐานของมนุษย์ และการที่ใช่ประโยชน์จากพื้นโลก สัมพันธ์ภาพระหว
างสังคมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาความแตกต่างเชิงพื้นที่ (Area
difference)

มิติสัมพันธ์เชิงทำเลที่ตั้ง

หมายถึง การศึกษาความแตกต่างหรือความเหมือนกันของสังคมมนุษย์ในแต่ละสถานที่ ในฐานะที่ความแตกต่าง
และเหมือนกันนั้นอาจมีความเกี่ยวเนื่องกับความแตกต่างและความเหมือนกันในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางการเมือง และการศึกษาภูมิทัศน์ที่แตกต่างกันในเรื่ององค์
ประกอบ ปัจจัย ตลอดจนแบบรูปการกระจายของมนุษย์บนพื้นโลก และการที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก
เหตุไรมนุษย์จึงใช้ประโยชน์จากพื้นโลก แตกต่างกันในสถานที่ต่างกัน และในเวลาที่แตกต่างกัน มีผลกระทบอย่างไร

ภาวะประชากร

รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรในเรื่องสำคัญ 3 ด้าน คือขนาดประชากร การกระจายตัวเชิงพื้นที่
และองค์ประกอบของประชากร

ขนาดของประชากร

จำนวนประชากรทั้งหมดของเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง

การกระจายตัวเชิงพื้นที่

การที่ประชากรกระจายตัวกันอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง

องค์ประกอบของประชากร

ลักษณะต่าง ๆ ที่มีสวนผลผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดหรือจำนวนประชากร องค์ประกอบของประชากร
เป็นดัชนีอย่างหนึ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของประชากร องค์ประกอบประชากรที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ
การศึกษา อาชีพ การสมรส

การเปลี่ยนแปลงประชากร

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประชากร คือ การเกิด การตาย และ การย้ายถิ่น

คำสั่งโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

โรงเรียนสาริตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

primary.sd.ssru.ac.th

02-160-1109 ต่อ 101